

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

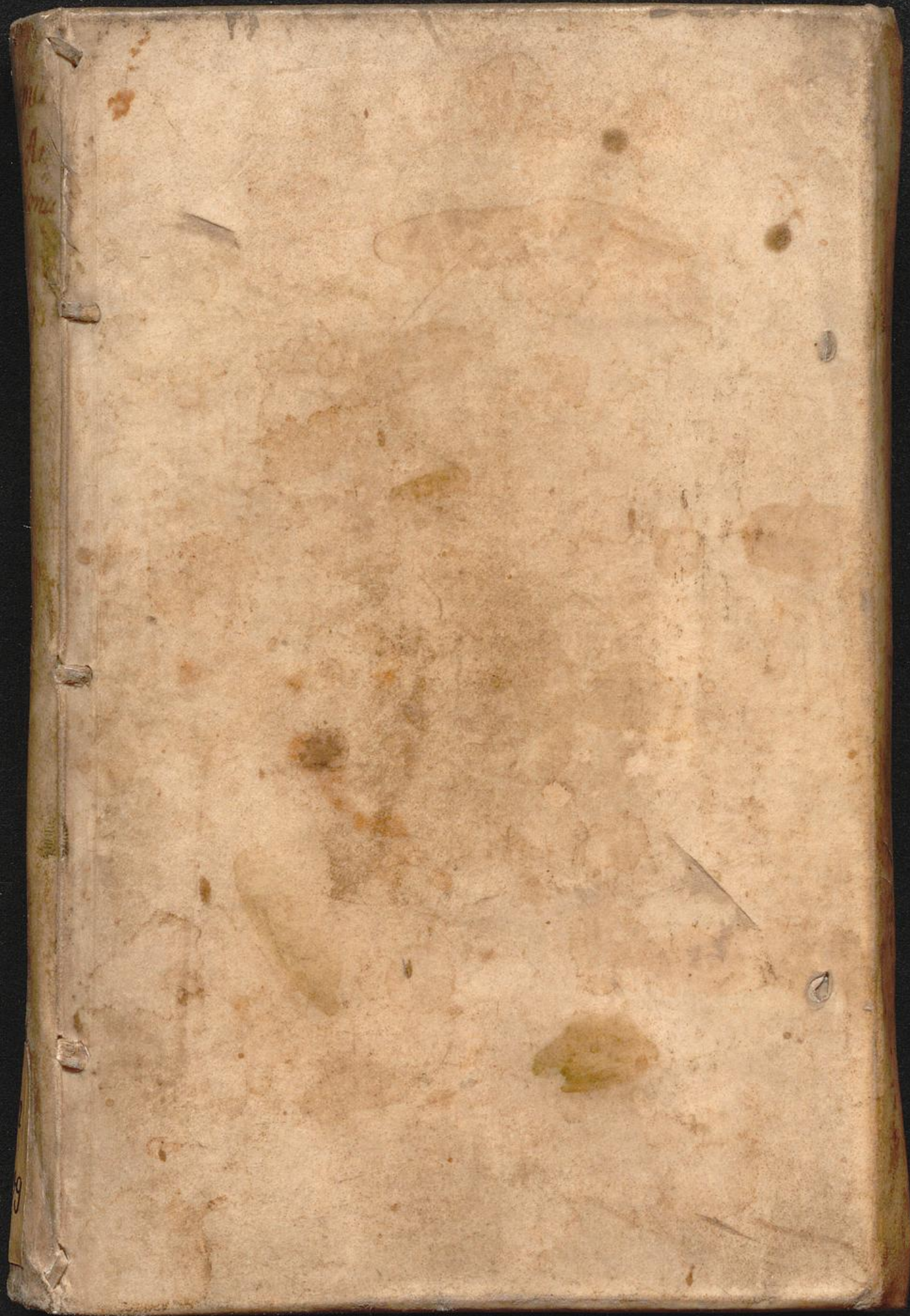
P. Virgilio Maronis *Æneis*

Vergilius Maro, Publius

Antverpiae, 1565

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69273](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69273)

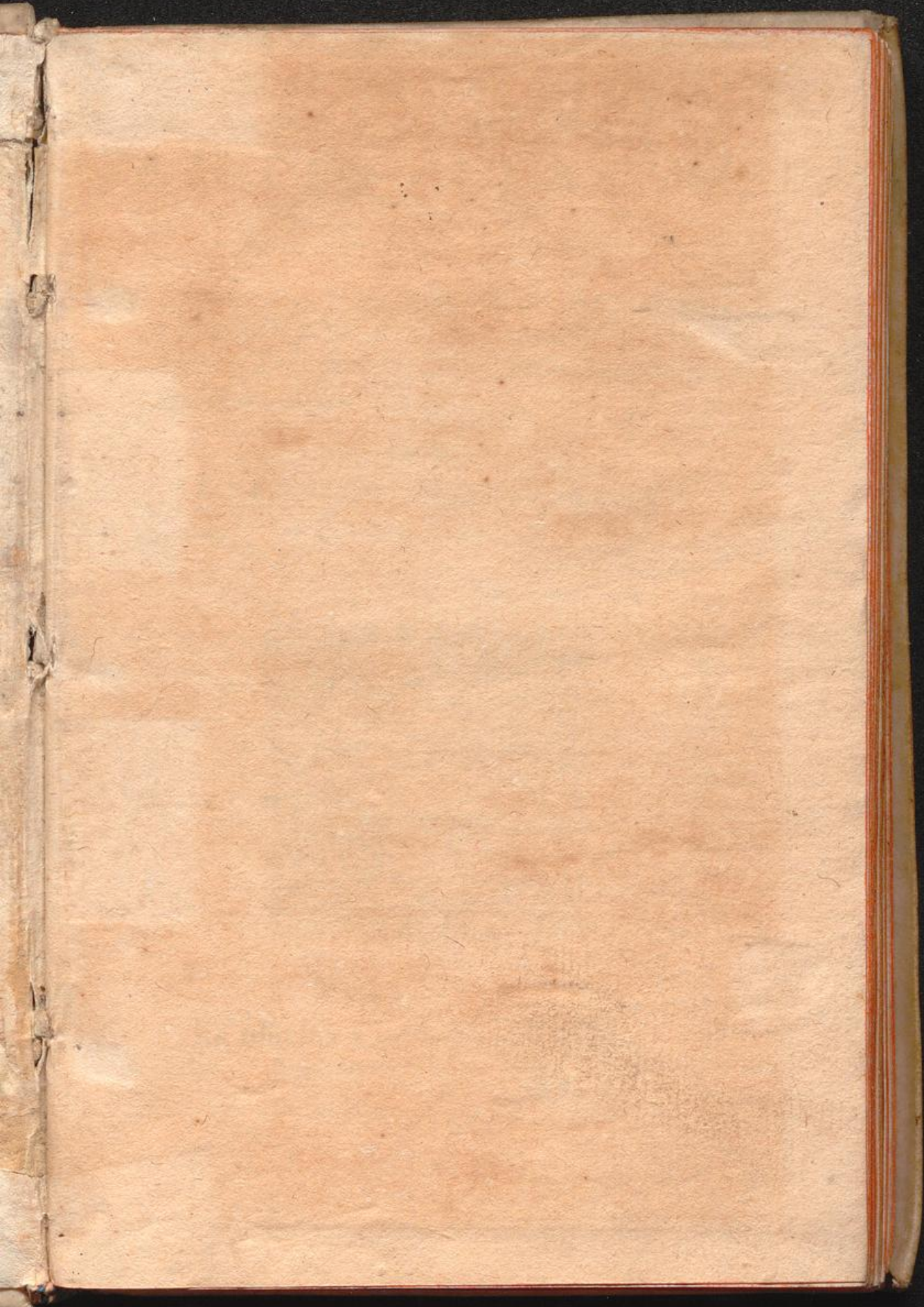

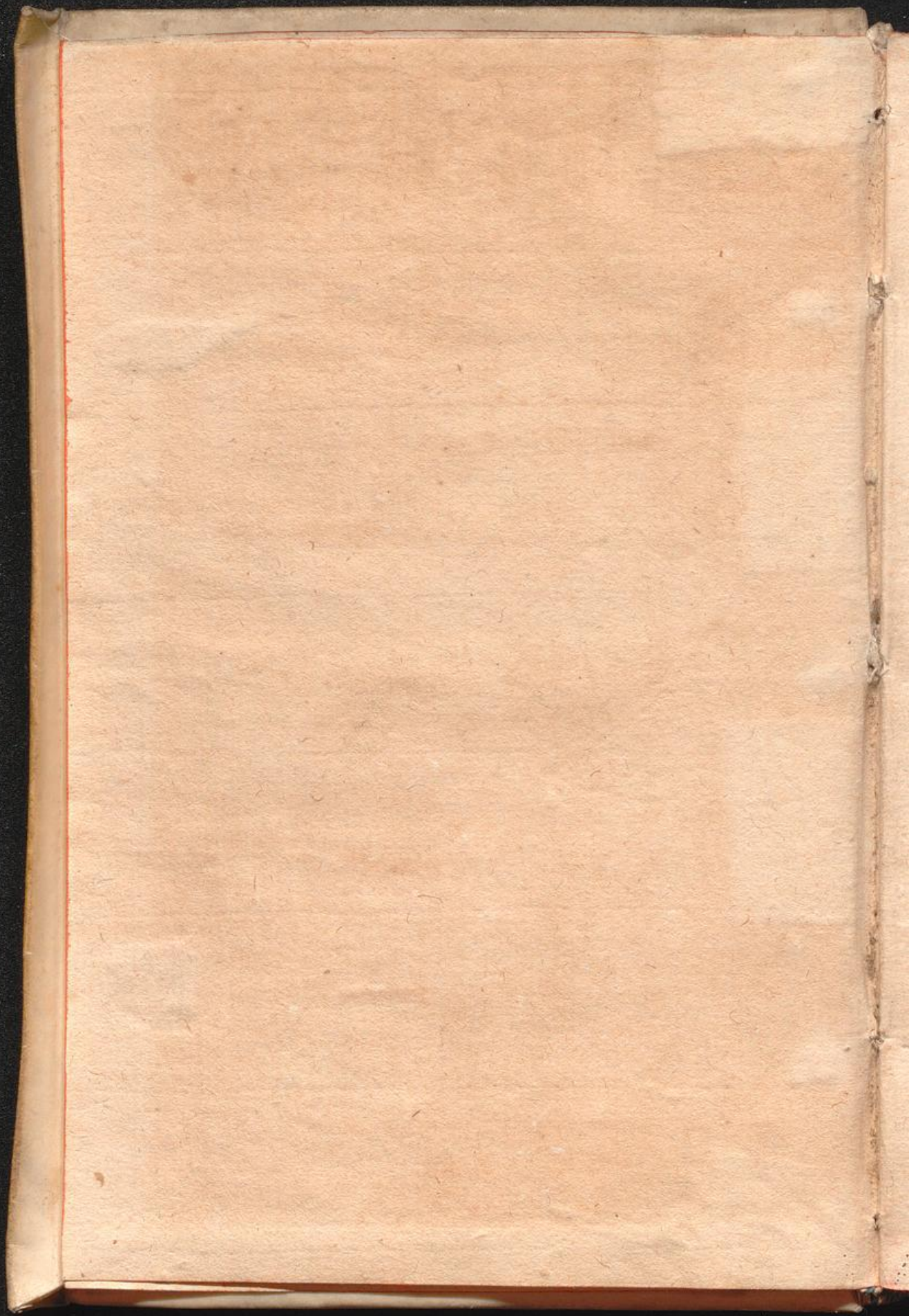
X
VII 27.

Th. 5809.

P. VIRGILII
MARONIS

ÆNEIS,

*Brevibus P. Manutij, & aliorum anno-
tationibus illustrata.*

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantini,

clō. Io. LXV.

P. VIRGILII MARONIS

ÆNEIDOS LIB. I.

ARGUMENTVM.

Troia capta, Aeneas, Anchisæ, & Veneris filius, vir singulari pietate, patrique fortitudine præditus, dum erroris sui anno septimo per mare Tyrthenum à Sicilia in Italiam nauigat, immiffa ab Æolo, rege ventorum, ogatu Iunonis, grauiffima tempeffate, ad Libycum litus appellitur. egressusque in terram, feptem ingenti magnitudine ceruos sagittis profternit, fingulosque in fingulas naues (tot enim ex difperfa claffe collegerat) equaliter diftribuit; sociosque deinde, longis iam erroribus fatigatos, fpe future quietis ad tolerandum quod reliquum erat laboris, hortatur. Interea Venus Aeneæ fui Troianorumque cauffam apud Iouem agit, omniumque calamitatum illarum cauffam Iunoni imputat. Iupiter contra, referata fatotum ferie, fpe felicitatis, potentiaque Romanorum, filia dolo-rem confolatur. Cuius oratione confirmata Venus Aeneæ fuo, locorum ignaro, & exploranda regionis cauffa huc illuc oberranti, feffe obuiam præbet, nauesque difperfas faluas effe nuntiat: offenditque non procul illinc abeffe Carthaginem, quam tunc in iis locis condebat Dido. Aeneas itaque matris beneficio caua nube cinctus, vna cum Achate Carthaginem ingreditur: vbi & socios faluos reperit, & à Didone benigne excipitur. Venus tamen, quod neque Iunonio hofpicio, neque muliebri inconstantia fatis fideret, fopito in Idalia lucis Afcanio, pro eo Cupidinem fubftituit, qui inter amplexus & oscula latenter reginae amorem inffpirat Aeneæ.

Aliud argumentum.

*Aeolus immittit ventos, Iunone precante,
Troianosque vagos Libycas expellit ad oras.
Aeneam recipit pulchra Carthagine Dido,
Cui Venus Afcanij sub imagine mittit Amorem.*

ILLE ego, qui quondam gracili modulatus auena
Carmen, & egressus siluis, vicina coegi,
Vt quamuis auido parerent arua colono;

Gratum opus agricolis: at nunc horrentia Martis

* Arma

- * Arma, virumq. cano; Troia qui primus ab oris
 Italiam, fato profugus, Lauiua que venit
 Litora, multum ille & terris iactatus, & alto,
 Vi superum, seu a memorem Iunonis ob iram,
 5 Multa quoque & bello passus, dum conderet urbem,
 Inferret que deos Latio: genus unde Latinum,
 Albani que patres, atque alta moenia Roma.
 Musa mihi causas memora, quo numine laeso,
 Quid ue dolens regina deum, tot voluere casus
 10 Insignem pietate virum, tot adire labores
 Impulerit. tant'ne animis celestibus ira?
 Vrbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni,
 Carthago, Italiam contra, Tyberina que longe
 Ostia, diues opum, studiis que asperrima belli:
 15 Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam,
 * Posthabita coluisse, Samo. hic illius arma,
 Hic currus fuit: hoc regnum dea gentibus esse,
 Si qua fata sinant, iam tum tendit que, fouet que.
 Progeniem sed enim Troiano a sanguine duci
 20 Audierat, Tyrias olim que verteret arces:
 Hinc populum late regem, bello que superbum
 Venturum excidio Libya: sic * voluere Parcas.
 Id metuens, veteris que memor Saturnia belli,
 Prima quod ad Troiam pro caris gesserat Argis,
 25 Nec dum etiam cause irarum, seui que dolores
 Exciderant animo: manet alta mente repostum
 Iudicium Paridis, spretae que iniuria forma,
 Et genus inuisum, & rapti Ganymedis * honores:
 His accensa super, iactatos aequore toto
 30 Troas, reliquias Danaum, atque immitis Achilli,
 Arcebat longe Latio: multos que per annos
 Errabant acti fatis maria omnia circum:

A 2

Tanta

ὁ ἄριστος
 πρῶτος,
 ad Homeri exē
 plum. primū.
 n. de erroribus
 Aeneae, deinde
 de bello in Ita-
 lia gesto scripsit

non, contēpta,
 sed in secundis
 habita.

vna enim lo-
 quitur, altera
 scribit, tertia fi-
 la deducit.

Homerus in
 II. 263.

ob ministeriū
 poculorum, ad
 quod receptus
 est, remota He-
 be, Iunonis fi-
 lia.

Tanta molis erat Romanam condere gentem.

VIX è conspectu Siciliae telluris in altum

Vela dabant lati, & spumas salis ære ruebant;

Cum Iuno æternum seruens sub pectore vulnus,

Hæc secum. me ne incepto desistere victam?

Nec posse Italia Teucrorum auertere regem?

Quippe vector fatis. Pallas ne exurere classem

Arguam, atque ipsos potuit submergere ponto,

Vnius ob noxam, & furias Aiæcis Oilei?

Ipsa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignem,

Disecit que rates, euertit que æquora ventis.

Illum exspirantem transfixo pectore flammam

Turbine corripuit, scopulo que infixit acuto.

Ast ego, que diuum incedo *regina, Iouis que

Et soror, & coniux, vna cum gente tot annos

Bella gero. & quisquam numen Iunonis adoret

*Præterea? aut supplex aris imponat honorem?

Talia flammato secum dea corde volutans,

Nimborum in patriam, loca *feta furibus Austris,

Aeoliam venit. hic vasto rex Aeolus antro

Luctantes ventos, tempestates que sonoras

Imperio premit, ac vinculis, & carcere frenat.

Illi indignantes magno cum murmure montis

Circum claustra fremunt. celsa *sedet Aeolus arce,

Sceptra tenens, mollit que animos, & temperat iras.

Ni faciat; maria, ac terras, calum que profundum

Quippe ferant rapidi secum, verrant que per auras.

Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris,

Hoc metuens: *molem que, & *montes insuper altos

Imposuit, regem que dedit, qui federe certo

Et premere, & laxas sciret dare iussus habenas.

Ad quem tum Iuno supplex his vocibus vsa est.

Acole

de vna loqui-
tur Aiæcis naue:
sed totum pro
parte ad inui-
diam posuit.

Homerus in
Il. 39.

i. postea: vt alibi
quoque.

plena, grauida.

non, otatur,
sed curat.

i. molem mon-
tis: vt alibi, Pa-
teris libamus
& auro.

Aeole (namque tibi diuum pater, atque hominũ rex
Et mulcere dedit fluctus, & tollere vento)

Gens inimica mihi Tyrrenum nauigat equor,
Ilium in Italiam portans, * victos que penates.

ergo contem-
nendos.

5 Incute vim ventis; submersas que obrue puppes,
Aut age diuersas, & disice corpora ponto.

*Sunt mihi bis septem praestanti corpore nymphae:

Homerus in
Il. 94. 156.

Quarum, quae forma pulcerrima, Deiopeiam
Connubio iungam stabili, propriam que dicabo;

10 Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulcra faciat te prole parentem.

Aeolus haec contra. Tuus, o regina, quid optes,
Explorare labor: mihi iussa capeffere fas est.

motus enim
aeris. i. Iunonis,
ventos creat,
quibus praest
Aeolus.

Tu mihi quodcumq. * hoc regni, tu scepra, Iouem que

15 Concilias: tu das epulis accumbere diuum:

Nimborum que facis, tempestatum que potentem.

Haec ubi dicta, * cauum conuersa cuspide montem
Impulit in latus: at venti, velut agmine facto,

Homerus
Od. 46.

Qua data porta, ruunt, & terras turbine perflant.

20 Incubere mari, totum que a sedibus imis

Vna Euris que, Notus que ruunt, creber que procellis
Africus; & vastos voluant ad litora fluctus.

Insequitur clamor que virum, stridor que rudentum.
Eripiunt subito nubes caelum que, diem que

25 Teucrorum ex oculis: ponto nox incubat atra.

Intonuere poli; & crebris micat ignibus aether;

Prasentem que viris intentant omnia mortem.

Extemplo Aeneae soluantur frigore membra:

Ingemit, & duplices * tendens ad sidera palmas,

Homerus Od.
46.

30 Talia voce refert: o ter que, quater que beati,

Quae ante ora patrum Troiae sub moenibus altis

Contigit oppetere: o * Danaum fortissime gentis

Homerus in
Od. 173.

A 3

Tydide,

Tydide, me ne Iliacis occumbere campis
 Non potuisse, tuâ que animâ hanc effundere dextra?
 Homerus in Il. 129. *Sæuus ubi * Aeacida telo iacet Hector, ubi ingens*
Sarpedon; ubi tot Simois correpta sub undis
Scuta virum, galeas que, & fortia corpora voluit.
Talia iactanti stridens Aquilone procella
 cōtrarius enim est Aquilo in Italiam euntibus.
Velum * aduersa ferit, fluctus que ad sidera tollit.
Franguntur remi: tum prora auertit, & undis
Dat latus: insequitur cumulo præruptus aqua mons.
Hi summo in fluctu pendent: his vnda debiscens
 ob tempestatē.
Terram inter fluctus aperit: furit æstus arenis.
Treis Notus abreptas in saxa * latentia torquet:
Saxa vocant Itali mediis qua in fluctibus aras:
Dorsum immane mari summo. tres Eurus ab alto
In breuia, & Syrtes urget, (miserabile visu)
 15
Illidit que vadis, atque aggere cingit arena.
Vnam, que Lycios, fidum que vehebat Orontem,
Ipsius ante oculos ingens a vertice pontus
 Homerus in Od. 110.
In * puppim ferit: excutitur, pronus que magister
Voluitur in caput, ast illam ter fluctus ibidem
 20
 Homerus Od. 110.
Torquet agēs circū, & rapidus vorat equore vortex.
* Apparent rari nantes in gurgite vasto:
Arma virum, tabulæ que: & Troia gaza per undas:
Iam validam Ilionei nauem, iam fortis Achatæ,
 25
 vis venti.
Et qua vectus Abas, & qua grandæuus Alethes,
Vicit * hiems: laxis laterum compagibus omnes
Accipiunt inimicum imbrem, rimis que fatiscunt.
Interea magno misceri murmure pontum,
Emissam que hiemem sensit Neptunus, & imis
 30
 Homerus in Il. 160.
Stagna refusa vadis: grauiter commotus, & alto
Prospiciens, summa placidum caput extulit vnda.
Disiectam Aeneæ toto * videt aquore classem,
 Fluctibus

Fluctibus oppressos Troas, celi que ruina.

* Nec latuere doli fratrem Iunonis, & ira.

Eurum ad se, Zephyrumque vocat: dehinc talia fatur.

Tanta ne vos generis tenuit fiducia vestri?

5 Iam celum, terramque meo sine numine venti

Miscere, & tantas audetis tollere moles?

* Quos ego: sed motos praestat componere fluctus:

Post mihi non simili poena commissa luetis.

Maturate fugam, regi que haec dicite vestro:

10 * Non illi imperium pelagi, saenumque tridentem,

Sed mihi sorte datum. tenet ille immania saxa,

Vestras Eure domos. illa se iactet in aula

Aeolus, & clauso ventorum carcere, regnet.

Sic ait, & dicto citius tumida aquora placat,

15 Collectasque fugat nubes, solemque reducit.

Cymothoe simul, & Triton adnixus acuto

Detrudunt naues scopulo: leuat ipse tridenti,

Et vastas aperit Syrtes, & temperat aquor,

Atque * rotis summas leuibus perlabitur undas.

20 Ac, veluti magno in populo cum saepe coorta est

Seditio, sauitque animis ignobile vulgus,

Iamque faces, & saxa volant, furor arma ministrat;

Tum, pietate grauem, ac meritis si forte virum quem

Conspexere, silent, arrectisque auribus adstant;

25 Ille regit dictis animos, & pectora mulcet:

Sic cunctus pelagi cecidit fragor, aquora postquam

Prospiciens genitor, celo que * inuectus aperto

Flectit equos, currumque volans dat lora secundo.

Defessi Aeneadae, quae proxima litora, cursu

30 Contendunt petere, & Libyae vertuntur ad oras.

Est in secessu longo locus: insula portum

Efficit obiectu laterum: quibus omnis ab alto

Homerus in Il.

12.

sermo imperfe-
ctus, iram indi-
cans.

Homerus in Il.

163.

Homerus in Il.

137 tempestati
motum populi
comparat.

uectus per ma-
ria, celo sereno.

Homerus in

Od. 113.

qui recolliguntur, & replicantur.

naturali: vt, viuo præteruehor ostia saxo.

madefactos adspergine.

pro suscepit.

inopia fatigati.

quia nauigatiū militū est mos, puppibus arma religare: vt alibi Pacē orare manu, præfigere puppibus arma.

Frangitur, in' que sinus scindit sese vnda *reductos.
 Hinc atque hinc vasta rupes, gemini' que minantur
 In calum scopuli: quorum sub vertice latè
 Aequora tuta silent: tum siluis scena coruscis
 Desuper, horrenti' que atrum nemus imminet umbra, s
 Fronte sub aduersa scopulis pendentibus antrum:
 Intus aquæ dulces, *uiuò que sedilia saxo,
 Nympharum domus. hic fessas non vincula naues
 Vlla tenent, vnco non alligat anchora morsu.
 Huc, septem, Aeneas, collectis nauibus omni
 Ex numero, subit; ac magno telluris amore
 Egressi optata potiuntur Troës arena;
 Et sale *tabentes artus in litore ponunt.
 Ac primum silicis scintillam excudit Achates,
 *Suscepit' que ignem foliis, atque arida circum
 Nutrimenta dedit, rapuit' que in fomite flammam.
 Tum Cererem corruptam undis, Cerealia que arma
 Expediunt *fessi rerum, fruges' que receptas
 Et torrere parant flammis, & frangere saxo.
 Aeneas scopulum interea conscendit; & omnem
 Prospectum latè pelago petit, Anthea si quem
 Iactatum vento videat, Phrygias' que biremes
 Aut Capyn, aut celsis in puppibus *arma Caici.
 Nauem in conspectu nullam, tres litore ceruos
 Prospicit errantes. hos tota armenta sequuntur
 A tergo; & longum per valles pascitur agmen.
 Constitit hic, arcum' que manu, celeres' que sagittas
 Corripuit, fidus que tela gerebat Achates.
 Ductores' que ipsos primum capita alta ferentes
 Cornibus arboreis sternit: tum vulgus, & omnem
 Miscet agens telis nemora inter frondea turbam:
 Nec prius absistit, quàm septem ingentia victor
 Corpora

Corpora fundat humi, & numerū cū nauibus aequet.

Hinc portum petit, & socios partitur in omnes.

Vina bonus quae deinde cadis onerarat Aestes

Litore Trinacrio, dederat quae abeuntibus heros,

5 Diuidit, & dictis merentia pectora mulcet.

O * socij, (neque enim ignari sumus ante malorum)

O passi grauiora: dabit deus his quoque finem.

Vos & Scyllaeam rabiem, penitusque sonantes

* Accestis scopulos, vos & cyclopea saxa

10 Experti, reuocate animos, maestumque timorem

Mittite, forsā & haec olim meminisse iuuabit.

Per varios casus, per tot discrimina rerum

Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietas

Ostendunt: illic fas regna resurgere Troia.

15 Durate, & vosmet rebus seruate secundis,

Talia voce refert, curis que ingentibus aeger

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

Illi se praedae accingunt, dapibusque futuris:

Tergora diripiunt costis, & viscera nudant:

20 Pars in* frustra secant, verubusque trementia figunt:

Litore athena locant alij, flammāsque ministrant.

Tum victu reuocant vires; fusi que per herbam

Implentur veteris Bacchi, pinguisque ferina.

* Postquam exempta fames epulis, mensaque remota,

25 Amissos longo socios sermone requirunt,

Spemque, metumque inter dubij, seu viuere credant,

Sive extrema pati, nec iam exaudire vocatos.

Praecipue pius Aeneas nunc acris Oronti,

Nunc Amyci casum gemit, & crudelia secum

30 Fata Lyci, fortemque Gyan, fortemque Cloanthum.

Et iam finis erat, cum Iuppiter aethere summo

Despiciens mare veliuolum, terrasque iacentes,

Litora-

Homerus in Il.
93.

Homerus in
Od. 107.

accesserūt enim
ad scopulos,
non peruene-
runt, id est, peri-
cula non tulerunt;
sed prope
adierunt.

Homerus in Il.
10.

Homerus in Il.
10. 78. 273.

Homerus in Il.
263. 78. 273.

Litoraque, & latos populos, sic vertice cæli
Constitit, & Libyæ defixit lumina regnis.

Secundum Stoi-
cos, qui deos di-
cunt curare
mortalia.

Atque illum tales iactantem pectore *curas
Tristior, & lacrymis oculos suffusa nitentes

Alloquitur Venus: O qui res hominum que deum que
Aeternis regis imperiis, & fulmine terres,

Quid meus Aeneas in te committere tantum,

Quid Troes potuere? quibus tot funera passis,

Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis?

participiū pro-
nomine. volu-
bilis enim signi-
ficat annos, qui
voluntur: non
volunt: unde
illud, Atque in
se sua per vestigi-
a voluitur
annus.

Certè hinc Romanos olim, *voluentibus annis,

Hinc fore ductores, reuocato à sanguine Teucris,

Qui mare, qui terras omni dititione tenerent,

Pollicitus: quæ te genitor sententia vertit?

Hoc equidem occasum Troiæ, tristes que ruinas

Solabar, fatis contraria fata rependens.

Nunc eadem fortuna viros tot casibus actos

Insequitur: quem das finem rex magne laborum?

Antenor potuit mediis elapsus Achivis

Illyricos penetrare sinus, atque intima tutus

Regna Liburnorum, & fontem superare Timaui:

Unde per ora nouem vasto cum murmure montis

It mare præruptum, & pelago premit arua sonanti.

Hic tamen ille urbem Patani, sedes que locauit

quod ne victo-
ri quidæ Aeneæ
concedetur. Ro-
mani enim, nõ
Troiani, dicti
sunt eius po-
steri.

Teucrorum; & genti *nomen dedit, armæ que fixit

Troiæ; nunc placida compositus pace quiescit.

Nos, tua progenies, cæli quibus annuis arcem,

Nauibus (infandum) amissis unius ob iram

Prodimur, atque Italis longe disjungimur oris.

Hic pietatis honos? sic nos in sceptrâ reponis?

Homerus in Il.
55.

Olli subridens *hominum sator, atque deorum,

leuiter tetigit.
osculū autem

Vultu, quo calum, tempestates que serenat,

Oscula *libauit natæ, dehinc talia fatur.

Parce

Parce metu Cytherea: manent immota tuorum
 Fata tibi: cernes urbem, & promissa Lauini
 Moenia, sublimem que ferēs ad sidera cali
 Magnanimum Acneam: neque me sententia vertit.
 5 Hic tibi (fabor enim: quando hac te cura remordet:
 Longius & voluens fatorum arcana movebo)
 Bellum ingens geret Italia, populos que feroces
 Contundet, mores que viris, & *moenia ponet:
 Tertia dum Latio regnantem viderit æstas,
 10 Terna que transferint Rutulis hiberna subactis.
 At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo
 Additur, (Ilus erat, dum res stetit Iliæ regno)
 Triginta magnos voluendis mensibus orbis
 Imperio explebit: regnum que à sede Lauini
 15 Transferet, & longam multa vi muniet Albam.
 Hic iam tercentum totos regnabitur annos
 Gente sub *Hectorea: donec regina sacerdos
 Marte grauis geminam partu dabit Iliæ prolem.
 Inde lupa fuluo nutricis tegmine letus
 20 Romulus excipiet gentem, & Mauortia condet
 Moenia, Romanos que suo de nomine dicet.
 His ego nec metas rerum, nec tempora pono:
 Imperium sine fine dedi: quin aspera Iuno,
 Que mare nunc, terras que metu, calum que fatigat,
 25 Consilia in *melius referet, mecumque fouebit
 Romanos rerum dominos, gentem que togatam.
 Sic placitum. veniet lustris labentibus ætas,
 Cum domus Assaraci Phthiam, claras que Mycenæ
 Seruitio premet, ac victis dominabitur Argis.
 30 Nascetur pulcra Troianus origine Cæsar,
 Imperium Oceano, famam qui terminet astris,
 Iulius, à magno demissum nomen Iulo.

religionis, vt
 ait Seruius, sua-
 tium volupta-
 tis est.

ὕστερον
 πρότερον.
 ante enim vrbs
 post iura con-
 dicitur. sic illud,
 arma, virūque
 cano.

Troiana. dicen-
 dū fuit, & enea:
 sed poetarū est
 mos, nomina ex
 vicino vsurpa-
 re.

quia bello Puni-
 co secundo, vt
 ait Ennius, Iuno
 placata cœpit
 fauere Roma-
 nis.

Hunc

Hunc tu olim calo, spoliis Orientis onustum,
 Accipies securâ: vocabitur hic quoque* votis,
 Aspera tum positis mitescent sæcula bellis:
 Cana Fides, & Vesta, Remo cum fratre Quirinus
 Iura dabunt: dira ferro, & compagibus arctis
 Claudentur belli portæ: Furor impius intus
 Sæua sedens super arma, & centum vinctus ahenis
 Post tergum nodis, fremet horridus ore cruento.
 Hæc ait: & Maia genitum demisit ab alto,
 Ut terræ, utque nouæ pateant Carthaginis arces
 Hospitio Teucris; ne fati nescia Dido
 Finibus arceret. volat ille per aera magnum
 Remigio alarum, ac Libyæ citus adstetit oris:
 Et iam iussa facit: ponunt que ferocia Pœni
 Corda, volente deo: in primis regina quietum
 Accipit in Teucros animum, mentem que benignam.
 At pius Aeneas per noctem plurima voluens,
 Ut primum lux alma data est, exire locos que
 Explorare novos, quas vento accesserit oras,
 Qui* teneant (nam inculta videt) homines ne, ferâ ne,
 Querere constituit, sociis que exacta referre.
 Classem in conuexo nemorum, sub rupe cauata,
 Arboribus clausam circû, atq. horrentibus* umbris
 Occulit: ipse vno graditur comitatus Achate,
 Bina manu lato crispans hastilia ferro.
 Cui mater media sese tulit obuia silua,
 Virginis os, habitum que gerens, & virginis arma
 Spartana; vel qualis equos Threïssa fatigat
 Harpalice, volucrem que fuga præuertitur Hebrum.
 Namq. humeris de more*abilem suspenderat arcû
 Venatrix, dederat que comas diffundere ventis,
 Nuda genu, nodoq. sinus collecta fluentes.

quia post mor-
 tem C. Cæsar
 meruit aram,
 fastigium, fla-
 minem: vt Cice-
 ro in Philippi-
 cis, Suetonius,
 Plutarchus, alij.

Homerus Od.
 124.

pro umbris ar-
 borû; vt illud,
 Molemque &
 montes.

aptum sexui.

Ac

Ac prior: Hæus, inquit, iuvenes, monstrate mearum
 Vidisti si quam hic errantem forte sororum,
 Succinctam pharetra, & maculosa tegmine lyncis,
 Aut spumantis apri cursum clamore prementem.

Homerus Od.
 52.

5 Sic Venus: at Veneris contra sic filius orsus.
 Nulla tuarum audita mihi, neque visa sororum.
 O quam te memorem virgo? namq. haud tibi vultus
 Mortalis, nec vox hominem sonat: o dea, certe,
 An Phœbi soror, an Nympharum sanguinis una,

Homerus in
 Il. 169.

10 Sis felix, nostrum que leues quacunque laborem;
 Et, quo sub celo tandem, quibus orbis in oris
 Iactemur, doceas. ignari hominum que, locorum que
 Erramus, vento huc, vastis & fluctibus acti.
 Multa tibi ante aras nostra cadet hostia dextra.

qua sub cæli
 parte.

15 Tum Venus: Haud equidem tali me dignor honore.
 Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,
 Purpureo que alte suras vincire cothurno.
 Punica regna vides, Tyrios, & * Agenoris urbem:
 Sed fines Libyci, genus intractabile bello.

quam fecerunt
 Agenorida. A-
 genor autē rex
 Phœnicæ fuit.

20 Imperium Dido Tyria regit vrbe profecta,
 Germanum fugiens: longa est iniuria, longa
 Ambages, sed summa sequar fastigia rerum.
 Huic coniux Sichæus erat, ditissimus agri
 Phœnicum, & magno misera dilectus amore:

25 Cui pater intactam dederat, primis que iugarat
 Omnibus: sed regna Tyri germanus habebat
 Pygmalion, scelere ante alios immanior omnes.
 Quos inter medius venit furor. ille Sichæum
 Impius ante aras, atque auri cæcus amore,

30 Clam ferro incautum superat, securus amorum
 Germanæ: factum que diu calauit, & egram
 Multa malus simulans, vana spe lusit amantem.

Ipsa

*Ipsa sed in somnis inhumati venit imago
 Coniugis, ora modis attollens pallida miris:*
**Crudeles aras, traiecta que pectora ferro
 Nudauit; cecum que domus scelus omne retexit.
 Tum celerare fugam, patria que excedere suadet:
 Auxilium que via, veteres tellure recludit
 Thesauros, ignotum argenti pondus, & auri.
 His commota fugam Dido, socios que parabat:
 Conueniunt, quibus aut odium *crudele Tyranni,
 Aut metus acer erat: naues, que forte parate,
 Corripiunt, onerant que auro, portantur auari
 Pygmalionis opes pelago: dux femina facti.
 Deuenero locos, ubi nunc ingentia cernes
 Mœnia, surgentem que noua Carthaginis arcem:
 Mercati que solum, facti de nomine Byrsan,
 Taurino quantum possent circumdare tergo.
 Sed vos qui tandem? quibus aut venistis ab oris?
 Quoue tenetis iter? querenti talibus ille
 *Suspirans, imo que trahens à pectore vocem.
 O dea, si prima repetens ab origine pergam;
 Et vacet annales nostrorum audire laborum:
 Ante diem *clauso componet vesper Olympo.
 Nos Troia antiqua (si vestras forte per aures
 Troie nomen iit) diuersa per aquora vectos
 Forte sua Libycis tempestas appulit oris.
 Sum pius Aeneas; raptos qui ex hoste penates
 Classe veho mecum, fama super aethera notus:
 Italiam quero *patriam, & genus ab Ioue summo.
 Bis denis Phrygium conscendi nauibus equor,
 Matre dea monstrante viam, data fata secutus:
 Vix septem conuulsa undis, Euro que supersunt.
 Ipse ignotus, egens, Libya deserta peragro,
 Europa,*

pie sunt arę: sed
 respexit ad cru-
 dele factū Pyg-
 malionis.

crudelis tyrāni.
 non enim cru-
 dele, sed iustum
 est odium in
 tyrannos.

Homerus in Il.
 9.

Homerus Od.
 98.

Corinθi, Tusciae
 ciuitatem, vnde
 fuit Dardanus:
 qui ex Ioue na-
 tus est. ideo in-
 tulit poeta, Ge-
 nus ab Ioue
 summo. sic Ser-
 uius.

Europa, atque Asia pulsus. nec plura querentem
Passa Venus, medio sic interfata dolore est.

Quisquis es, haud, credo, inuisus caelestibus auras
Vitales carpis, Tyriam qui adueneris urbem.

3 Perge modo; atque hinc te regina ad limina perfer.
Namque tibi reduces socios, classem' que relatam
Nuntio, & in tutum versis aquilonibus actam:
Ni frustra augurium vani docuere parentes.

Adspice bis senos letantes agmine *cygnos,
10 Aetheria quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat calo: nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,

Cygnos nauibus,
aquilam
tempestati com-
parat.

Et coetu cinxere polum, cantus' que dedere:
15 Haud aliter puppes' que tuae, pubes' que tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.
Perge modo, &, qua te ducit via, dirige gressum.

Homerus in
Il. 36.

Homerus in
Il. 154.

*Dixit: & auertens rosea ceruice refulsit:
*Ambrosia' que comae diuinum vertice odorem
20 Spirauere: pedes vestis defluxit ad imos:

Homerus in
Il. 36.

Et vera incessu patuit dea. ille, ubi matrem
Agnouit, tali fugientem est voce secutus.

*Quid natum toties crudelis tu quoque falsis
Ludis imaginibus? cur dextra iungere dextram

Homerus Od.
56. Apol. Arg.

53.
Homerus in Il.
35. 269.

25 Non datur, ac veras audire, & reddere voces?
Talibus incusat, gressum' que ad moenia tendit.
At *Venus obscuro gradientes aere sepsit,

Et *multo nebula circum dea fundit amictu:
Cernere ne quis eos, neu quis contingere posset,

30 Mollirive moram, aut veniendi poscere causas.
Ipsa Paphum *sublimis abit; sedes' que reuisit
Lata sua, ubi templum illi, centum' que Sabaeo

diuino incessu.

Ture

- Ture calent aræ, fertis que recentibus halant.
Corripuere viam interea, quæ semita monstrat:
Iam que adscendebant collem, qui plurimus urbi
Imminet, aduersas que ad spectat desuper arces.*
- Homerus in Od. 56. ** Miratur molem Aeneas, magalia quondam: 5
Miratur portas, strepitum que, & strata viarum.
festinantes. Instant *ardentes Tyrii: pars ducere muros,
Moliri que arcem, & manibus subuoluere saxa:
Pars optare locum tecto, & concludere sulco.
Iura, magistratus que legunt, sanctum que senatum. 10
Hic portus alij effodiunt: hic alta theatris
Fundamenta locant alij, immanes que columnas
Rupibus excidunt, scenis decora alta futuris.*
- Homerus in Il. 15. *Qualis apes æstate noua per florea rura 15
Exercet sub sole labor: cum gentis adultos
sine sordibus. Educunt fetus: aut cum *liquentia mella
Stipant, & dulci distendunt nectare cellas:
Aut onera accipiunt venientum: aut, agmine facto,
pecus enim dicimus, quid-
quid humana lingua, & effi-
gie caret. Ignauum fucos *pecus a præsepibus arcent: 20
Feruēt opus, redolent que thymo fragrantia mella.
O fortunati, quorum iam mœnia surgunt,
Aeneas ait, & fastigia suspicit urbis.
Infert se septus nebula (mirabile dictu)
Per medios, miscet que viris, neque cernitur vlli.*
- vbicunque lucum Virgilius ponit, sequitur consecratio. **Lucus in urbe fuit media, latissimus umbra: 25
Quo primum iactati vndis, & turbine Pœni
Effodere loco signum, quod regia Iuno
Monstrarat, caput acris equi: sic nam fore bello
Egregiam, & facilem victu per sæcula gentem.
Hic templum Iunoni ingens Sidonia Dido 30
Condebat, donis opulentum, & numine diue:
Aerea cui gradibus surgebant limina, nexæ que
Aere*

Aere trabes: foribus cardo stridebat ahenis.

Hoc *primum in luco noua res oblata timorem

Leniit: hic primum Aeneas sperare salutem

Ausus, & afflictis melius confidere rebus.

5 *Nanque, sub ingenti lustrat dum singula templo*

Reginam opperiens; dum, quae fortuna sit urbi,

Artificum que manus inter se, operum que labores

Miratur; videt Iliacas ex ordine pugnas,

Bellâ que iam fama totum vulgata per orbem,

10 *Atridas, Priamum que, & seuum ambobus Achillem;*

Constitit; & lacrymas, Quis iam locus, inquit, Achate,

Quae regio in terris nostri non plena laboris?

En Priamus. sunt hic etiam sua praemia *laudi:

Sunt lacryma rerum: & mentem mortalia tangunt:

15 *Solue metus: feret hac aliquam tibi fama salutem.*

Sic ait, atque animum pictura pascit inani,

*Multa gemens, largo que humectat flumine vultum.

Namque videbat, uti bellantes Pergama circum

Hac fugerent Grai, premeret *Troiana iuuentus;

20 *Hac Phryges, instaret curru cristatus Achilles.*

*Nec procul hinc Rhæsi niueis tentoria velis

Agnoscit lacrymans: primo quae prodit a somno

*Tydides multa vastabat caede cruentus:

Ardentes que auertit equos in castra prius, quam

25 *Pabula gustassent Troia, Xanthum que bibissent.*

Parte alia fugiens amissis Troilus armis,

Infelix puer, atque impar congressus Achilli,

Fertur equis, curru que haeret resupinus inani,

Lora tenens tamē: huic ceruix q., comae q. trahuntur

30 *Per terram, & versa puluis inscribitur hasta.*

*Interea ad templum non aequae Palladis ibant

Crimibus Iliades passis, peplum que ferebant

secuta enim a-
lia quoq; sunt,
quae formidine
destraxere.

virtuti

Homerus in Il.
92. 173.
Hectorem
significat.

Homerus in Il.
112.

duo tantum no-
minantur, Dio-
medes, & Achil-
les; ut excuse-
tur Aeneas, si
est a fortibus
victus.

Homerus in
Il. 69.

B

Suppli-

- Suppliciter tristes, & tunsæ pectora palmis.*
 Homerus in Il. 69. * *Diua solo fixos oculos auersa tenebat.*
- Homerus in Il. 263. 271. * *Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros,*
Exanimum' que auro corpus vendebat Achilles.
Tum vero ingentem gemitum dat pectore ab imo,
Vt spolia, ut currus, utque ipsum corpus amici,
- Homerus in Il. 271. * *Tendentem' que manus Priamum cõspexit inermes.*
Se quoque principibus permistum agnouit Achiuus,
Eoas' que acies, & nigri * Memnonis arma.
- Auroræ filij: quæ ab Aethiopia prima surgit. ideo Nigra Memnon, ut in Aethiopia natus, appellatur.
Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens; mediis' que in millibus ardet,
Aurea subnectens exerta cingula mamma
Bellatrix; audet' que viris concurrere virgo.
Hæc dum Dardanio Aeneas miranda videntur;
Dum stupet, obtutu' que heret defixus in vno,
Regina ad templum forma pulcherrima Dido
Incessit; magna iuuenum stipante caterua:
- Homerus Od. 51. finitus numerus pro infinito
 * *Qualis in Eurota ripis, aut per iuga Cynthi*
Exercet Diana choros, quam * mille secuta
Hinc atque hinc glomerantur Oreades: illa pharetrâ
Fert humero, gradiens' que deas supereminet omnes:
Latone tacitum pertentant gaudia pectus:
Talis erat Dido, talem se leta ferebat.
Per medios, instans operi, regnis' que futuris:
- camera incurua, ad imaginẽ cæli referendâ, quod conuexû est.
Tum foribus diuæ, media * testudine templi,
Septa armis, folio' que alte subnixâ, resedit.
Iura dabat, leges' que viris, operum' que laborem
Partibus equabat iustis, aut sorte trahebat:
Cum subito Aeneas concursu accedere magno
Anthea, Sergestum' q. videt, fortem' que Cloanthum,
Teucrorum' que alios, ater quos equore turbo
 * *Dispulerat, penitus' que alias abduxerat oras.*
- disiecerat, segre gaucrat.
 Obstu-

Obstupuit simul ipse, simul percussus Achatēs:

* Latitiā que, metu que auidi coniungere dextrās
Ardebant: sed res animos incognita turbat.

lætitiā ob so-
cios liberatos,
metu ob con-
cursū Pænorū.

Dissimulant; & nube caua speculantur amicti,

5 Que fortuna viris; classē quo litore linquant;

Quid veniant. cunctis nam lecti nauibus ibant

Orantes veniam, & templum clamore petebant.

Postquam introgressi, & coram data copia fandi;

Maximus Ilionens placido sic pectore cœpit.

10 O *regina, nouam cui condere Iupiter urbem,

Iustitiā que dedit gentes frænare superbas,

Troes te miseri, ventis maria omnia velli,

Oramus, prohibe infandos à nauibus ignes:

Parce pio generi, & propius res adspice nostras.

blanditur: vt à
laude beneuo-
lentiam capiet.

15 Non nos aut ferro Libycos populare penates

Venimus, aut raptas ad litora vertere prædas:

Non ea vis animo, nec tanta superbia victis.

Est locus: (Hesperia Gray cognomine dicunt)

Terra antiqua, potens armis, atque vberē glebâ:

20 Oenotriꝝ coluere viri: nunc fama, minores

Italiam dixisse, ducis de nomine gentem.

Huc cursus fuit.

Cum subito assurgens fluctu nimbosus Orion

In vada ceca tulit; penitus que *procacibus Austris,

obstinate vr-
gentibus.

25 Perque undas, superante salo, perque inuia saxa

Dispulit. huc pauci vestris ad nauimur oris. (remi

Quod genus hoc hominū? quâ ue hūc tã barbara mo-

Permittit patria? hospitio prohibemur arena.

Bella cient; *primâ que vetant consistere terra.

litore.

30 Si genus humanum, & mortalia temnitis arma;

At sperate Deos memores fandi, atque nefandi.

Rex erat Aeneas nobis. quo iustior alter

Nec pietate fuit, nec bello maior, & armis.
 Quem si fata virum seruant, si vescitur aura
 Aetherea, nec adhuc crudelibus occupat umbris:
 Non metus officio nec te certasse priorem
 Peniteat: sunt & Siculis regionibus vrbes,
 Arma que, Troiano que à sanguine clarus Acestes.

in terrâ trahe-
 re. deducete au-
 tem, est, in ma-
 re mittere. vt.
 Deducit naues
 socij.

Quassatam ventis liceat *subducere classem,
 Et siluis aptare trabes, & stringere remos:
 Si datur Italiam, sociis, & rege recepto,
 Tendere, vt Italiam lati, Latium que petamus:
 Sin absumpta salus, & te, pater optime Teucrum,
 Pontus habet Libya, nec spes iam restat Iuli;
 At freta Sicania saltem, sedes que paratas,
 Vnde huc aduecti, regem que petamus Acesten.

consentiebant.

Talibus Ilioneus: cuncti simul ore *fremebant
 Dardanide.

poetica figura:
 vt illud, Ocu-
 los suffusa ni-
 tentes.

Tum breuiter Dido, vultum *demissa, profatur:
 Soluite corde metum Teucri: secludite curas.
 Res dura, & regni nouitas me talia cogunt
 Moliri, & late fines custode tueri.

Quis genus Aeneadum, quis Troia nesciat urbem?
 Virtutes que, viros que, aut tanti incendia belli?
 Non obtusa adeo gestamus pectora Pœni:
 Nec tam aduersus equos Tyria sol iungit ab vrbe:
 Sed vos Hesperiam magnam, Saturnia que arua,
 Sine Erycis fines, regem que optatis Acesten;

Auxilio tutos dimittam, opibus que iuuabo.
 Vultis & his mecum pariter considerare regnis?
 Urbem quam statuo, vestra est: subducite naues:
 Tros, Tyrius que mihi nullo discrimine *agetur.

regetur.
 qui hoc vnum
 agant, vt Aeneâ
 iuueniant.

Atque vtinam rex ipse Noto compulsus eodem
 Afforet Aeneas. equidem per litora *certos
 Dimittam,

Dimittam, & Libya lustrare extrema iubebo,
Si quibus eiectus siluis, aut urbibus errat.

His animum arrecti dictis, & fortis Achates,
Et pater Aeneas, iam dudum erumpere nubem

5 Ardebant. prior Aeneam compellat Achates.

Nate Dea, quae nunc animo sententia surgit?

Omnia tuta vides; classem, socios que receptos.

Vnus abest; medio in fluctu quem vidimus ipsi
Summersum: dictis respondent cetera matris.

10 Vix ea fatus erat, cum circumfusa repente

Scindit se nubes, & in aethera purgat apertum.

Restitit Aeneas, claraeque in luce refulsit,

Os, humeros que Deo similis. namque ipsa decoram

Cesariem nato genitrix, lumen que iuuenta

15 *Purpureum, & letos oculis afflarat honores:

Quale manus addunt ebori decus, aut ubi flauo

Argentum, Parius ne lapis circumdatur auro.

Tum sic reginam alloquitur, cunctis que repente

*Improvisus, ait. Coram, quem quaeritis, adsum,

20 Troius Aeneas, Libycis ereptus ab undis.

O sola infandos Troiae miserata labores,

Quae nos, reliquias Danaum, terra que maris que

Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos,

Urbe, domo *socias. grates persolvere dignas

25 Non opis est nostra, Dido, nec quidquid ubique est

Gentis Dardania, magnum qua sparsa per orbem.

Dij tibi, si qua pios respectant numina, si quid

Vsqum iustitia est, & mens sibi conscia recti,

Premia digna ferant. quae te tam *lata tulerunt,

30 Secula? qui tanti talem genuere parentes?

In freta dum fluij current, dum montibus umbra

Lustrabunt; conuexa polus dum sidera pascet;

B 3

Semper

Homerus in Il.
226.

Homerus in
Od. 53.

pulcrum: vt
Horatius, Pur-
pureis ales co-
loribus.

Homerus Od.
210.

& publico, &
privato digna-
ris hospicio.

nascentium me-
ritis.

Semper honos, nomen' que tuū, laudes' que manebunt;

Qua me cunque vocant terra. Sic fatus, amicum

Ilionea petit dextra, laud' que Serestum:

Post alios, fortem' que Gyan, fortem' que Cloanthum.

Homerus in Il.
273.

*Obstupuit primo aspectu Sidonia Dido,

Casu deinde viri tanto; & sic ore locuta est.

Quis te, nate dea, per tanta pericula casus

admirantis, nō
interrogantis,
Seruius ait esse.

*Insequitur, qua vis immanibus applicat oris?

Tu ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchisa

Alma Venus Phrygi genuit Simoentis ad undam?

Atque equidem Teucrum memini Sidona venire,

Finibus expulsus patriis, noua regna petentem

Auxilio Beli, genitor tum Belus opimam

quam subactā
concessit Belo.

Vastabat *Cyprum, & victor ditione tenebat.

Tempore iam ex illo casus mihi cognitus urbis

Troiana, nomen' que tuum, reges' que Pelasgi.

Ipsē hostis Teucros insigni laude ferebat;

Se' que ortum antiqua Teucrorum a stirpe volebat.

Quare agite o rectis iuuenes succedite nostris.

Me quoque per multos similis fortuna labores

Iactatam hac demum voluit consistere terra.

ideo, non disco
quia non sum
ignara. bis enim
intelligendum,
Non, vt ait Ser-
uius.

*Non, ignara mali, miseris succurrere disco.

Sic memorat: simul Aenean in regia ducit

Tecta: simul diuum templis indicit honorem.

Nec minus interea sociis ad litora mittit

Viginti tauros, magnorum horrentia centum

Terga suum, pingues centum cum matribus agnos,

Munera, letitiam' que dei.

At domus interior regali splendida luxu

Instruitur: mediis' que parant conuiuia tectis.

Arte laborat & vestes, oſtro' que superbo:

Ingens argentum mensis, calatā que in auro

Fortia

Fortia facta patrum, series longissima rerum,
Per tot *ducta viros, antiqua ab origine gentis.

Aeneas (neque enim patrius consistere mentem
Passus amor) rapidum ad naues praemittit Achate,

5 Ascanio ferat haec, ipsumque ad moenia ducat:
Omnis in Ascanio cari stat cura parentis.

Munera praterea, Iliacis erepta ruinis,
Ferre iubet, pallam signis, auroque rigentem,
Et circumtextum croceo velamen acantho,

10 Ornatus Argiua Helena: quos illa Mycenis,
Pergama cum peteret, *inconcessosque Hymenaeos,
Extulerat, matris Leda mirabile donum:

Praterea sceptrum, Ilione quod gesserat olim,
Maxima natarum Priami; colloque monile

15 *Baccatum, & duplicem gemmis, auroque coronam.
Hec celerans, iter ad naues tendebat Achates.

At Cytherea novas artes, noua pectore versat
Consilia, ut faciem mutatus, & ora Cupido

Pro dulci Ascanio veniat, donis que *furentem
20 Incendat reginam, atque ossibus implicet ignem.

Quippe domum timet ambigua, Tyriosque bilingues,
Vrit atrox Iuno: & sub noctem cura recurSAT.
Ergo his aligerum dictis affatur Amorem.

*Nate, mea vires, mea magna potentia solus,
25 Nate, patris summi qui tela Typhoea temnis,
Ad te confugio, & supplex tua numina posco.

Frater ut Aeneas pelago tuus omnia circum
Litora *iacteturque odiis Iunonis iniqua,
Nota tibi, & nostra doluisti saepe dolore.

30 Hunc Phoenissa tenet Dido, blandis que moratur
Vocibus: & vereor, quò se Iunonia vertant
Hospitia. haud tanto cessabit cardine rerum.

à Belo. primo
Assyriorum rege,
ad Belu, Dido-
nis patrem, qui
& ipse Assyrius
fuit.

non enim ma-
trimonium, sed
adulterium fuit
cum Paride.

margaritis or-
natum.

pro, incensam
furere faciat,
poetica figura.

Homerus in
ll. 154.

fatis erat; iacte-
tur. nam, que,
abundat: quod
notauit Seruius

*Quocirca capere ante dolis, & cingere flamma
Reginam meditor; ne quo se numine mutet,
Sed magno Aeneæ mecum teneatur amore.*

*Quo facere id possis, nostram nunc accipe mentem.
Regius accitu cari genitoris ad urbem*

quod ei regnū
Italiae Roma-
naque tellus
deberetur.

*Sidoniam puer ire parat, mea *maxima cura,
Dona ferens, pelago, & flammis restantia Troia.*

importunus.

*Hunc ego sopitum somno super alta Cythera,
Aut super Idalium sacra sede recondam;
Ne quā scire dolos, *medius ue occurrere possit.*

*Tu faciem illius noctem non amplius unam
Falle dolo, & notos pueri puer indue vultus:*

*Ut, cum te gremio accipiet latissima Dido,
Regales inter mensas, laticem que Lycaum;
Cum dabit amplexus, atque oscula dulcia figet;*

occultus ignis,
definitio amo-
ris est.

*Occultum inspires ignem: fallas que veneno.

*Paret Amor dictis cara genitricis, & alas
Exiit, & gressu gaudens incedit Iuli.*

*At Venus Ascanio placidam per membra quietem
Irrigat, & situm gremio dea tollit in altos*

sampfucus vo-
catur.

*Idalia lucos: ubi mollis *amaracus illum
Floribus, & dulci aspirans complectitur umbra.*

*Iam que ibat dicto parens, & dona Cupido
Regia portabat Tyrus, duce letus Achate.*

*Cum venit, aulais iam se regina superbis
Aurea composuit sponda, mediam que locavit.*

Iam pater Aeneas, & iam Troiana iuventus,

Homerus in Il.
95

*Conueniunt, strato que super discumbitur ostro.

*Dant famuli manibus lymphas, Cererem que canistris
Expediunt; tonsis que ferunt mantilia villis.*

vnde structo-
res dicuntur, qui
fercula compo-
nunt.

*Quinquaginta intus famule; quibus ordine longo
Cura penum *struere, & flammis adolere penates.*

Centum

Centum alia, totidemque pares atate ministri,
 Qui dapibus mensas onerent, & pocula ponant.
 Nec non & Tyrii per limina leta frequentes
 Conuenere, toris iussi discumbere pictis.

5 Mirantur dona Aeneae, mirantur Iulum,
 Flagrantesque dei vultus, *simulataque verba,
 Pallamque, & pictum croceo velamen acantho.
 Praecipue infelix pesti denota futura
 Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo

10 Phoenissa, & puero pariter, donis que mouetur.
 Ille, ubi complexu Aeneae, colloque pependit,
 Et magnum falsi impleuit genitoris amorem,
 Reginam petit. haec oculis, haec pectore toto
 Heret, & interdum gremio sonet inscia Dido,

15 Insideat quantus misera deus. at memor ille
 *Matris Acidalia, paulatim abolere Sicheum
 Incipit, & vino tentat praeuerrere amore
 Iam pridem resides animos, desuetaque corda.
 Postquam prima quies epulis, mensaque remota:

20 Crateras magnos statuunt, & *vina *coronant.
 Fit strepitus tectis, vocemque per ampla volutant
 Artia: dependent lychni laquearibus aureis
 Incensi, & noctem flammis funalia vincunt.
 Hic regina grauem gemmis, auroque poposcit,

25 Impleuitque mero pateram: quam Belus, & omnes
 A Belo soliti. tum facta silentia tectis.
 Iupiter (hospitibus nam te dare iura loquuntur)
 Hunc letum Tyriis que diem, Troiaque profectis
 Esse velis, nostrosque huius meminisse minores.

30 Adsis letitia Bacchus dator, & bona Iano:
 Et vos o caetum Tyry celebrate fauentes.
 Dixit, & in mensa laticum libauit honorem:

B 5 Primaq.

quia videbatur
 ab Ascanio dici
 cum tamen Ci-
 pido loqueretur.

praceptorum,
 quae mater de-
 derat.

vina pro pocu-
 lis posuit. Co-
 ronant, autem, id
 est, implent us-
 que ad margi-
 nem.

reginæ verecun-
diam ostendit.

*Primâ que libato *summo tenuis attigit ore.
Tum Bitia dedit increpitans. ille impiger hausit
Spumantem pateram, & pleno se proluit auro.*

Apol. Arg. 12.

*Post alij *proceres. cithara crinitus Iopas
Personat aurata, docuit que maximus Atlas.
Hic canit errantem Lunam, Solis' que labores;*

originem ducē-
tium, si fabulæ
respiciuntur, à
Prometheo, aut
a Deucalione,
& Pyrrha.

*Vnde *hominū genus & pecudes; unde imber, & ignes;
Arcturum, pluuias' que Hyadas, geminos' q. Triones;*

*Quid tantum Oceano properent se tingere Soles
Hiberni, vel que tardis mora noctibus obstet.*

Ingeminant plausum Tyry, Troes' que sequuntur:

Nec non & vario noctem sermone traherat

Infelix Dido, longum' que bibebat amorem,

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa:

Nunc, quibus Aurora venisset filius armis;

Nunc, quales Diomedis equi; nunc, quantus Achilles.

Immo age, & a prima dic hospes origine nobis

Insidias, inquit, Danaum, casus' que tuorum,

Errores' que tuos. nam te iam septima portat

Omnibus errantem terris, & fluctibus æstas.

P. VIRGILII MARONIS

ÆNEIDOS LIB. II.

ARGUMENTVM.

Didus voluntati morem gerēs Aeneas excidij Troiani seriem narrat. 2)
ea est huiusmodi. Græci decimo belli Troiani anno, attritis iam viribus,
virtutiq. diffidentes, ad dolum confugiunt: nocteq. ea, quæ urbis incen-
dium antecessit, fugam simulantes, circa Tenedum latitant, relicto in
agro Troiano equo ligneo tantæ magnitudinis, vt portis urbis recipi nõ
posset. eius vtero lectissimū quemque procerū includunt. Troiani par-
tim fraude Sinonis impulsī, partim Laocoontis supplicio territi, diruta
muri parte, equum in arce statuunt. Nocte intempesta Græci à Tenedo 30
profecti, per eam muri ruinā, qua equus erat introductus, urbem inua-
dunt. Sinon referatos equi vtero armatos emittit. omnia ferro flāmisq.
fœdantur. Aeneas interim ab Hectore in somnis admonetur, vt sibi fu-
ga consulat, deosq. patrios incendio eripiat. Ille tamen, honestam mor-
tem

tem turpi fugã præferens, frustra in arma ruit, satis feliciter primus impetus succedit Troianis, donec Choræbi consiliũ secuti, sumptus Græcorum armis suorum telis obruuntur. Interea Priami regia oppugnatur, Priamusq. ipse à Pyrrho Achilles filio, interficitur. Aeneas itaq. frustra tentatis omnibus, cum iam nihil spei reliquũ esset, sacra Anchisæ patri committit, eoq. in humeros suos sublato, assumptisque Ascanio filio, Creusãq. vxore, fugã arripit. Græci à tergo insequuntur, in eo tumultu Creusã vxorem amittit: cuius quærendæ causã, per totam urbẽ oberranti, obuia fit vxoris umbra, virumq. mortis suæ certiorẽ facit. ipse ad socios reuertitur; quod iam magnus virorum mulierumq. numerus confluxerat, eius auspiciũ, quocunq. terrarum abducere vellet, sequi paratos.

Aliud argumentum.

19 Cogitur Aeneas bellorum exponere causas,
Graiorumq. dolos, & equum, fraudemque Sinonis,
Excisã que urbem, Priamĩ que miserrima fata;
Utque patrem impositum forti ceruice per ignes
Extulerit, caram que amiserit ipse Creusã.

15 ON TICVERE omnes, * intentique ora
tenebant:

C Inde toro pater Aeneas sic orsus ab alto.
Infandum regina iubes renouare dolorem:
Troianas vt opes, & * lamẽtabile regnum

Homerus Od.
111: & Apollo
nius Arg. 13.
Homerus Od.
72.

quia magnum.

20 Eruerint Danaĩ; quã que ipse miserrima vidi;
Et quorum pars magna fut. * quis talia fando
Myrmidonum, Dolopum ue, aut * duri miles Vlyssi,
Temperet à lacrymis? & iam nox humida celo
Præcipitat, suadent que cadentia sidera somnos.

Homerus in Il.
142.
non laboriosi,
sed, crudelis.

25 Sed, si tantus amor casus cognoscere nostros,
Et breuiter Troia supremum audire laborem:
Quãquam animus meminisse horret, luctuq. refugit,
Incipiam: Fracti bello, fatisq. repulsi
Ductores Danaum, tot iam labentibus annis,

30 Instar montis equum diuina Palladis * arte
Aedificant, sectã que intexunt abiete costas:
Votum pro reditu simulant: ea fama vagatur.

ingeniose: ac si
diceret, consilio
dæ, Troianis
irata.

Hæc

*Huc delecta virum sortiti corpora furtim
 Includunt caeco lateri; penitus que cauernas.
 Ingentes, uterum que armato milite complent.
 Est in conspectu Tenedos, notissima fama
 Insula, diues opum, Priami dum regna manebant, 5
 Nunc tantum sinus, & statio male fida carinis.
 Huc se prouecti deserto in litore condunt:
 Nos abiisse rati, & vento petiisse Mycenas.
 Ergo omnis longo soluit se Teucria luctu:
 Panduntur portæ. iuuat ire, & Dorica castra, 10
 Desertos que videre locos, litus que relictum.
 Hic Dolopum manus, hic seuius tendebat Achilles:
 Classibus hic locus: hic acies certare solebant.
 Pars stupet innuptæ donum exitiale Minervæ,
 Et molem mirantur equi: primus que Tymoetes 15
 Duci intra muros hortatur, & arce locari;
 Sive *dolo, seu iam Troiæ sic fata ferebant.
 At Capys, & quorum melior sententia menti,
 Aut pelago Danaum insidias, suspecta que dona
 Precipitare iubent, subiectis que vrere flammis, 20
 Aut terebrare cauas uteri, & tentare latebras.
 Scinditur incertum studia in contraria vulgus.
 Primus ibi ante omnes, magna comitante caterua,
 Laocoon ardens summa decurrit ab arce:
 Et procul, o miseri, que tanta insania, ciues? 25
 Creditis anectos hostes? aut vlla putatis
 Dona carere dolis Danaum? sic notus Vlysses?
 Aut hoc inclusi ligno occultantur Achii:
 Aut hæc in nostros fabricata est machina muros,
 Inspectura domos, ventura que desuper vrbi: 30
 Aut aliquis latet error: equo ne credite Teucri.
 Quidquid id est; timeo Danaos & dona ferentes.
 Sic*

vbi ad tempus
 naues stant. por-
 tus autem est,
 vbi hiemant.

Homerus Od.
 70.

quo sunt om-
 nes decepti.

insanotū enim
 est, contra se
 sentire.

Sic fatus, validis ingentem viribus hastam
In latus, in que *feri curvam compagibus aluum
Contorsit. stetit illa tremens: uterò que recusso
Insonnere caue, gemitum que dedere canerne:

5 Et si fata deum, si mens non laua fuisset,
Impulerat ferro Argolicas foedare latebras,
Troia que nunc stares, Priami que arx alta maneres.
Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum
Pastores magno ad regem clamore trahebant

10 Dardanida: qui se ignotum venientibus ultro,
Hoc ipsum ut strueret, Troiam que aperiret Achivis
Obtulerat, fidens animi, atque in vtrunque paratus,
Seu *versare dolos, seu certa occumbere morti.
Vndique visendi studio Troiana iuuentus

15 Circumfusa ruit, certat que illudere capto.
Accipe nunc Danaum insidias, & crimine ab uno
Disce omnes.

Namque, ut conspectu in medio *turbatus inermis
Constitit, atque oculis Phrygia agmina circūspexit;

20 Heu que nunc tellus, inquit, que me equora possunt
Accipere? aut quid iam misero mihi denique restat?
Cui neque apud Danaos usquam locus: & super ipsi
Dardanida infensi *poenas cum *sanguine poscunt.

25 Quo gemitu conuersi animi, compressus & omnis
Impetus: hortamur fari: quo sanguine cretus,
Quid ne ferat, memoret, que sit fiducia capto.

* Ille hæc, deposita tandem formidine, fatur.

Cuncta equidem tibi rex, fuerint quacunque, fatebor,
Vera, inquit, neque me Argolica de gente negabo:

30 Hoc primum: nec, si miserum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam, mendacem que improba finget.

* Fando aliquid si forte tinas peruenit ad aures

quadrupedis:
ab eo quod to-
to corpore fe-
ratur.

exercere.

quasi turbatus:
ut, Exultat A-
mazon, quasi
Amazon.

tormenta, &
mortem.

Homerus in II.

dum fermo
habetur.

Belide

Belidæ nomen Palamedis: & inçlyta fama
Gloria: quem falsa sub proditione Pelasgi
Infontem, infando indicio, quia bella vetabat,
 priuatum, id est mortuum. *Demisere neci, nunc * cassum lumine lugent.*
Illi me comitem, & consanguinitate propinquum,
Pauper in arma pater primis huc misit ab annis.
Dum stabat regno incolumis, regnum que vigebat
 Homerus in Il. 321. *Consiliis: & nos aliquod nomen que, decus que*
Gessimus. * inuidia postquam pellacis Vlyssi
 (Haud ignota loquor) *superis concessit ab oris:*
Afflictus vitam in tenebris, luctu que trahebam,
 tacitus. *Et casum infontis * mecum indignabar amici:*
 post, impatientia doloris, nec tacui. *Nec * tacui demens: & me, fors si qua tulisset,*
Si patrios umquam remeassem victor ad Argos,
 Homerus in Il. 124. *Promisi ultorem, & verbis odia aspera moui.*
 subaudi, me destinat arx. ** Hinc mihi prima mali labes: hinc semper Ulysses*
Criminibus terrere nouis: hinc spargere voces
In vulgum ambiguas, & querere conscius arma.
Nec requieuit enim, * donec Calchante ministro.
Sed quid ego hæc autem nequidquã ingrata renouo?
 Homerus in Il. 7. *Quid ue moror? si oēs vno ordine habetis Achiuos:*
Id que audire sat est: iam dudum sumite poenã.
* Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atreidæ.
Tum vero ardemus scitari, & querere causas,
 Homerus in Il. 152. *Ignari scelerum tantorum, artis que Pelasgæ.*
Prosequitur pauitans, & ficto pectore fatur:
* Sape fugam Danai Troia cupiere relicta
Moliri, & longo fessi discedere bello.
Fecissent que utinam. sape illos aspera ponti
 pro, aere, poetica licentia. *Interclusit hiems, & terruit Auster euntes.*
Præcipue, cum iam hic trabibus contextus acernis
Staret equus, toto sonuerunt * athere nimbi.

Suspensi

Suspensi Eurypilum scitatum oracula Phœbi
Mittimus: is que adytis hæc tristia dicta reportat.

Sanguine placastis ventos, & virgine caesa,
Cum primum Iliacas Danaï venistis ad oras:

5 Sanguine querendi reditus, animâ que litandum
Argolica. vulgi que vox ut venit ad aures;
Obstupere animi, gelidus que per ima cucurrit
Ossa tremor, cui fata *parent, quem poscat Apollo.
Hic Ithacus vatem magno Calchanta tumultu

10 Protrahit in medios: *que sint ea numina diuûm,
Flagitat. & mihi iam multi crudele canebant
Artificis scelus, & taciti ventura videbant.
Bis quinos filet ille dies, tectus que recusat
Prodere voce sua quemquam, aut opponere morti.

15 Vix tandem magnis Ithaci clamoribus actus,
Composito *rumpit vocem, & me destinata re.
Assensere omnes, & que sibi quisque timebat
Vnius in miseri exitium conuersa tulere.

Iam que dies infanda aderat. mihi sacra parari,
20 Et falsæ fruges, & circum tempora vitta.
Eripui (fateor) leto me, & vincula rupi;
Limoso que lacu per noctem obscurus in vluâ
Delitui, dum vela darent, si fortè dedissent.
Nec mihi iam patriam antiquam spes vlla videndi,

25 Nec dulces natos, exoptatum que parentem:
Quos illi fors ad pœnas ob nostra reposcent
Effugia, & culpam hanc miserorum morte piabunt.
Quod te, per superos, & conscia numina veri,
Per si qua est, que restat adhuc mortalibus vsquam

30 Intemerata fides, oro, miserere laborum
Tantum, miserere animi non digna ferentis.
His lacrymis vitam damus, & miserescimus *ultro.

mortem.

quis debeat im-
molari. & nu-
mina pro ora-
culis posuit.

pro, erumpit in
vocē. & dictū
est per contra-
rium. rumpitur
enim filium,
non vox: vt,
Quid me altâ
filitia cogis
rumpere? vocē
autem rumpe-
re, est tacere.

non spōte, (iam
enim rogati
erant) sed, in-
super.

Ipse.

*Ipse viro primus manicas, atque arcta leuari
Vincla iubet Priamus, dictis que ita fatur amicis.*

Homerus in
ll. 1 10.

*Quisquis es, amissos hinc iam obliuiscere Graios:
Noster eris, *mihique hac ediffere vera roganti.*

Quò molem hanc immanis equi statuere? quis auctor?

Quid ue petunt? que religio? aut que machina belli?

*Dixerat ille dolis instructus, & arte Pelasga,
Sustulit exutas vinclis ad sidera palmas.*

vel ararū, quas
fugit: vel solem
lunamq. signi-
ficat.

Vos aeterni *ignes, & non violabile vestrum

Testor numen, ait: vos aræ, enses que nefandi

Quos fugi, vittæ que deum, quas hostia gessi:

Fas mihi Graiorum sacrata resolvere iura:

Eas odisse viros, atque omnia ferre sub auras,

ob ea, quæ latet
in equo.

Si qua *tegunt: teneor patria nec legibus ullis.

Tu modo promissis maneas, seruata que serues

Troia fidem; si vera feram, si magna rependam.

Omnis spes Danaum, & coepti fiducia belli

Palladis auxilium semper stetit; impius ex quo

propter Palame-
dem ipfius astu
to consilio in-
terfectum.

Tydidem, sed enim scelerum que *inuentor Vlyffes,

Fatale aggressi sacrato auellere templo

Palladium, cæsis summae custodibus arcis,

Corripuere sacram effigiem, manibus que cruentis

Virgineas ausi diua contingere vittas.

Ex illo fluere, ac retro sublapsa referri

Spes Danaum, fractæ vires, auersa dea mens.

Nec dubiis ea signa dedit Tritonia monstris.

Vix positum castris simulacrum: arsere coruscæ

Luminibus flamma arrectis: salsus que per artus

Sudor ut: ter que ipsa solo (mirabile dictu)

Emicuit, parmam que ferens, hastam que trementem.

Ex templo tentanda fuga canit equora Calchas,

Nec posse Argolicis excindi pergama telis,

Omnia

pro, reöciliens

Omina ni repetant Argis, numen' que *reducant,
 Quod pelago, & curuis secum aduexere carinis.

Et nunc, quod patrias vento petiere Mycenae,
 Arma, deos' que parant comites, pelago que remenso

5 *Improuisi aderunt, ita digerit omnia Calchas.

Hanc pro Palladio moniti, pro numine laeso
 Effigiem statuere, nefas quæ triste piaret.

Hanc tamen immensam Calchas attollere molem
 Roboribus textis, caló que educere iussit,

10 Ne recipi portis, aut duci in mœnia possit,

Neu populum antiqua sub religione tueri.

Nam, si uestra manus violasset dona Mineruæ;

Tum magnum exitium (quod di prius om̄e in ipsum
 Conuertant) Priami imperio, Phrygibus que futurū.

15 Sin manibus uestris uestram adscendisset in urbem;

Vltro Asiam magno Pelopeia ad mœnia bello
 Venturam, & nostros ea fata manere nepotes.

Talibus insidiis, periuri' que arte Sinonis
 Credit a res, capti que dolis, lacrymis' que *coactis,

arte expressis,
 non spóte fluctibus.

20 Quos neque Tydides, nec Larissæus Achilles,

Non anni domuere decem, non mille carinae.

Hic aliud maius miseris, multo' que tremendum

Obiicitur magis, atque improuida pectora turbat.

Laocoon ductus Neptuno sorte sacerdos

25 Sollemnes taurum ingentem mactabat ad aras.

Ecce autem gemini à Tenedo tranquilla per alta
 (Horresco referens) immensis orbibus *anguis

anguis, aquarū
 sunt; serpentes,
 terratum; dra-
 cones, tēplorū.

Incumbunt pelago, pariter que ad litora tendunt:

Pectora quorum inter fluctus arrecta, iuba' que

30 Sanguinea exsuperant undas; pars cetera pontum

Pone legit, sinuat' que immensa volumine terga.

Fit sonitus spumante salo: iam' que arua tenebant;

C

Arden-

mobilibus. nul-
 lum enim ani-
 mal tam celeri-
 ter linguā mo-
 uet: vt triplicē
 habere videat-
 tur, cū vna sit.

Ardentes que oculos suffecti sanguine, & igni,
 Sibila lambebant linguis *vibrantibus ora.
 Diffugimus visu exangues: illi agmine certo
 Laocoonta petunt: & primum parua duorum
 Corpora natorum serpens amplexus uterque
 Implicat, & miseros morsu depascitur artus.
 Post ipsum auxilio, subeuntem, ac tela ferentem
 Corripiunt, spiris que ligant ingentibus. & iam
 Bis medium amplexi, bis collo squamea circum
 Terga dati, superant capite, & cervicibus altis. 10
 Ille simul manibus tendit diuellere nodos,
 Perfusus sanie vittas, atro que veneno,
 Clamores simul horrendos ad sidera tollit:
 Quales mugitus, figit cum saucius aras
 Taurus, & *incertam excussit cernice securim. 15
 At gemini lapsu delubra ad summa dracones
 Effugiunt, seuæ que petunt Tritonidis arcem:
 Sub pedibus que deæ, clypei que sub orbe teguntur.
 Tum vero tremefacta nouus per pectora cunctis
 Insinuat pavor, & scelus expendisse merentem 20
 Laocoonta ferunt; sacrum qui cuspide robur
 Laferit, & tergo sceleratam intorserit hastam.
 Ducendum ad sedes simulacrum, *orandæ que diuæ
 Numina, conclamant.
 Diuidimus muros, & mœnia pandimus urbis. 25
 Accingunt omnes operi, pedibus que rotarum
 Subiiciunt lapsus, & stupea vincula collo
 Intendunt. scandit fatalis machina muros,
 Feta armis. circum pueri, innuptæ que puella
 *Sacra canunt, funem que manu contingere gaudent. 30
 Illa subit, mediæ que minans illabitur urbi.
 O patria, o diuum domus Ilium, & *inclita bello
 Mœnia

dubie illisam,
 quia certā tau-
 ro mortem nō
 attulerit.

Homerus in Il.
 9.

hymnos.

quia Troiani
 totam Mysiam
 superarunt.

Mœnia Dardanidum, quater ipso in limine porta
Substitit, atque utero sonitum quater arma dedere.

Instamus tamen immemores, caci que furore;
Et monstrum infelix sacrata sistimus arce.

5 Tunc *etiam fatis aperit Cassandra futuris
Ora, *dei iussu non unquam credita Teucris.
Nos delubra deum miseri, quibus ultimus esset
Ille dies, festa velamus fronde per urbem.

10 Vertitur interea calum; & ruit Oceano nox,
*Inuoluens umbra magna terram que, polum' que,
Myrmidonum' que dolos: fusi per mœnia Teucris
Conticuere: sopor fessos complectitur artus.
Et iam Argiua phalanx instructis nauibus ibat
A Tenedo, tacita per amica silentia luna,

15 Litora nota petens: *flammas cum regia puppis
Extulerat; fatis que deum defensus iniquis,
Inclusos utero Danaos, & pinea furtim
Laxat claustra Sinon. illos patefactus ad auras
Reddit equus, lati que cauo se robore promunt

20 Tisandrus, Sthenelus que duces, & dirus Ulysses,
Demissum lapsi per funem, Athamas' q., Thoas' que,
*Pelides que Neoptolemus, primus que Machaon,
Et Menelaus, & ipse doli fabricator Epeus.
Inuadunt urbem somno, vino que sepultam.

25 Caduntur vigiles; portis que patentibus omnes
Accipiunt socios; atque agmina conscia iungunt.
Tempus erat, quo *prima quies mortalibus agris
Incipit, & dono diuum gratissima serpit.

30 In somnis ecce ante oculos mastissimus Hector
Visus adesse mihi, largos que effundere fletus,
Raptatus bigis, ut quondam, ater que cruento
Pulvere, per que pedes traiectus lora tumentes.

C 2

Hei

vt antea saepe.
Apollinis, qui
fidem sustulit
vera dicenti,
coitus promissi
spe frustratus.

Homerus in II.
90.

more militiae
vt, Dat clarum
puppi signum.

non, Pelei filius
sed nepos, ex
Achille patre.

describit primam
noctis partem.

Hei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo
Hectore, qui redit exuvias indutus Achillis,
Vel Danaum Phrygios iaculatus puppibus ignes:
Squalentem barbam, & concretos sanguine crines,
Vulnera que illa gerens, quæ circum plurima muros 5
Accepit patrios: *ultro flens ipse videbar
Compellare virum, & mastas expromere voces.
O lux Dardania, spes o fidissima Teucrum,
Quæ tanta tenuere moræ? quibus Hector ab oris
Exspectate venis? ut te post multa tuorum 10
Funera, post varios hominum que, urbis que labores
Defessi aspiciamus? quæ caussa indigna serenos
Fœdavit vultus? aut cur hæc vulnera cerno?
Ille nihil, nec me quarentem vana moratur:
Sed grauius gemitus imo de pectore ducens, 15
Heu fuge nate dea, te que his, ait, eripe flammis,
Hostis habet muros: ruit alto à culmine Troia.
*Sat patria; Priamò que datum, si pergamæ dextra
Defendi possent, etiam hac defensa fuissent.
Sacra, suos que tibi commendat Troia penates. 20
Hos cape fatorum comites: his mœnia quære;
Magna pererrato statues quæ denique ponto.
Sic ait, & manibus vittas, Vestam que potentem,
Aeternum que adytis effert penetrabilibus ignem.
Diuerso interea miscentur mœnia luctu: 25
Et magis atque magis (quanquam secreta parentis
Anchise domus, arboribus que oblecta *recessit)
Clarescunt sonitus, armorum que ingruit horror.
Excitior somno, & summi fastigia recti
Ascensu supero, atque arreclis auribus aëto: 30
In segetem veluti cum flamma furentibus austris
Incidit, aut rapidus montano flumine torrens
Sternit

Homerus in ll.
269.

Homerus in
ll. 245.

quia ratio exige
bat, ut loqueretur
ille, qui venerat.

ab honestate fu
gam suadet.

longe abfuit.

Sternit agros, sternit fata læta, boum' que labores,

Præcipites que trahit silvas: stupet inscius alto

* Accipiens sonitum saxi de vertice pastor.

Tum vero manifesta fides, Danaum' que patescunt

5 Insidia. iam Deiphobi dedit ampla ruinam,

Vulcano superante, domus: iam proximus ardet

Vcalegon: Sigæa igni freta læta relucent.

Exoritur clamor que virum, clangor' que tubarum.

Arma * amens capio: nec sat rationis in armis:

10 Sed glomerare manum bello, & concurrere in arcem

Cum focus ardent animi: furor, irâ que mentem

Præcipitant, pulcrum' que mori succurrit in armis.

Ecce autem telis Panthus elapsus Achivum,

Panthus Otriades, arcis, Phœbi que sacerdos,

15 Sacra manu, victos' que deos, paruum' que nepotem

Ipsè trahit, cursu que amens ad litora tendit.

Quo res summa loco Panthu? quam prendimus arcem?

Vix ea fatuus eram gemitu cum talia reddi:

Venit summa dies, & ineluctabile tempus

20 Dardaniæ: fuimus Troes: fuit Ilium, & ingens

Gloria Teucrorum. ferus omnia Iuppiter Argos

Transtulit. incensa Danai dominantur in urbe.

Ardus armatos * melius in mœnibus astans

Fundit equus, victor' que Sinon incendia miscet

25 Insultans, portis alij bipotentibus adsunt,

Millia quot magnis numquam venere Mycenis.

Obsedere alij telis angusta viarum

Oppositi. stat ferri acies mucrone corusco

Stricta, parata neci: vix primi prælia tentant

30 Portarum vigiles, & * cæco Marte resistunt.

Talibus Otriada dictis, & numine diuum

In flammis, & in arma feror: quò tristis Erynnis,

C 3

Quò

Homerus in II.

45.

qui nec somnis
credidi, nec re-
bus aspectis. vel
Amens, vt in a-
troci, subitâ que
re: quali, pertur-
batus, inops cõ-
silij.

vbi fuerat atx.

no turno præ-
lio.

- Quò fremitus vocat, & sublatus ad aethera clamor.
 Addunt se socios Rhipheus, & maximus armis
 Iphitus, oblatis per lunam, Hypanis' que, Dymas' que,
 Et lateri agglomerant nostro, iuuenis' que Chorcebus
 Mygdonides: illis qui ad *Troiam forte diebus
 Venerat, insano Cassandra incensus amore;
 Et *gener auxilium Priamo, Phrygibus' que ferebat;
 *Infelix, qui non sponsæ præcepta parentis
 Audierat.
 Quos ubi confertos audere in proelia vidi,
 Incipio super his: Iuuenes, fortissima *frustra
 Pectora, (si vobis audentem extrema cupido
 Certa sequi, quæ sit rebus fortuna, videtis:
 Excessere omnes, adytis, aris' que relictis,
 Di, quibus imperium hoc steterat) succurritis urbi
 Incensæ; moriamur, & in media arma ruamus:
 Vna salus victis, nullam sperare salutem.
 Sic *animis iuuenum furor additus: inde, lupi ceu
 Raptores atra in nebula, quos improba ventris
 Exegit cacos rabies, catuli' que relictis
 Faucibus expectant siccis; per tela, per hostes
 Vadimus haud dubiam in mortem, mediæ que tenemus
 Urbis iter: nox atra *caua circumuolat umbra.
 Quis cladem illius noctis, quis funera fando
 Explicet? aut possit lacrymis æquare labores?
 Urbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
 Plurima per' que vias sternuntur inertia passim
 Corpora, per' que domos & religiosa decorum
 Limina; *nec soli pœnas dant sanguine Teucris:
 Quondam etiam victis redit in præcordia virtus:
 Victores' que cadunt Danaï. crudelis ubique
 Luctus, ubique pavor, & *plurima mortis imago.
 Primus

Homerus in
Il. 143.

Homerus in Il.
58.

Homerus in
Il. 185.

refertur ad in-
ferius verbum,
Succurritis.

Homerus Il. 16

Homerus in Il.
156.

naturale. n. est,
vt obscurum
omne sit con-
cauum.

Homerus in Il.
159.

varia mortis
genera signifi-
cat.

Primus se Danaum magna comitante caterua
 Androgeos offert nobis, socia agmina credens,
 Inscius, atque ultro verbis compellat amicis:
 Festinate viri: nam qua tam sera moratur
 5 Segnities? alij rapiunt incensa, *ferunt que
 Pergama: vos celsis nunc primum à nauibus itis.
 Dixit, & extemplo (neque enim responsa dabantur
 Fida satis) *sensit medios delapsus in hostes.
 Obstupuit, retro que pedem cum voce repressit.
 10 *Improvisum aspris veluti qui sentibus anguem
 Pressit humi nitens, trepidus que repente refugit
 Attollentem iras, & carula colla tumentem:
 Haud secus Androgeos visu tremefactus abibat.
 Irruimus, densis & circumfundimur armis,
 15 Ignaros que loci passim, & formidine captos
 Sternimus: *adspirat primo fortuna labori.
 Atque hic exsultans successu, animisq. Choræbus,
 O socij, quæ prima, inquit, fortuna salutis
 Monstrat uer, quæ que ostēdit se dextra sequamur:
 20 Mutemus chypeos, Danaum que insignia nobis
 Aptemus, dolus, an virtus, quis in hoste requirat?
 Arma dabunt ipsi, sic fatus: deinde comantem
 Androgei galeam, chypei que insigne decorum
 Induitur, lateri que Argiium accommodat enses.
 25 Hoc Riphens, hoc *ipse Dymas, omnis que iuuenus
 Lata facit: spoliis se quisque recentibus armat.
 Vadimus immisti Danais, haud numine nostro.
 Multa que per cacam congressi prælia noctem
 Conserimus; *multos Danaum demittimus Orca.
 30 Diffugiunt alij ad naues, & litora cursu
 Fida petunt: pars ingentem formidine turpi
 Scandunt rursus equum, & nota conduntur in aluo.

C 4

*Hen

Homerus in
ll. 5.Homerus in
ll. 110.Homerus in ll.
30.

fauet. vnde &
 fauor aura di-
 citur: vt illud,
 Gaudens popu-
 lanbus auris.

multi hic di-
 stinguunt. vt
 sit, Ego Aeneas,

Homerus in ll.
3.

Homerus in Il.
84. 129.

* *Heu nihil inuitis fas quemquam fidere diuis.*
Ecce traheretur passis Priameia virgo
Crinibus a templo Cassandra, adytis que Minerva,
Ad calum tendens ardentia lumina frustra;
Lumina: nam teneras arcebant vincula palmas.
Non tulit hanc speciem furiosa mente Chorcebus,
Et sese medium iniecit * moriturus in agmen.
Consequimur cuncti, & densis incurrimus armis.
Hic primum ex alto delubri culmine telis
Nostrorum obruimur, oritur que miserrima cedes
Armorum facie, & Graiarum errore iubarum.
Tum Danaï gemitu, atque erepta virginis ira,
Vndique collecti inuadunt, acerrimus Ajax,
Et gemini Atridæ, Dolopum que exercitus omnis.

Homerus in Il.
92.

Aduersi rupto ceu quondam turbine venti
Confligunt Zephyrus que, Notus que, & letus eois
Eurus equis: stridunt siluæ, sæuit que tridenti
Spumeus, atque imo Nereus ciet æquora fundo.
Illi etiam, si quos obscura nocte per umbram
Fudimus insidiis, tota que agitauimus vrbe,
Apparent: primi clypeos, * mentita que tela
Agnoscent, atque ora sono discordia signant.
Ilicet obruimur numero: primus que Chorcebus
Penelei dextra diuæ armipotenti ad aram
Procumbit: cadit & Riphens; iustissimus vnus
Qui fuit in Teucris, & seruantissimus equi:
Dus aliter visum. pereunt Hypanis que, Dymas que,
Confixi a sociis: nec te tua plurima * Panthu
Labentem pietas, nec Apollinis infula texit.
Iliaci cineres, & flamma extrema meorum,
Tæstor, in occasu vestro nec tela, nec vllas
Vitauisse * vices Danaum, & si fata fuissent

neglecta vita.
refertur enim
ad affectum di-
micantis.

simulata, quæ
nos esse Græcos
mentiebantur.

vocatiuus græ-
cus.

pugnæ, id est
pericula.

Vt

Vt caderem, meruisse manu diuellimur inde
 Iphitus, & Pelias mecum: quorum Iphitus auo
 Iam grauior, Pelias & vulnere tardus Vlyssi.
 Protinus ad sedes Priami clamore vocati.

5 Hic vero ingentem pugnam; ceu cetera nusquam

Homerus in Il.
172.

Bella forent, nulli tota morerentur in urbe;

Sic Martem indomitum, Danaos q. ad tecta ruentes

Homerus in
Il. 135.

Cernimus, obsessum q. acta testudine limen.

Herent parietibus scale: postes que sub ipsos

10 Nituntur gradibus, clypeos que ad tela sinistris

Protecti obuiunt, prensant fastigia dextris.

Dardanida contra, turres, ac tecta domorum

Culmina conuellunt, (his se, quando vltima cernunt,

Extrema iam in morte parant defendere telis)

15 Auratas que trabes, veterum decora alta parentum,

Deuoluunt. alij strictis mucronibus imas

Obsedere fores: has seruant agmine denso.

*Instaurati animi regis succurrere tectis,

Homerus in
Il. 70.

Anxilio que leuare viros, vim que addere victis.

20 Limen erat, caeca que *fores, & peruius usus

quia paucis no
ta, ideo caeca.

Tectorum inter se Priami, postes que relictis

A tergo: infelix qua se, dum regna manebant,

Sapius Andromache ferre in comitata solebat

Ad soceros, & auo puerum Astyanacta *traherat.

quasi puerum.

25 Euado ad summi fastigia culminis, vnde

Tela manu miseri iactabant irrita Teucris.

*Turrin in precipiti stantem, summis que sub astra

Homerus in
Il. 137.

Eductam tectis, vnde omnis Troia videri,

Et Danaum solita naues, & Achaica castra,

30 Aggressi ferro circum, qua summa labantes

Iuncturas tabulata dabant, conuellimus altis

Sedibus, impulimus que. ea lapsa repente ruinam

C 5

Cum

Cum sonitu trahit, & Danaum super agmina late
 Incidit. ast alij subeunt: nec saxa, nec ullum
 Telorum interea cessat genus.

Vestibulum ante ipsum, primò que in limine Pyrrhus
 Exsultat, telis, & luce coruscus athena: 5

Homerus in ll. 140. * Qualis ubi in lucem coluber mala gramina pastus,
 Frigida sub terra tumidum quem bruma tegebat,
 Nunc positus novus exuviis, nitidus que iuuenta,
 Lubrica conuoluit sublato pectore terga

Arduus ad solem, & linguis micat ore trifulcis. 10

a Scyro infula,
 vna de Cycladibus.

Vna ingens Periphas, & equorum agitator Achilles

Armiger Autumedon. vna omnis * Scyria pubes
 Succedunt tecto, & flammis ad culmina iactant.

Ipsè inter primos correpta dura bipenni
 Limina perrumpit, postes que à cardine vellit 15

Aeratos: iamque, excisa trabe, firma cauauit

Robora, & ingentem lato dedit ore fenestram.

Apparet domus intus, & atria longa patescunt:

Apparent Priami, & veterum penetrata regum:

Armatos que vident stantes in limine primo. 20

camerata tecta.

At domus interior gemitu, miserò que tumultu

Miscetur: penitus que * caua plangoribus aedes

Femineis ululant: ferit aurea sidera clamor.

Tum pauide tectis matres ingentibus errant,

Amplexa que tenent postes, atque oscula figunt. 25

Hom. ll. 135.

* Instat vi patria Pyrrhus: nec claustra, nec ipsi

Custodes sufferre valent: labat ariete crebro

Ianua, & emoti procumbunt cardine postes.

Fit. via vi: rumpunt aditus, primos que trucidant

Immissi Danaï, & late loca milite complent. 30

Homerus in
 ll. 122.

Non sic, aggeribus ruptis cum spumeus amnis

Exiit, oppositas que euicit gurgite moles:

Fertur

- Fertur in arua furens cumulo, campos' que per omnes
 Cum stabulis armenta trahit. vidi ipse furentem
 Cede Neoptolemum, geminos' que in limine Atridas:
 Vidi Hecubā, centū que nurus, Priamum' q. per aras,
 5 Sanguine fœdantem, quos ipse sacrauerat, ignes.
 Quinquaginta illi thalami, spes tanta nepotum,
 Barbarico postes auro spoliis' que superbi
 Procubuerunt: tenent Danai, quā deficit ignis.
 Forsitan, & Priami fuerint que fata, requiras.
 10 Urbis ubi capta casum, conuulsa' que vidit
 Limina tectorum, & *medium in penetralibus hostē; in mediis ædi-
 bus.
 Arma diu senior desueta tremantibus ævo
 Circumdat nequidquam humeris, & inutile ferrum
 Cingitur, ac densos fertur moriturus in hostes.
 15 Aedibus in mediis, *nudo' que sub ætheris axe
 Ingens ara fuit, iuxta' que veterrima laurus,
 Incumbens aræ, atque umbra complexa penates.
 Hic Hecuba, & nata nequidquam altaria circum,
 Præcipites atra cœu tempestate columba,
 20 Condense, & diuūm amplexæ simulacra tenebant.
 Ipsum autem sumptis Priamum iuuenilibus armis
 Ut vidit, que mens tam *dira, miserrime coniux,
 Impulit his cingi telis? aut quò ruis, inquit?
 Non tali auxilio, nec defensoribus istis
 25 Tempus eget; non, si ipse meus nunc afforet Hector.
 Huc tandem concede. hæc ara tuebitur omnes:
 Aut moriere simul. sic ore effata, recepit
 Ad sese, & sacra longæuū in sede locauit.
 Ecce autem elapsus Pyrrhi de cede Polytes,
 30 Vnus natorum Priami, per tela, per hostes
 Porticibus longis fugit, & vacua atria lustrat
 Saucius. illum ardens infesto *vulnere Pyrrhus
 Inse-

sub dio, quod
impluuium di-
citur.

proprie: quasi,
decorum ita, in-
fusa.

pro telo posuit

Inse-

Insequitur, iam iamq. manu tenet, & premit hasta.
 Ut tandem ante oculos euasit, & ora parentum,
 Concidit, ac multo vitam cum sanguine fudit.

manifesta.

Hic Priamus, quanquã in* media iam morte tenetur,
 Non tamen abstinuit, nec voci, irã que pepercit.

At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis

Dy, si qua est celo pietas, quã talia curet,

Persoluant grates dignas, & premia reddant

Debita, qui nati coram me cernere letum

Fecisti, & patrios fœdasti funere vultus.

Homerus in Il.
174.

At non ille, satum quo te mentiris, Achilles

Talis in hoste fuit Priamo: sed iura, fidemque

Supplicis erubuit, corpusque exangue sepulcro

Reddidit Hectoreum, me que in mea regna remisit.

inutile, sine vi.

Sic fatus senior, telumque *imbelle sine ictu

Coniecit: rauco quod protinus are repulsum,

Et summo chypei nequidquam umbone pependit.

Cui Pyrrhus: referes ergo hæc, & nuntius ibis

Pelida genitori: illi mea trista facta,

non responden-
tem moribus
patriis.

* Degeneremque Neoptolemum narrare memento:

Nunc morere hæc dicens, altaria ad ipsa trementem

Traxit, & in multo lapsantem sanguine nati:

Implicuitque comam laua, dextraque coruscum

Extulit, ac lateri capulo tenuis abdidit enssem.

Hæc finis Priami fatorum: hic exitus illum

Sorte tulit, Troiam incensam, & prolapsa videntem

Pergama, tot quondam populis, terris que superbum

imperauerat
Phrygiæ, &
Mygdoniæ.
ideo regnator
Asiæ vocatur.

* Regnatorem Asia: iacet ingens litore truncus,

Anulsumque humeris caput, & sine nomine corpus.

At me tum primum saeuus circumstetit horror.

Obstupui: subiit cari genitoris imago,

Vt regem equanum crudeli vulnere vidi

Vitam

- Vitam exhalantem: subiit deserta Creusa,
Et direpta domus, & parui casus Iuli.
Respicio, & quæ sit me circum *copia, lustro.
Deseruere omnes defessi; & corpora saltu
5 Ad terram misere, aut ignibus ægra dedere.
*Iam que adeo super vnus eram, cum limina Vesta
Seruantem, & tacitam secreta in sede latentem
Tyndarida adspicio. dant clara incendia lucem
Erranti, passim que oculos per cuncta ferenti.
10 Illa sibi infestos euersi ob Pergama Teucros,
Et pœnas Danaum, & deserti coniugis iras
Permetuens, Troia, & patriæ communis Erynnis,
Abdiderat sese, atque aris inuisa sedebat.
Exarsere ignes animo: subit ira, cadentem
15 Vlrcisci patriam, & sceleratas sumere pœnas.
Scilicet hæc Spartam incolumis, patrias'q. Mycenæ
Adspiciet? partò que ibit regina *triumpho?
Coniugium que, domum'q., patres, natos' que videbit,
Iliadum turba, & Phrygiis comitata ministris?
20 Occiderit ferro Priamus? Troia arserit igni?
Dardanium toties sudarit sanguine litus?
Non ita. namque, etsi nullum memorabile nomen
Feminea in pœna est, nec habet victoria laudem,
Extinxisse nefas tamen, & sumpsisse merentis
25 Laudabor pœnas: animum que explese inuabit
Vlricis flamma, & cineres satiassè meorum.
Talia iactabam, & furiata mente ferebar:
Cum mihi se, non ante oculis tam clara, videndam
Obtulit, & pura per noctem in luce refulsit
30 Alma parens, confessa deam, qualis' que videri
Cælicolis, & quanta solet; dextra que prehensum
Continuit; roseo' que hæc insuper addidit ore.*

de exercitu lo-
quitur.

Homerus in
Il. 1. 1.

quasi, de vobis
victis.

quæ Helenæ
ictum minaba-
tur.

Nate,

Nate, quis indomitas tantus dolor excitat iras?
 Quid furis? aut quonam nostri tibi cura recessit?
 Non prius adspicies, ubi fessum atate parentem
 superuiuat. Liqueris Anchisen? *superet coniux ne Creusa,
 Ascanius' que puer? quos omnes undique Graia
 Circum errant acies, & ni mea cura resistat,
 Iam flamma tulerint, inimicus & hauserit ensis.
 Homerus in Il. 32. *Non tibi Tyndaridis facies inuisa Lacana,
 Culpatus'ue Paris, verum inclementia diuum
 Has euertit opes, sternit' que à culmine Troiam.
 Adspice. (nanque omnem, que nunc obducta tuenti
 Mortales hebetat visus tibi, & humida circum
 Caligat, nubem eripiam: tu ne qua parentis
 veretur, ne im- Iussa *time, neu praeceptis parere recusa)
 petanti sibi fu- Hic, ubi disiectas moles, auulsa' que saxis
 gam nō pateat. Hic, ubi disiectas moles, auulsa' que saxis
 Homerus in Il. 129. Saxa vides, misto' que vndantem puluere fumum,
 Neptunus muros, magnò que emota tridenti
 Fundamenta quatit, totam' que a sedibus urbem
 Erui. hic *Iuno Scaas sauisissima portas
 quæ fugam vetaret. Prima tenet, socium' que furens à nauibus agmen
 Ferro accincta vocat.
 Iam summas arces Tritonia, respice, Pallas
 Insedit, nimbo effulgens, & Gorgone seua.
 Ipse pater Danais animos, vires que secundas
 Sufficit: ipse deos in Dardana suscit at arma.
 sape celeriter. *Eripe nate fugam, sinem' que impone labori.
 Nusquam abero, & tutum patrio te limine sistam.
 Dixerat, & spissis noctis se condidit umbris.
 Apparent dira facies, inimicá que Troia
 Numina magna Deum.
 Tum vero omne mihi visum considerare in ignes
 Ilium, & ex imo verti Neptunia Troia:

Ac

Ac veluti, summis antiquam in montibus ornum
Cum ferro accisam, crebris que bipennibus instant
Eruere agricolæ certatim: illa usque minatur,

Homerus in Il.
46.143.

Et tremefacta comam concusso vertice nutat;
5 Vulneribus donec paullatim euicta, supremum
Congemuit, traxit que iugis auulsa^{*} ruinam.

aliarū arborū.

Descendo, ac ducente Deo, flammam inter, & hostes
Expeditior: dant tela locum, flammæ que recedunt.

Ast, ubi iam patriæ peruentum ad limina sedis,

10 Antiquas que domos; genitor quem tollere in altos
Optabam primum montes, primum que petebam,

Abnegat excisa vitam producere Troia,

Exilium que pati. vos ô, quibus^{*} integer cui
Sanguis, ait, solida que suo stant robore vires,

quia non est in-
teger sanguis
in senibus: in
quibus eum minui
per ætatē, phy-
fici dicunt. vn-
de illis tremor.

15 Vos agitate fugam.

Me si cælicola voluissent ducere vitam,

Has mihi seruassent sedes. satis una, super que
Vidimus excidia, & capta superanimus urbi.

Sic ô sic positum affati discedite corpus.

20 Ipse manu mortem inueniam: miserebitur hostis,

Exuuias que petet: facilis iactura sepulcri est.

Iam pridem inuisus diuis, & inutilis annos

Demoror, ex quo^{*} me diuūm pater, atq. hominū rex

de Veneris con-
cubitu glorian-
tem.

Fulminis afflauit ventis, & contigit igni.

25 Talia perstabat memorans fixus que manebat.

Nos contra effusi lacrymis: coniux que Creusa,

Ascanius que, omnis que^{*} domus, ne vertere secum

pro familia po-
sui: vt Cicero
ad Atticū: Tota
domus te salu-
tat.

Cuncta pater, satō que vrgenti incumbere vellet.

Abnegat, incepto que, & sedibus heret in isdem.

30 Rursus in arma feror, mortem que miserrimus opto.

Nam quod consilium, aut que iam fortuna dabatur?

Me ne efferre pedem genitor te posse relicto

Spera-

*Sperasti? tantum' que nefas patrio excidit ore?
 Si nihil ex tanta superis placet vrbe relinqui,
 Et sedet hoc animo; periturá que addere Troia
 Té que, tuos que iuuat: patet isti ianua leto:
 Iam' que aderit multo Priami de sanguine Pyrrhus 5
 Natum ante oro patris, patrē qui obtruncat ad aras.
 Hoc erat alma parens, quòd me per tela, per ignes
 Eripis, ut medijs hostem in penetrabilibus, ut que
 Ascanium' que, patrē' que meum, iuxta que Creusam,
 Alterum in alterius maētatos sanguine cernam? 10
 Arma viri, ferte arma: vocat lux vltima victos:
 Reddite me *Danais: sinite instaurata reuisam
 Prælia numquam omnes hodie moriemur inulti.
 Hic *ferro accingor rursus, clypeo' que sinistram
 Infertabam aptans, me' que extra tecta ferebam. 15
 Ecce autem complexa pedes in limine coniux
 Hærebat, paruum' que patri tendebat Iulum:
 Si periturus abis: & nos rape in omnia tecum.
 Sin aliquam expertus sumptis spem ponis in armis:
 Hanc primùm tutare domum, cui *paruus Iulus 20
 Cui pater, & coniux quondam tua dicta relinquitur?
 Talia vociferans gemitu tectum omne replebat:
 Cùm subitum, dictū que oritur mirabile monstrum:
 Nam' que manus inter, mæstorū' que ora parentum,
 Ecce leuis summo de vertice visus Iuli 25
 Fundere lumen apex, tactū que innoxia molli
 Lambere flamma comas, & circum tempora *pasci.
 Nos panidi trepidare metu, crinem' que flagrantem
 Excutere, & sanctos restinguere fontibus ignes:
 At pater Anchisēs oculos ad sidera letus 30
 Extulit, & calo palmas cum voce tetendit.
 Iupiter omnipotens, precibus si flecteris ullis,
 * Adspi-*

quibus me ma-
ter eripuit.

Homerus in Il.
70.

Homerus in Il.
70.

epitheto com-
mendat atate.

crelere.

- * *Adspice nos: hoc tantum: & si pietate meremur,* intuentes enim
Da deinde auxilium pater, atque hac omina firma. dij iuuant.
- Vix ea fatus erat senior, subito que fragore*
Intonuit *lanuum, & de caelo lapsa per umbras prosperum.
- 5 *Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.*
Illam summa super labentem culmina tecti,
Cernimus *Idæa claram se condere silua, vbi erat Aeneæ
domus.
scintillis reli-
ctis.
- * *Signant em' que vias. tum longo limite sulcus*
Dat lucem, & latè circum loca sulphure fumant.
- 10 *Hic verò victus genitor, se tollit ad auras,*
Affatur' que deos, & sanctum sidus adorat. Homer. in
Il. 268.
Iam iã nulla mora est: sequor, & qua ducitis, adsum.
Dij patrij seruate domum, seruate nepotem:
Vestrum hoc auguriũ, vestro' q. in numine Troia est.
- 15 *Cedo equidem, nec nate tibi comes ire recuso.*
Dixerat ille: & iam per moenia clarior ignis
Auditur, propius que æstus incendia voluunt.
 * *Ergo age care pater ceruici imponere nostræ:* quia iam con-
sensisti.
Ipse subibo humeris, nec me labor iste grauabit,
- 20 *Quo res cunque cadent, vnum, & commune periclũ,*
Vna salus ambobus erit. mihi paruus Iulus
Sit comes, & longè seruet vestigia coniux.
Vos famuli, que dicam, animis aduertite vestris.
- Est vrbe egressis tumulus, templum' que vetustum*
 25 *Desertæ *Cereris, iuxta que antiqua cupressus,* bene Cereris fa-
num ante vrbe
facit esse: quia
dea rustico-
rum est.
Relligione patrum multos seruata per annos.
Hanc ex diuerso sedem veniemus in vnam.
Tu genitor cape sacra manu, patrios' que penates.
Me, bello è tanto digressum, & cæde recenti,
- 30 *Attrectare nefas, donec me flumine viuo*
Abluero.
Hæc fatus, latos humeros, subiecta que colla

D

Veste

*Veste super, fulu' que insternor pelle leonis,
 Succedo que oneri. dextra se paruus Iulus
 Implicuit, sequitur que patrem non passibus equis.
 Ponè subit coniuX. ferimur per *opaca locorum:
 Et me, quem dudum non vlla iniecta mouebant,
 Tela, neque aduerso glomerati ex agmine Gray,
 Nunc omnes terrent auræ. sonus *excitat omnis
 Suspensum, & pariter comiti que, oneri que timentē.
 Iam que propinquabam portis, omnem que videbar
 Euasisse viam subito cum creber ad aures
 Visus adesse pedum sonitus. genitor que per umbram
 Prospiciens, nate, exclamat, fuge nate, propinquant:
 Ardentes clypeos, atque era micantia cerno.
 Hic mihi nescio quod trepido malè numen amicum
 Confusam eripuit mentem. namque aua cursu
 Dum sequor, & nota excedo regione viarum,
 Heu misero coniuX fato ne erepta Creusa
 Substitit, errant' ne via seu lassâ refedit,
 Incertum: nec post oculis est* reddita nostris:
 Nec prius amissam respexi, animum que reflexi,
 Quam tumulum antiquæ Cereris. sedem que sacratâ
 Venimus. hic demum collectis omnibus, una
 Defuit, & comites, natum que, virum que fefellit.
 Quem non incusavi amens, hominum que, deorū que?
 Aut quid in euerfa vidi crudelius vrbe?
 Ascaniū, Anchisem que patrem, Teucros q. penates
 Commendo socijs, & * curua valle recondo:
 Ipse urbem repeto, & cingor fulgentibus armis.
 Stat casus renouare omnes, omnem que reuerti
 Per Troiam, & rursus caput obiectare periclis.
 Principio muros, obscurâ que limina portæ,
 Quâ gressum extuleram, repeto, & vestigia retro
 Obser-*

dixit iam, Arbo-
ribusque obte-
cta recessit.

consternat.

tantum enim
umbram eius
vidit.

sic & lib. 1. di-
xit, In conue-
nemorum.

- Observata sequor per noctem, & * lumine lustro.*
Horror ubique animos, simul ipsa silentia terrent.
Inde, domum si fortè pedem, si fortè tulisset,
Me refero. irruerāt Danai, & tectū omne tenebant.
- 5 *Ilicet ignis edax summa ad fastigia vento*
Voluitur: exuperant flammæ: firit æstus ad auras.
Procedo ad * Priami sedes, arcem que reuiso.
Et iam porticibus vacuis Iunonis asylo,
Custodes lecti Phoenix, & dirus Vlysses
- 10 *Prædam adseruabant. huc undique Troia gaza*
Incensis erepta adytis, mensæ que deorum,
Crateres que auro solidi, * captiuâ que vestis
Congeritur. pueri, & pauide longo ordine matres
Stant circum.
- 15 ** Ausus quin etiam voces iactare per umbram,*
Impleui clamore vias: mestus que Creusam
Nequidquam ingeminans, iterum q. iterū q. vocati.
Querenti, & tectis urbis sine sine furenti
Infelix simulacrum, atque ipsius umbra Creusæ
- 20 *Visa mihi ante oculos, & nota maior imago.*
Obstupui, steterunt que comæ, & vox faucibus hæsit.
Tum sic affari, & curas his demere dictis.
Quid tantum insano iuuat indulgere labori,
O dulcis coniux? non hæc sine numine diuūm
- 25 ** Eueniunt: nec te comitem hinc asportare Creusam*
Fas: haud ille finit superi regnator olympi.
Longa tibi exsilia, & vastum maris æquor arandū.
Ad terram Hesperiam venies: ubi Lydius, arua
Inter opima virūm, leni fluit agmine Tybris.
- 30 *Illic res lætæ, regnum que, & regia coniux*
Parta tibi. lacrymas dilecta pelle Creusæ.
Non ego Myrmidonum sedes, Dolopū ue superbas

oculis circumspicio.

patris Creusæ.

captiuorum.

contra salutem meam, qui cuperem latere.

Hom. in Il. 2.

hic versus, ut Seruius animaduertit, abundat vna syllab si tollas hinc, rectè habebit.

*Adspiciam, aut Graijs seruitum matribus ibo,
Dardanis, & diuæ Veneris nurus:*

Sed me magna deum genitrix his detinet *oris.

Iam que vale, & nati serua communis amorem.

Hæc ubi dicta dedit, lacrymantem, & multa volentem,

Dicere, deseruit, tennes que recessit in auras.

Ter conatus ibi collo dare brachia circum:

Homerus in
Il. 249.

Ter frustra comprehensa manus effugit imago,

Par leuibus ventis, volucris que simillima somno.

Sic demum socios, consumpta nocte, reuiso:

10

Atque hic ingentem comitum affluxisse nouorum

Inuenio, admirans numerum, matres que, viros que,

Collectam exsilio pubem, miserabile vulgus.

Vndique conuenere, animis, opibus que parati,

In quascunque velim pelago deducere terras.

15

Iam que iugis summa surgebat lucifer Ida,

Ducebat que diem, Danaï que obsessa tenebant.

Limina portarum, nec spes *opis vlla dabatur.

Cessi, & sublato montem genitore petiui.

P. VIRGILII MARONIS

20

ÆNEIDOS LIBER III.

ARGUMENTVM.

Euerfa Troia, Aeneas, collectis suorū reliquijs, quæ cædi, flammisq. supererant, paratq. apud Antandrum viginti nauium classe, primū in Thraciā defertur: vbi cum futuræ vrbis fundamenta poneret, 25
territus Polydori à Polymnestore dæsi prodigijs, Delū petit, cōsul-
toq. ibi Apollinis oraculo, cum antiquam gentis suæ matrē, hoc est primam originis suæ terrā repetendam didi-isset, falsa Anchisæ patris interpretatione adductus, Cretā contendit. Verū cum ibi quoque, positis iam mœnibus, grauissima peste exagitatetur, in somnis monitus à dijs penatibus, relicta Creta, Italiam petit. Ibi suborta tēpestas, primū ad Strophades insulas appulsus, ab Harpyis infestatur, mox Actium delatus, in honorem Apollinis ludos celebrat, 30
inde Coreyrā præteruectus Epirum tenet, quæ id tēporis Heleno Priami filio parebat, cui post Pyrrhi cædem Andromache in coniugium cesserat. Helenus Aeneā hospitio excipit, omniq. humani-
tatis

tatis genere complectitur, imminentiumque terra, marique periculorum certiorum facit. Aeneas relicta Epiro, Tarentum, primamque Italiae oram praeteruectus, ad eam Siciliae partem, quae Aetnae monti adiacet, appellitur. ibi Achemenidem, ab Ulyssae in Cyclopi anatro desertum, supplicem recipit, edoctusque ab eo de Cyclopium feruereitate, inde anchoras soluit, memorque praecceptorum Heleni, vitatis Charybdis, & Scyllae periculis, Siciliae litora longo circuitu circumuectus tandem Drepanum aduehitur: ubi Anchises tum senio, tum longae nauigationis iactatione fatigatus fatis concedit. Inde Italiam petiturus, immissa ab Aeolo subita tempestate, in Africam eijcitur, quam partem libro primo exsequitur.

Aliud argumentum.

10 *Post casum Troiae fabricata classe superstes
Vela dat Aeneas, urbemque in litore Thracum,
Mox aliam pulsus Cretaeis condit in oris.
Cedit & hinc, Helenumque videt, praepceptaque sumit.
Aetnaum Cyclopa fugit: sepelitque parentem.*

15 **B**OSTQVAM **res Asiae, Priami que imperium Troianum, quod erat in Asia. Ilium enim in Phrygia minore.*
euertere gentem
Immeritam visum superis, ceciditque
superbum

Ilium, & omnis humo fumat Neptunia Troia:
20 *Diuersa exsilia, & desertas quaerere terras
Augurijs agim. diuum; classemque sub ipsa
Antandro, & Phrygiae molimur montibus Ida,
Incerti quod fata ferant, ubi sistere detur:
Contrahimusque viros. vix prima inceperat aestas:
25 Et pater Anchises dare fatis vela iubebat.
Litora tum patriae lacrymans, portusque relinquo,
Et campos, ubi Troia fuit, feror exsul in altum
Cum socijs, natoque, penatibus, & magnis dijs.
Terra procul vastis colitur Mauortia campis,
30 Thracas arant, acri quondam regnata Lycurgo:
Hospitium antiquum Troiae, socijque penates
Dum fortuna fuit feror huc, & litore curuo*

duo humana
posuit, & duo
diuina, patris
non fit metio,
quia non peruenit in Italia.

Mœnia prima loco, fatis ingressus iniquis
 Aeneadas que meo nomen de nomine fingo.
 Sacra Dionææ matri, diuis que ferebam
 Auspicibus cœptorum operum; supero que nitentem
 Calicolûm regi mactabam in litore taurum.

& collis, & fe-
 pulcrum.

Fortè fuit iuxta *tumulus; quo cornea summo
 Virgulta, & densis hastilibus horrida myrtus.

Accessi; viridem que ab humo conuellerè siluam

Conatus, ramis tegerem ut frondentibus aras,

Horrendum, & dictu video mirabile monstrum.

Nam, quæ prima solo ruptis radicibus arbor

Vellit, huic atro liquuntur sanguine guttæ,

Et terram tabo maculant. mihi frigidus horror

Membra quatit, gelidus que coit formidine sanguis.

molle, & fle-
 xuosum.

Rursus & alterius *lentum conuellerè vimen

Insequor, & causas penitus tentare latentes:

Ater & alterius sequitur de cortice sanguis.

Multa mouens animo, nymphas venerabar agrestes,

Gradium que patrem Geticis qui præsidet aruis,

bonum, ac le-
 ue, id est, mini-
 me graue, aut
 aduersum, fa-
 cerent.

Rite secundarent visus, omen que *leuarent.

Tertia sed postquam maiore hastilia nixu

Aggredior, gemibus que aduersa obluetor arena;

(Eloquar, an sileam?) gemitus lacrymabilis imo

Auditur tumulo, & vox reddita fertur ad aures.

Quid miserum Aenea laceras? iam parce sepulto:

Parce pias scelerare manus. non me tibi Troia

Externum tulit: aut cruor hic de stipite manat.

Heu fuge crudeles terras, fuge litus auarum:

Nam Polydorus ego: hic confixum ferrea texit

Telorum seges, & iaculis increuit acutis.

Tum verò ancipiti mentem formidine pressus

Hom. in Il. 162.

*Obstupui; steterunt que comæ, & vox faucibus hæsit.

Hunc

Hunc Polydorum auri quōdam cum pondere magno
Infelix Priamus furtim mandarat alendum

Threicio regi, cum iam diffideret armis
Dardania, cingi que urbem obsidione videret.

5 Ille, ut opes fracta Teucrum, & fortuna recessit,

* Res Agamemnonias, victricia que arma secutus
Fas omne abrumpit: Polydorum obruncat, & auro
Vi ponitur. quid non mortalia pectora cogis

imperium, vt,
Postquam res
Asia, lib. 3.

10 Auri * sacra fames: postquam paupor ossa reliquit;
Delectos populi ad proceres, primum que parentem,

execrabilis: vt,
Sacra panduntur
portæ.

Monstra deum refero, & que sit sententia, posco:
Omnibus idem animus, scelerata excedere terra,

Linquere polluit hospitium, & dare classibus Austros.

pro, classem
Austris.

Ergo instauramus Polydoro funus: & ingens

15 Aggeritur tumulo tellus: stant manibus ara
Ceruleis mastæ vittis, atræ que cupresso:

Et circum Iliades crimen* de more soluta.

gētis, aut præ-
liantium.

Inferimus tepido spumantia cymbia lacte,

20 * Sanguinis & sacri pateras, animam que sepulcro
Condimus, & magna supremum voce cecimus.

de victimis
sumpti.

Inde, ubi prima fides pelago, placatæ que venti

Dant maria, & lenis crepitans vocat Auster in altum,

Deducunt socij naues, & litora complent.

Prouehimur portu: terræ que, vrbes que* recedunt.

ita nauiganti-
bus videtur.

25 Sacra mari colitur medio, gratissima tellus
Nereidum matri, & Neptuno Aegæo:

Quam pius arcitenens oras, & litora circum

Errantem Mycone celsa, Gyaró que reuinxit:

Immotam que coli dedit, & contemnere* ventos.

ob terræ motū.

30 Huc feror: hæc fessos tuto placidissima portu

Accipit: egressi veneramur Apollinis urbem.

Rex Anius, rex idem hominum, Phœbi que* sacerdos,

Vittis, pontifices.

Vitis, & sacra redimitus tempora lauro,
 Occurrit, veterem Anchisen agnoscit amicum.
 Iungimus hospitio dextras, & tecta subimus.
 Tempula dei saxo venerabar structa vetusto:
 Da propriam Tymbræe domum, da mœnia fessis, 5
 Et genus, & mansuram urbem: serua altera Troia
 Pergama, reliquias Danaû, atque immitis Achilli.
 Quem sequimur? quôue ire iubes? ubi ponere sedes?
 * Da pater augurium, atque animis illabere nostris.
 Vix ea fatus eram: tremere omnia visa repente, 10
 * Limina que, laurus que dei, totus que moueri
 Mons circum, & mugire adytis cortina reclusis.
 Submissi petimus terram, & vox fertur ad aures.
 Dardanide duri, quæ vos à stirpe parentum
 Prima tulit tellus, eadem vos ubere leto 15
 Accipiet reduces: antiquam exquirite matrem.
 Hic domus Aenea cunctis dominabitur oris,
 Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.
 Hæc Phæbus, misto que ingens exorta tumultu
 Letitia, & cuncti, quæ sint ea mœnia, querunt, 20
 Quò Phæbus vocet errantes, iubeat que reuerti.
 Tum genitor, veterum voluens monumenta virorû,
 Audite ô proceres, ait, & spes discite * vestras.
 Creta Iouis magni medio iacet insula ponto:
 Mons Idaeus ubi, & gentis cunabula nostra. 25
 Centum vrbes habitant magnas, uberrima regna:
 Maximus unde pater (si rite audita recordor)
 Teucrus Rhœteas primùm est aduectus ad oras,
 * Optauit que locum regno, nondum Ilium, & arces
 Pergameæ steterant: habitabant vallibus imis. 30
 Hinc mater cultrix Cybele, Corybantia que era,
 Idaum que nemus: hinc fide silentia sacris:

Et

Homerus in
Il. 262.

breuem syllabam, que, pro
longa posuit, ra-
tione finalita-
tis.

Hom. in. Il. 224.

quia se moritu-
rum sciebat.

pro, elegit: vt,
Pars optare lo-
cum.

Et iuncti currum dominae subiere leones.

Ergo agite, & diuūm ducunt quā iussa, sequamur:

Placemus ventos, & Gnoſſia regna petamus:

Nec longo *distant cursu: (modò Iupiter adſit)

à Delo.

5 Tertia lux classem Cretais sistet in oris.

Sic fatus, meritos aris maſtauit honores,

*Taurum Neptuno, taurum tibi pulcer Apollo,

Hom. in Il. 11. 6.

Nigram Hiemi pecudem, Zephyris felicibus *albā.

Hom. in Il. 3. 1.

Fama volat pulsum regnis ceſſiſſe paternis

10 Idomeneia ducem, deſertā que litora Creta,

Hoſte vacare domos, ſedeſ que adſtare relictas.

Linquimus Ortygia portus, pelago que volamus,

*Bacchatam que iugis Naxō, viridem que Donyſā,

vitibus confi-
tam.

Olearon, niueam que Paron, ſparſas que per aquor

15 Cycladas, & crebris *legimus freta conſita terris.

præteruchi-
mur.

Nauticus exoritur vario certamine clamor:

Hortantur ſocij, Cretam, *proauos que petamus.

primi erant cul-
tores Cretæ.

Proſequitur ſurgens à puppi ventus euntes,

Et tandem antiquis Curetum allabimur oris.

20 Ergo auidus muros optata molior urbis,

Pergameam que voco: & letam cognomine gentem

Hortor amare focos, arcem que attollere tectis.

Iam que ſere ſicco ſubducta litore puppes,

Connubijs, aruis que nouis *operata iuuentus:

ſacrificium fe-
cit, quia mos
erat, vt neque
vxoꝝ ducere-
tur, neque ager
araretur ſine
ſacrificijs-

25 Iura, domos que dabam, ſubitò cū tabida mēbris,

Corrupto cali tractu, miſerandā que venit

Arboribus que, ſatis que lues, & letifer annus.

Linguebant dulces animas, aut agra trahebant

Corpora. tum ſteriles exurere Sirius agros:

30 Arebant herba, & victum ſeges agra negabat.

Rurſus ad oraclum Ortygia, Phœbum que, remenſo

Hortatur pater ire mari, veniam que precari:

D 5

Quem

Quem fessis finem rebus ferat : unde laborum
 Tentare auxilium iubeat: quò vertere cursus.
 Nox erat, & terris animalia somnus habebat.
 Effigies sacra Diuùm, Phrygiæ que penates,
 Quos mecum à Troia, medijs que ex ignibus urbis
 Extuleram, visi ante oculos adstare iacentis
 In somnis, multo manifesti *lumine, quâ se
 Plena per incertas fundebat Luna fenestras.
 Tum sic affari, & curas his demere dictis.
 Quod tibi delato Ortygiam dicturus Apollo est,
 Hic canit: & tua nos en ultro ad limina mittit.
 Nos te, Dardania incensâ, tuâ que *arma secuti:
 Nos tumidum sub te permensi classibus æquor,
 Idem venturos tollemus ad astra nepotes,
 Imperium que vrbi dabimus. tu mœnia magnis
 Magna para, longum que fuga ne linque laborem.
 Mutanda sedes: non hæc tibi litora suasit
 Delius, aut Creta iussit considerare Apollo.
 Est locus (Hesperiam Gray* cognomine dicunt.)
 Terra antiqua, potens armis, atque ubere gleba.
 Oenotri coluere viri: nunc fama, minores
 Italiam dixisse ducis de nomine gentem.
 Hæc nobis propria sedes: hinc Dardanus ortus,
 Iasius que pater, genus à* quo principe nostrum.
 Surge age, & hæc latus longæuo dicta parenti,
 Haud dubitanda refer: Coritum, terras que require
 Ausonias: Dictæa negat tibi Iupiter arua.
 Talibus attonitus visis, ac voce deorum
 (Nec sopor illud erat: sed coram agnoscere vultus,
 Velatas que comas, præsentia que ora videbar:
 Tum gelidus toto manabat corpore sudor)
 Corripio è stratis corpus, tendo que supinas

cum nimbo,
 qui circa deos
 videri solet.

pro, tuas par-
 tes, tuum im-
 perium.

ab Hespero
 rege.

de Dardano,
 non de Iasio,
 dictum.

Theocrit. 46.

Ad

Ad calum cum voce manus, & munera libo

*Intemerata focis perfecto letus honore

Anchisen facio certum, rem que ordine pando.

Agnouit prolem *ambiguam, geminos que parentes,

5 Se que nouo veterum deceptum errore locorum.

Tum memorat. Nate Iliacis exercite fati,

Sola mihi tales casus Cassandra canebat.

Nunc repeto, hac generi portendere debita nostro,

Et saepe Hesperiam, saepe Itala regna vocare.

10 Sed quis ad Hesperia venturos litora Teucros

Crederet? aut quem tum vates Cassandra moueret?

Cedamus Phœbo, & moniti meliora sequamur.

Sic ait: & cuncti dictis paremus ouantes.

15 Hanc quoque deserimus sedem, paucis que relictis

Vela damus, vastum q. *caua trabe currimus aquor.

nauis definitio.
Homer. in
Od. 110.

Postquam altum tenuere rates; nec iã amplius vlla

Apparent terra; calum undique, & undique pontus:

Tum mihi ceruleus supra caput adstitit imber,

Noctem, hiemẽ q. ferens; & inhorruit vnda tenebris.

20 Continuò venti voluunt mare; magna que surgunt

Aequora: dispersi iactamur gurgite vasto.

Inuoluere diem nimbi, & *nox humida calum

nubes caligi-
nosa.

Abstulit: ingeminant abruptis nubibus ignes.

Excutitur cursu, & cæcis erramus in vndis.

25 Ipse diem, noctem que negat discernere calo,

Nec meminisse via media *Palinurus in vnda.

vide eius mor-
tem lib. v. in
fine.

Tres adeò incertos cæca caligine soles

Erramus pelago, totidem sine sidere noctes.

Quarto terra die primum se attollere tandem

30 Visa, aperire procul montes, ac voluere fumum.

Vela cadunt: remis insurgimus: haud mora, nauta

Adnixi torquent spumas, & cerula verrunt.

Serua-

Apol.
Arg. 12.

fordis effusio.

necessitatem
significat. nam
spōte venimus,
nō deferimur.

è secreto mon-
tium loco.

figura. pro dif-
ponunt, & te-
guunt.

vel quia rarum
est pugnare cū

Servatum ex undis Strophadum me litora primum
Accipiunt. Strophades Graio stant nomine dictæ
Insula Ionio in magno: quas dira Celeno,
Harpyiæ que colunt alia, Phineia postquam
Clausâ domus, mensas que metu liquere priores.
Tristius haud illis monstrum, nec sauior vlla
Pestis, & ira Deum Stygijs sese extulit undis.
Virginei volucrum vultus foedissima ventris
*Proluuijs, vncæ que manus, & pallida semper
Ora fame.

Huc ubi *delati portus intrauimus, ecce
Lata boum passim campis armenta videmus,
Caprigenum que pecus, nullo custode, per herbam.
Irruimus ferro, & diuos, ipsum que vocamus
In prædam partem que Iouem, tunc litore curuo
Exstruimus que toros, dapibus que epulamur opimis.
At subito horrifico lapsu de montibus adsunt
Harpyia, & magnis quatiunt clangoribus alas,
Diripiunt que dapes, contactu que omnia foedant
Immundo. tum vox tetrum dira inter odorem.
Rursum in secessu longo sub rupe cauata,
Arboribus clausi circum, atque horrentibus umbris
Instruimus mensas, aris que reponimus ignem.
Rursum ex *diuerso cali, cæcis que latebris
Turba sonans prædam pedibus circumuolat vncis,
Polluit ore dapes. socijs tunc arma capessant,
Edico, & dira bellum cum gente gerendum.
Haud secus ac inssi faciunt, *tectos que per herbam
*Disponunt enses, & scuta latentia condunt.
Ergo ubi delapsæ sonitum per curua dedere
Litora, dat signum specula Misenus ab alta
Acere cauo: innadunt socij, & *noua proelia tentant,
Obsce.

Obscenas pelagi ferro fœdare volucres.
 Sed neque vim plumis ull' im, nec vulnera tergo
 Accipiunt; celeri que fuga sub sidera lapsæ,
 Semesam prædam, & vestigia fœda relinquunt.
 5 Vna in præcelsa consedit rupe Celano,
 Infelix *vates, rupit que hanc pectore vocem.
 Bellum etiam pro cade boum, stratis que iuuenis,
 Laomedontiada, bellum ne inferre paratis?
 Et *patrio insontes Harpyias pellere regno?
 10 Accipite ergo animis, atque hæc mea figite dicta:
 Que Phœbo pater omnipotens, mihi Phœbus Apollo
 Prædixit, vobis furiarum ego maxima pando.
 Italiam cursu petitis, ventis que vocatis:
 Ibitis Italiam, portus que intrare licebit:
 15 Sed non ante datam cingetis mœnibus urbem,
 Quam vos dira fames, nostræ que iniuria cadis
 * Ambesas subigat malis absumere mensas.
 Dixit: & in siluam pennis ablata refugit.
 At sociis subita gelidus formidine sanguis
 20 Dirigit: cecidere animi: nec iam amplius armis,
 Sed votis, precibus que iubent exposcere pacem;
 Siue deæ, seu sint diræ, obscœnæ que volucres.
 Et pater Anchises, passis de litore palmis,
 Numina magna vocat, meritos que indicit honores.
 25 Dii prohibete minas: dii talem auertite casum:
 Et placidi seruate pios, tum litore finem
 Diripere excussos que iubet laxare rudentes.
 Tendunt vela Noti: fugimus spumantibus vndis,
 30 Quæ cursum ventus que gubernator que vocabant.
 Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos,
 Dulychium que, Same que, & Neritos ardua saxis.
 Effugimus scopulos Ithacæ, Laertia regna:

Harpyis, vel
quia vulnerari
non poterant.

nuntia infelici-
tatis.

Neptunio.

circum eas, id
est, rotundas,
puniceas scilicet:
quas maiores in honore
deorum habebant.

Homer. in
Od. 92.
Hom. in Il. 24.
Hom. in Il. 32.

Et

Et terram altricem sæui exsecramur Vlyssis.
 Mox & Leucate nimboſa cacumina montis,
 Et formidatus nautis aperitur Apollo:
 Hunc petimus feſſi, & parua ſuccedimus vrbi:
 Anchora de prora iacitur: ſtant litore puppes.
 Ergo inſperata tandem tellure potiti,
 Luſtramur que Ioui, votis que incendimus aras,
 Actia que Iliacis celebramus litora ludis.
 Exercent patrias, oleo labente, palaſtras
 Nudati ſocij: iuuat euafiffe tot vrbes
 Argolicas, medios que fugam tenuiſſe per hoſtes.
 Interea magnum Sol circumuoluitur annum:
 Et glacialis hiems Aquilonibus aſperat undas.
 Aere cauo chypeum, magni geſtamen Abantis,
 Poſtibus aduerſis figo, & rem carmine ſigno:
 Aeneas hac de Danais victoribus arma.
 Linquere tum portus iubeo, & conſidere tranſtris:
 Certatim ſocij feriunt mare, & aquora verrunt.
 Protinus aérias Phaacum abſcondimus arces,
 Litora que Epeiri legimus, portu que ſubimus
 Chaonio, & celſum Buthroti aſcendimus urbem.
 Hic incredibilis rerum fama occupat aures,
 Priamiden Helenum Graias regnare per vrbes,
 Coniugio Aeacidae Pyrrhi, ſceptris que potitum:
 Et patrio Andromachen iterum ceſſiſſe marito.
 Obſtupui: miro que incenſum pectus amore
 Compellare virum, & caſus cognoscere tantos.
 Progredior portu, claſſes, & litora linquens.
 Sollemnes tum forte dapes, & triſtia dona,
 Ante urbem in luco falſi Simoentis ad undam
 Libabat cineri Andromache, manes que vocabat
 Hectoreum ad tumulum; viridi quem ceſpite inanẽ,
 Et

ob locorum af-
 peritatem non
 ſpõte, ſed quia
 feſſi: eſt enim
 nautis formi-
 datus.

addidit, ma-
 gnum, ne lu-
 naris annus,
 qui eſt triginta
 dierum, intelli-
 geretur. addi-
 dit, Sol, ne,
 quia dixerat,
 magnum, de
 illo omnium
 planetarum
 anno, qui fuit
 annorum 36.
 millia, accipe-
 retur.

Et *geminas, caussam lacrymis, sacrauerat aras.

Ut me conspexit venientem, & Troia circum
Arma amens vidit, magnis exterrita monstris

*Dirigit visum in medio, calor ossa reliquit:

5 Labitur, & longo vix tandem tempore fatur.

Vera ne te facies, verus mihi nuntius affers,

Nate dea? viuis' ne? aut, si lux alma recessit,

Hector ubi est? dixit; lacrymas' que effudit, & omnem

Implevit clamore locum. vix pauca *furenti

10 Subycio; & raris turbatus vocibus hisco.

Viuo equidem, vitam' que extrema per omnia duco:

Ne dubita: nam vera vides.

Heu quis te casus deiectam coniuge tanto

Excipit? aut que digna satis fortuna reuisit?

15 Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia seruas?

Deiecit vultum, & demissa voce locuta est.

O felix una *ante alias Priameia virgo,

Hostilem ad tumultum Troia sub mœnibus altis

Iussa mori. que sortitus non pertulit ullos,

20 Nec victoris heri tetigit captiua cubile.

Nos, patria incensa, diuersa per æquora vecta,

Stirpis Achillea fastus, iuuenem' que superbum

Seruitio enixe tulimus: qui deinde secutus

*Ledeam Hermionem, Lacedæmonios' q. Hymeneos, Leda neptem.

25 Me famulam, famulo' q. Heleno transmisit habendam.

Ast illum erepta magno inflammatus amore

Coniugis, & *scelerum furijs agitat us Orestes

Excipit incautum, patrias que obtruncat ad aras.

ob interfectam
matrem.

30 Morte Neoptolemi, regnorum reddita cessit

Pars Heleno: qui Chaonios cognomine campos,

Chaoniam' que omnem Troiano à Chaone dixit;

Pergamam' que, Iliacam' q. iugis hanc addidit arcem.

Sed

vnam marito,
alteram filio.

obstupuit.

impatienter de
lenti.

quia virgo ex-
tineta est.

id est, tam
prosperi.

Sed tibi qui cursum venti, quæ fata dedere?
Aut quis te ignarum nostris deus appulit oris?
Quid puer Ascanius? superat'ne, & vescitur aura?
Quem tibi iam Troia.*

nō Creusæ, quā
mortuam An-
dromache sci-
re non poterat,
sed patriæ, quæ
cōmunis om-
nium est parēs.

*Ecquæ iam puero est amissæ cura *parentis? 5
Ecquid in antiquam virtutem, animos'que viriles
E ipater Aeneas, & auunculus excitat Hector?
Talia fundebat lacrymans; longos'que ciebat
Incassum fletus; cū sese à mœnibus heros
Priamides multis Helenus comitantibus offert; 10
Agnoscit'que suos; letus'que ad mœnia ducit;
Et multum lacrymas verba inter singula fundit.
Procedo; & paruam Troiam, simulat'que magnis
Pergama, & arentem Zanthi cognomine riuum
Agnosco; Scææ'que amplector limina portæ. 15
Nec non & Teucris socia simul vrbe fruuntur.*

de conuiuio
intellige: sic
Terentius, Ac-
cipit homo
melius nemo.

*Illos porticibus rex *accipiebat in amplis.
Aulai in medio libabant pocula Bacchi,
Impositis auro dapibus, pateras'que tenebant.
Iam'que dies, alter'que dies processit: & auræ 20
Vela vocant, tumido'que inflatur carbasus austro.
His vatem aggredior dictis, ac talia queso:
Troingena, interpres diuūm, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, *Clarij lauros, qui sidera sentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omina penna, 25
Fare age, (nāque omnē cursum mihi prospera dixit
Relligio: & cuncti suaserunt numina diui
Italiam petere, & terras tentare repostas:*

Apollinis, ab'
oppido Clario,
suo in finibus
Colophonio-
rum.

deorum ob in-
iurias sibi il-
latas.

*Sola nouum, dictū'que nefas Harpya Celeno 30
Prodigium canit, & tristes denuntiat iras,
Obscenam'que famem) quæ prima pericula vito;
Quidue sequens tantos possim superare labores.*

Hic

Hic Helenus, cæsis primum de more iuuenis,
 Exorat pacem diuūm, vittas que resoluit
 Sacrati capitis: me que ad tua limina, Phœbe,
 Ipse manu multo *suspensum numine ducit:
 5 Atque hæc deinde canit diuino ex ore sacerdos.
 Nate dea (nam te maioribus ire per altum
 Auspiciis manifesta fides: sic fata deūm rex
 Sortitur, voluit que vices: is vertitur ordo)
 Pauca tibi è multis, quo tutior *hospita lustras
 10 Aequora, & Ausonio possis considerare portu,
 Expediam dictis. prohibent nam cetera Parca
 Scire Helenum, fari que vetat Saturnia Iuno.
 Principio Italiam, quam tu iam rere propinquam,
 Vicinos que ignare paras inuadere portus,
 15 *Longa procul longis via diuidit inuia terris.
 Ante & Trinacria *lentandus remus in vnda,
 Et salis Ausony lustrandum nauibus æquor,
 Inferni que lacus, Aecæ que insula Circes,
 Quam tuta possis urbem componere terra.
 20 *Signa tibi dicam: tu condita mente teneto.
 Cum tibi sollicito secreti ad fluminis vndam,
 Litoreis ingens inuenta sub ilicibus sus
 *Triginta capitum fetus enixa iacebit,
 Alba, solo recubans, albi circum vbera nati:
 25 Is locus urbis erit: requies ea certa laborum.
 Nec tu mensarum morsus horresce futuros:
 Fata viam inuenient, aderit que vocatus Apollo.
 *Has autem terras, Itali que hanc litoris oram,
 Proxima que nostri perfunditur æquoris æstu,
 30 Effuge: cuncta malis habitantur mœnia Graiis.
 Hic & Naritij posuerunt mœnia Locri:
 Et Salentinos obsedit milite campos

E

Lyctius

sollicitum,
attentum.vicina, exponit
Seruius.

Homer. Il. 5.

flectendus: vt,
lentum yimen.

Homerus Il. 4.

quo prodigio,
regnaturū tri-
ginta annis Af-
canium, signi-
ficabatur.ostendentis est.
nam Calabria
nō longè distat
ab Epiro.

*Lyctius Idomenens: hic illa ducis Melibœi
 Parua Philoctetæ subnixa Petilia muro.
 Quin, ubi transmissæ steterint trans æquora classes,
 Et positis aris iam vota in litore solues,
 Purpureo *velare comas adopertus amictu;
 Ne qua inter sanctos ignes in honore deorum
 Hostilis facies occurrat, & omnia turbet.
 Hunc socij morem sacrorum, hunc ipse teneto;
 Hac casti maneant in religione nepotes.
 Ast, ubi digressum Sicula te admouerit ora
 Ventus, & *angusti rarefcent claustra Pelori:
 Leua tibi tellus, & longo leua petantur
 Aequora circuitu: dextrum fuge litus, & undas.
 Hæc loca vi quondam, & vasta conuulsa ruina
 (Tantum cui longinqua valet mutare vetustas)
 Dissiluisse ferunt, cum protinus utraque tellus
 Una foret, venit *medio vi pontus, & undis
 Hesperium Siculo latus abscidit, aru' que & urbes
 Litore diductas angusto interluit æstu.
 Dextrum Scylla latus, leuam implacata Charybdis
 Obsidet; atque imo barathri ter gurgite vastos
 Sorbet in abruptum fluctus, rursus' que sub auræ
 Erigit alternos, & sidera verberat unda.
 At Scyllam cacis cohibet spelunca latebris,
 Ora exsertantem, & naues in saxa trahentem.
 *Prima hominis facies, & pulcro pectore virgo
 Pube tenuis, postrema immani corpore pistrinx,
 Delphinum caudas utero commissa luporum.
 Præstat, Trinacriæ metas lustrare Pachyni
 *Cessantem, longos & circumflectere cursus,
 Quam semel informem vasto vidisse sub antro
 Scyllam, & cæruleis canibus, reserantiæ saxa.*

imperatius
passius.

quia à continē-
ti tribus passuū
millibus distat.

pro in mediū;
vt, ut clamor
caelo.

Homerus in
Od. 117.

ptima corpo-
ris partes.

immorantem.

Præte-

Præterea, si qua est Heleno prudentia vati,
Si qua fides, animum si veris implet Apollo:
Vnum illud tibi nate dea, præ que omnibus vnum
Prædicam, & repetens iterumq. iterum que monebo.

5 Iunonis magna primum prece numen adora:

Iunoni cane vota libens, dominam que potentem
Supplicibus supera donis. sic denique *victor
Trinacria fines Italos mittere relicta.

voti compos.

10 Diuinus que *lacus, & Auerna sonantia siluis;

Insanam vatem adspicies, que rupe sub ima
Fata canit; foliis que notas, & nomina mandat.

Auernum, &
Lucrinum. di-
uinos autem, id
est consecratos.

Quæcumque in foliis descripsit carmina virgo,
Digerit in numerum, atque antro seclusa relinquit.

15 Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt.

Verum eadem, verso tenuis cum cardine ventus
Impulit, & teneras turbauit ianua frondes,
Numquam deinde cauo volitantia prendere saxo,
Nec reuocare situs, aut iungere carmina curat.

non ianua, sed
ventus per ia-
nuâ ingressus.

20 Inconsulti abeunt, sedem que odere Sibylla.

Hic tibi ne qua mora fuerint dispendia tanti;
Quamuis increpitent socij, & vi cursus in altum
Vela vocet, possis que sinus implere secundos:

Quin adeas vatem, precibus que oracula poscas:

25 Ipsa canat, vocem que volens, atque ora resoluat.

Illa tibi Italiae populos, venturâ que bella,
Et quo quemque modo fugias que, ferâs que laborem,
Expediet, cursus que dabit venerata secundos.
Hæc sunt, que nostra liceat te voce moneri.

30 Vade age, & ingentem factis fer ad æthera Troiam.

Que postquam vates sic ora effatus amico est,
Dona dehinc auro *grauia, secto que elephanto

ultima syllaba
contra consue-
tudinem pro-
ducitur, ratione
finalitatis.

E 2 Imperat

Imperat ad naues ferri: stipat' que carinis
 Ingens argentum, Dodonaos' que lebetes,
 Loricam confertam hamis, auro' que trilicem,
 Et conum insignis galeæ, cristas' que comantes,
 Arma Neoptolemi. sunt & sua dona parenti. 5
 Addit equos, addit' que duces.

Remigium supplet, socios simul instruit armis:
 Interea classem velis aptare iubebat

flanti.

Anchises, fieret vento mora ne qua *ferenti.

Quem Phœbi interpretes multo compellat honore: 10

Coniugio Anchisæ Veneris dignate superbo,

amor: vt illud,
 Veneris iustifi
 ma cura.

*Cura deum, bis Pergameis erepte ruinis,

Ecce tibi Ausonia tellus. hanc arripe velis:

Et tamen hanc pelago præterlabare necesse est:

Ausonia pars illa procul, quam pandit Apollo. 15

Vade, ait, o felix nati pietate. quid ultra

Pronehor, & fando surgentes demoror Austros?

Homerus in
 Od. 130.

*Nec minus Andromache digressu mæsta supremo,

Fert picturatas auri subtegmine vestes,

nec munera
 dat inferiora
 meritis.

Et Phrygiam Ascanio chlamydem; *nec cedit honori: 20

Textilibus que onerat donis, ac talia fatur.

Homer. in Od.
 130.

Accipe & hæc, manuum tibi que monumenta mearum

Sint, puer, & longum Andromaches testentur amorem

Coniugis Hæctorea: cape dona extrema tuorum,

O mihi sola mei super Astyanactis imago. 25

Homerus in
 Od. 29.

Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat:

Et nunc equali tecum pubesceret ævo.

Hos ego digrediens lacrymis affabar obortis.

aduersa.

Viuite felices, quibus est *fortuna peracta

Iam sua: nos alia ex aliis in fata vocamur. 30

vt illud, Ita
 lia fugientis
 prendimus oras

Vobis parta quies, nullum maris æquor arandum:

Arua neque Ausonia, semper cedentia *retro,

Querenda

Querenda: effigiem Xanthi, Troiam' que videtis,
 Quam vestra fecere manus, melioribus opto
 Auspiciis, & que fuerit minus obuia Graijs.
 Si quando Tiberim, vicina' que Tybridis arua
 5 Intraro, genti' que meae data moenia cernam,
 Cognatas' que vrbes olim, populos' que propinquos
 Epiro Hesperia, quibus idem Dardanus auctor,
 Atque idem casus; unam faciemus utranque
 Troiam animis maneat nostros ea cura nepotes.
 10 Prouehimur pelago vicina Ceraunia iuxta,
 Vnde iter Italiam, cursus' que breuissimus undis.
 Sol ruit interea, & montes umbrantur opaci:
 Sternimur optata gremio telluris ad undam,
 Sortiti* remos; passim' que in litore sicco
 15 Corpora curamus; fessos sopor irrigat artus:
 Nec dum orbem medium nox horis acta subibat;
 Haud segnis strato surgit Palinurus, & omnes
 Explorat ventos, atque auribus aera captat:
 Sidera cuncta notat tacito labentia caelo,
 20 Arcturum, pluias' que Hyadas, geminos' q. Triones,
 Armatum' que auro circumspicit Oriona.
 Postquam cuncta videt caelo constare sereno:
 Dat clarum e puppi signum: nos castra mouemus,
 Tentamus' que viam, & velorum pandimus alas.
 25 Iam' que rubescebat stellis aurora fugatis,
 Cum procul obscuros colles, humilem' que videmus
 Italiam. Italiam primus conclamat Achates:
 Italiam leto socij clamore salutant.
 Tum pater Anchises magnum cratera corona
 30 Induit, impleuit' que mero, diuos' que vocauit
 Stans celsa in puppi.
 Dij* maris, & *terra, tempestatum' que potentes,
 E s Ferte

Homerus in
Il. 11 s.

officia remigã-
di.

Homerus in
Od. 46.

faculã extulit:
vt illud, Flam-
mas cum regia
puppis Extule-
rat.

maris, quod na-
uigio: terrae,
quod sumitu-
rus.

Ferte viam vento facilem, & spirate secundi.
 Crebescunt optata aure, portus que patescit
 Iam propior, templum' que apparet in arce Minerue.
 Vela legunt socij, & proras ad litora torquent.
 Portus ab Eoo fluctu curuatus in arcum: 5
 Obiecta salsa spumant aspergine cautes:
 Ipse * latet: gemino demittunt brachia muro
 Turriti scopuli, refugit' que à litore templum.
 Quattuor hic, primum omen, equos in gramine vidi
 Tondentes campum late, candore niuali. 10
 Et pater Anchises, bellum o terra hospita portas:
 Bello armantur equi: bellum hæc armenta minantur.
 Sed tamen iidem olim currum succedere sueti
 Quadrupedes, & fræna iugo concordia ferre.
 Spes est pacis, aut tum numina sancta precamur 15
 Palladis armiferae, que prima accepit ouantes:
 Et capita ante aras Phrygio velamur amictu,
 Præceptis' que Heleni, dederat que * maxima, rite
 Iunoni Argiua iussos adolemus honores. 20
 Haud mora, continuo, perfectis ordine votis,
 Cornua velatarum obuertimus antennarum:
 Graiugenum' que domos, suspecta' que linquimus arua,
 Hinc sinus Herculei (si vera est fama) Tarenti
 Cernitur. attollit se diua Lacinia contra,
 Caulonis' que arces, & nauisragum Scylacæum: 25
 Tum procul e fluctu Trinacria cernitur Aetna:
 Et gemitum ingentem pelagi, pulsata' que saxa
 Audimus longe, fractas' que ad litora * voces:
 Exsultant' que vada, atque aestu miscentur arena.
 Et pater Anchises: nimirum hæc illa Charybdis: 30
 Hos Helenus scopulos, hæc saxa horrenda canebat:
 Eripite o socij, pariter' que insurgite remis.

Haud

procul intuen-
tibus.

quia dixerat,
Præque omni-
bus vnum præ-
dicam.

quæ reddun-
tur percussu
fluctuum ad
axa.

- Haud minus, ac iussi, faciunt: primus que rudentem
 Contorsit lauas proram Palinurus ad undas.
 Leuam cuncta cohors remis, ventis que petiuit.
 Tollimur in calum curuato gurgite, & uidem
 5 Subducta ad manes imos descendimus unda.
 Ter scopuli clamorem inter caua saxa dedere:
 Ter spumam elisam, & *rorantia vidimus astra.
 Interea fessos ventus cum sole reliquit:
 Ignari que via Cyclopum allabimur oris.
 10 Portus ab accessu ventorum immotus, & ingens
 Ipse, sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis:
 Interdum que atram *prorumpit ad aethera nubem,
 Turbine fumantem piceo, & candente farilla:
 Attollit que globos flammarum, & sidera lambit:
 15 Interdum scopulos, auulsa que *viscera montis
 Erigit eructans, liquefacta que saxa sub auras
 Cum gemitu glomerat, fundo que exaestuauit imo.
 Fama est, Enceladi semustum fulmine corpus
 Urgeri mole hac, ingentem que insuper Aetnam
 20 Impositam ruptis flammam exspirare *caminis;
 Et fessum quoties mutat latus, intremere omnem
 Murmure Trinacriam, & calum subtexere fumo.
 Noctem illam tecti siluis immania monstra
 Perferimus: nec, quae sonitum det clausa, videmus:
 25 Nam neque erant aërorum ignes, nec lucidus *aëtra
 Siderea polus: obscuro sed nubila calo,
 Et lunam in numbo nox intempesta tenebat.
 Postera iamque dies primo surgebat eoo,
 Humentem que aurora polo dimouerat umbram:
 30 Cum subito e siluis macie confecta suprema
 Ignoti noua forma viri, miseranda que cultu
 Procedit, supplex que manus ad litora tendit.

Homerus in
Od. 105 pro
itrorata.

euomit.

partes nam &
ossa terræ di-
cuntur.

fornacibus.

per aetheris
splendorem.

Respicimus: dira illuuiēs, immissa que barba:
 illigatum. **Confertum tegmen spinis: at cætera Graius:*
Et quondam patrius ad Troiam missus in armis.
Is que ubi Dardanius habitus, & Troia vidit
Arma procul, paulum aspectu conterritus hæsit,
 Continuit que gradum: mox sese ad litora præcepit
Cum fletu, precibus que tulit. Per sidera testor,
Per superos, atque hoc cæli spirabile lumen,
Tollite me Teucris, quascunque abducite terras.
 vitalfe Cyclo- **Hoc sat erit. scio me Danais e classibus unum:*
 pas. *Et bello Iliacos fateor petuisse penates.*
Pro quo, si sceleris tanta est iniuria nostri,
 dilaceratum. **Spargite me in fluctus, vasto que immergite ponto.*
Si pereo manibus hominum, perisse iuuabit.
 Homerus in Il. **Dixerat, & genua amplexus, genibus que volutans* 15
 11. *Herebat. qui sit, fari, quo sanguine cretus,*
Hortamur; que deinde agitet fortuna, fateri.
 Homerus in Il. 271. *Ipsè pater dextram Anchises, haud multa moratus,*
Dat iuueni, atque animum præsentì pignore firmat.
 Ille hæc, deposita tandem formidine, fatur. 20
Sum patria ex Ithaca, comes infelicis Vlyssi,
Nomine Achæmenides, Troiam genitore Adamasto
Paupere (mansisset que utinam fortuna) profectus.
Hic me, dum trepidi crudelia limina linquunt,
 Immemores socij vasto Cyclopi in antro 25
Deseruere. domus sanie, dapibus que cruentis
Intus opaca, ingens: ipse arduus, alta que pulsat
Sidera: (dij talem terris auertite pestem)
 cuius etiam ad- **Nec visu facilis, nec dictu effabilis ulli:*
 spectus metum inferret. *Visceribus miserorum, & sanguine vescitur atro.* 30
Vidi egomet, duo de numero cum corpora nostro,
Prentsa manu magna, medio resupinus in antro

Fran-

- Frangeret ad saxum, sanie que^{*} adpersa natarent
 Limina: vidi, atro cum membra fluentia tabo
 Manderet, & tepidi tremere sub dentibus artus:
 Haud impune quidem: nec talia passus Ulysses,
 5 Oblitus ue sui est Ithacus discrimine tanto.
 Nam simul expletus dapibus, vino que sepultus
 Cervicem inflexam posuit, iacuit que per antrum
 Immensum, saniem eructans, ac frustra cruento
 Per somnum commista mero; nos magna precati
 10 Numina, sortiti que vices, una undique circum
 Fundimur, & telo lumen^{*} terebramus acuto
 Ingens, quod torua solum sub fronte^{*} latebat,
 Argolici clypei, aut Phœbeæ lampadis instar:
 Et tandem leti sociorum ulciscimur umbras.
 15 Sed fugite o miseri, fugite, atque ab litore funem
 Rumpite.
 Nam, qualis, quantus que cauo Polyphemus in antro
 Lanigeras claudit pecudes, atque vbera pressat,
 Centum alij curua hæc habitant ad litora vulgo
 20 Infandi Cyclopes, & altis montibus errant.
 Tertia iam luna se cornua lumine complent,
 Cum vitam in siluis, inter deserta ferarum
 Lustra, domos que traho, vastos que ab rupe Cyclopas
 Prospicio, sonitum que pedum, vocem que tremisco:
 25 Victum infelicem, baccas, lapidosâ que corna
 Dant rami, & vulvis pascunt radicibus herba.
 Omnia collustrans hanc primum ad litora classem
 Conspexi venientem: huic me, quacunque fuisset,
 Addixi: satis est gentem effugisse nefandam.
 30 Vos animam hanc potius quocunque absumite leto.
 Vix ea fatus erat, summo cum monte videmus
 Ipsum inter pecudes vasta se mole mouentem
 Pastorem

expersa, magis
 placet Seruio,
 id est madefa-
 cta.

terebrando ob-
 cæcamus.
 oculo per som-
 num clauso:
 quem cõparat
 clypeo, ob ma-
 gnitudinẽ: soli,
 ob splẽdorem.

agrestium ar-
 borum fructus

*Pastorem Polyphemum, & litora nota potentem,
 Monstrū horrendū, informe, ingēs, cui lumen adēptū,
 Trunca manum pinus regit, & vestigia firmat:
 Lanigera comitantur oves: ea sola voluptas,
 Solamen' que mali.

fic in antiquo
 libro Colotia-
 no. in alijs male
 additur, De col
 lo fistula pēdet.

*Postquam altos tetigit fluctus, & ad aquora venit;
 Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem,
 Dentibus infrendens gemitu; graditur' que per aquor
 Iam medium; nec dum fluctus latera ardua tinxit.*

*Nos procul inde fugam trepidi celerare, recepto
 Supplice, sic merito, taciti que incidere funem:
 Verrimus & proni certantibus aquora remis.*

remigij, non ho
 minum, dixit
 enim, Tacitiq.
 incidere funē.

*Sensit, & ad sonitum *vocis vestigia torsit.
 Verum, ubi nulla datur dextram affectare potestas;*

*Nec potis Ionios fluctus equare sequendo,
 Clamorem immensum tollit: quo pontus, & omnes
 Intremuere vnda, penitus' que exterrita tellus
 Italia, curuis que immugit Aetna cauernis.*

*At genus e siluis Cyclopum, & montibus altis
 Excitum ruit ad portus, & litora complent.*

quia longinqui
 nocere non po-
 terant.

*Cernimus adstantes *nequidquam lumine toruo
 Aetnaeos fratres, calo capita alta ferentes,
 Concilium horrendum: quales cum vertice celfo,
 Aeria quercus, aut conifera cyparissi*

Constiterant, silua alta Iouis, lucus ue Diane.

*Praecipites metus acer agit quocunque rudentes
 Excutere, & ventis intendere vela secundis.*

*Contra, iussa monent Heleni, Scyllam, atq. Charybdin
 Inter utramque viam, leti discrimine paruo,*

Ni teneant cursus: certum est dare lintea retro.

fauore numi-
 num, qua su-
 pra rogauerat
 Anchises: Ferte
 viam vento fa-
 cilem.

*Ecce autem Boreas angusta a sede Pelori
 Missus adest. viuo prateruehor ostia saxo

Pan-

Panthagia, Megaros' que sinus, Tapsum' q. iacentem.

Talia monstrabat relegens errata retrorsum

Litora Achemenides, comes infelicis Vlyssi.

Sicanio pratenta sinu iacet insula contra

5 *Plemmyrium undosum: nomen dixere priores*

Ortygiam. Alpheum fama est huc Elidis amnem

Occultas egisse vias subter mare, qui nunc

Ore Arcthusa tuo Siculis confunditur undis.

Numina magna loci iussi veneramur: & inde

10 *Exsupero præpingue solum *stagnantis Etori.*

Hinc altas cautes, proiecta' que saxa Pachini

Radimus, & fatis numquam concessa moueri.

Apparet Camarina procul, campi que Geloi,

Immanis' que Gela fluuij cognomine dicta.

15 *Arduus inde *Agragas ostentat maxima longe*

Mœnia, magnanimum quondam generator equorum.

Té que datis linguo ventis palmosa Selinis:

Et vada dura lego saxis Lilybeia cæcis.

Hinc Deprani me portus, & illatabilis ora

20 *Accipit. hic, pelagi tot tempestatibus æcius,*

Heu genitorem, omnis curæ, casus' que leuamen,

Amitto Anchisen. hic me pater optime fessum

Deseris, heu tantis nequidquam ereptè periclis.

*Nec vates Helenus, cum multa horrenda moneret,

25 *Hos mihi prædixit luctus, non dira Celeno.*

Hic labor extremus, longarum hæc meta viarum.

Hinc me digressum vestris *deus appulit oris.

Sic pater Aeneas intentis omnibus vnus

Fata renarrabat diuûm, cursus' que docebat:

30 *Conticuit tandem, factò que hic sine quieuit.*

campis enim
superfunditur,
vt Nilus.

mons muro
cinctus, in cuius
summa parte
oppidum.

Homerus in Il.
195.

confirmat ani-
mum Didonis,
cùm se ad eam
deorum volun-
tate dicit acces-
sisse.

P. VIR-

P. VIRGILII MARONIS

ÆNEIDOS LIBER IIII.

ARGVMENTVM.

Dido amore Aeneæ insaniens, animi sui morbum sorori aperit, eiusque consilium secuta, ad nuptias animum adijcit. Iuno quoque, ut Aeneam facilius ab Italia auerteret, agit cum Venere, ut eius bona venia liceat Aeneæ Elissam vxorem ducere: quoque id cōmodius fieri possit, se oportunitatem oblaturam ostendit. Postridie Aeneas, & Dido venatum proficiscuntur. Ibi omnibus iam prædæ intentis, Iuno subitam immitit tempestatem. Comites alius aliò diffugiūt. Aeneas, & Dido in idem antrum conueniunt, ibique infaustus omnibus coniunguntur. Interim Iupiter, Iarbæ, Getulorum regis, qui aduenā sibi præferri iniquo animo ferebat, precibus fatigatus, Mercurium mittit ad Aeneam, iubetque ut relicta Africa in Italiam nauiget. Ille Iouis imperio morem gerens, quæcunque ad nauigationē erant necessaria, clam per socios parari iubet. Ceterum Dido, ubi classem instaurari sensit, suspicata id quod erat, grauiter cum ipso exostulat, precibusque, & lacrymis tum per se ipsam, tum per sororem, cum ab incepto reuocare conatur. Aeneas iterum in somnis à Mercurio admonitus, intempesta nocte anchoram soluit. illa doloris impatiens, in editissima ædiū parte, simulatione sacrorum ingentem pyram exstruit, ablegataq. Barce, Sichæi nutrice, ne quid destinatæ morti impedimenti afferret, necem sibi consciscit.

Aliud argumentum.

*Ardet amore graui Dido, soror Anna que suadet
Nubere. iunguntur nimbo cogente sub antro.
Incusat precibus patrem contemptus Iarbæ.
Nauigat Aeneas iussu Iouis. illa dolore
Impatiens, & amore necem sibi protinus infert.*

T REGINA graui iam dudum
 saucia cura
 Vulnus alit venis, & caeco carpitur
 igni.

5 **A** Multa viri virtus animo, multusq. Apol. Arg. 57.
de Medea.
 recurſat

Gentis honos: haerent infixi pectore vultus,
 Verba que nec placidam membris dat cura quiete.

Postera Phoebea *lustrabat lampade terras, illustrabat.

10 Humentem que aurora polo dimouerat umbram,
 Cum sic unanimem alloquitur male sana sororem.

Anna soror, que me suspensam insomnia terrent:

Quis nouus hic nostris successit sedibus hospes?

Quem sese *ore ferens? quam forti pectore, & armis? vnde illud su-
pra, Obstupuit
primo aspectu
Sidonia Dido.

15 Credo equidem (nec vana fides) genus esse deorum.

Degeneres animos timor arguit. heu quibus ille

lactatus fatis? qua bella exhausta canebat?

Si mihi non animo fixum, immotum que sederet,

Nec cui me vinclo vellem sociare iugali,

20 Postquam primus amor deceptam morte sefellit;

Si non pertesum thalami, tede que fuisset:

Huic vni fors an potui succumbere culpa.

Anna (fatebor enim) miseri post fata Sichaei

Coniugis, & sparsos fraterna sede penates,

25 Solus hic *inflexit sensus, animum que labantem pro, impulsu
labare fecit.

Impulit: agnosco veteris vestigia flammae.

Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat,

Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras,

Pallentes umbras Erebi, noctem que profundam;

30 Ante pudor, quam te violem, aut tua iura resoluam. vincla iugalia.

Ille meos, primus, qui me sibi iunxit, amores,

Abstulit: ille habeat secum, seruet que sepulcro.

Sic

Sic effata, sinum lacrymis implevit obortis.

Anna refert: ô luce magis dilecta sorori,

Solâ ne perpetua marens carpere iuuenta?

Homerus in Il. * *Nec dulces natos, Veneris nec premia noris?*

30. *Id cinerem, aut manes credis curare sepultos?*

Esto, agram nulli quondam flexere mariti,

rex Libya. *Non Libya, non ante Tyro despectus * Iarbas,*

Ductores que alij, quos Africa terra triumphis

Diues alit: placitône etiam pugnabis amori?

Nec venit in mentem, quorum confederis aruis?

Hinc Getula urbes, genus insuperabile bello,

vel, scui: vel, qui *Et Numida * infræni cingunt, & inhospita Syrtis:*

equis vtuntur *Hinc deserta siti regio, latèque furentes*

sine franis. *Barcai. quid bella Tyro surgentia dicam,*

Germani que minas?

Dys equidem auspiciibus reor, & Iunone secunda

Huc cursum Iliacas vento venisse carinas.

Quam tu urbem soror hanc cernes? que surgere regna

Coniugio tali? Teucrum comitantibus armis

Punica se quantis attollet gloria rebus?

Tu modo posce deos veniam, sacris que litatis

da operam: vt ** Indulge hospitio, causas que innecte morandi:*

Indulget vino. *Dum pelago desauit hiems, & aquosus Orion,*

Quassatæ que rates, & non tractabile celum.

His dictis incensum animum inflammavit amore:

Spem que dedit dubia menti, soluit que pudorem.

Principio delubra adeunt, pacem que per aras

Exquirunt: mactant lectas de more bidentes

qui apte vibi- *Legifera Cereri, Phœbo que, patri que * Lyæo,*

bus libertatis *Iunoni ante omnes, cui vincla iugalia cura.*

est deus. *Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido,*

Candentis vacca media inter cornua fundit;

Aut

- Aut ante ora deum pingues spatiantur ad aras,
 Instaurat que diem donis; pecudum que reclusis
 Pectoribus inhians, spirantia consulit exta.
 Heu vatum ignara mentes: quid vota furentem,
 5 Quid delubra inuant? est mollis flamma medullas
 Interea, & tacitum vinit sub pectore vulnus.
 Vritur infelix Dido, tota que vagatur
 Urbe furens: qualis coniecta cerua sagitta,
 Quam procul incautam nemora inter Cressia fixit
 10 Pastor agens telis, liquit que volatile ferrum
 * Nescius: illa fuga siluas, saltus que peragrat
 Dicteos: heret lateri letalis arundo.
 Nunc media Aeneam secum per moenia ducit,
 Sidonias que ostentat opes, urbem que paratam.
 15 Incipit effari, media que in voce resistit.
 Nunc eadem, labente die, conuiuia querit,
 Iliacos que iterum * demens audire labores
 Exposcit, pendet que iterum narrantis ab ore.
 Post, ubi digressi, lumen que obscura vicissim
 20 Luna premit, suadent que cadentia sidera somnos:
 Sola domo meret vacua, stratis que relictis
 Incubat: illum absens absentem audit que, videt que:
 Aut gremio Ascanium, genitoris imagine capta,
 Detinet; insandum si fallere possit amorem.
 25 Non cepta assurgunt turrets: non arma iuuentus
 Exercet, portus ue, aut propugnacula bello
 Tata parant: pendent opera interrupta, minae que
 * Murorum ingentes, equata que machina caelo.
 Quam simul ac tali persensit peste teneri
 30 Cara Iouis coniux, nec famam obstare furori,
 * Talibus aggreditur Venerem Saturni adictis.
 Egregiam vero laudem, & spolia ampla refertis
 Tu que

Homerus in Il.
122.

ignotatus à cerua, non qui ceruam ipse nesciret.

que vellet eadem, que nouerat, audire.

qui videntur minari pinnarum altitudine.

Homerus in Il.
73.154.

singula verba
in hoc versu
habent empha-
sim.

Tu que, puer' q. tuus, magnum & memorabile nume,
*Vna dolo diuūm si femina victa duorum est.

Nec me adeò fallit, veritam te moenia nostra
Suspectas habuisse domos Carthaginis altae.

Sed quis erit modus? aut quò nunc certamine tanto? 5

Quin potiùs pacem aeternam, pactos' que Hymenaeos
Exercemus. habes, tota quod mente petisti.

Ardet amans Dido, traxit' que per ossa furorem.

Communē hunc ergo populum, paribus' que regamus

Auspicijs. liceat Phrygio seruire marito, 10

Dotales' que tua Tyrios permittere dextrae.

Homerus in Il.
155.

Olli (sensit enim simulata mente locutam,

Quò regnum Italia Libycas auerteret oras)

tangit tria, for-
tunam, id est
casum, fata, vo-
luntatem deo-
rum.

Sic contrà est ingressa Venus. Quis talia demens

Abnuat? aut tecum malit contendere bello? 15

Si modò quod memoras, factum *fortuna sequatur.

Sed fatis incerta feror, si Iupiter vnam

Esse velit Tyrijs urbem, Troia' que profectis

Misceri' ue probet populos, aut foedera iungi.

Tu coniux: tibi fas animum tentare precando. 20

Perge: sequar. Tum sic excepit regia Iuno.

vt exploremus
à Ioue.

Mecū erit *iste labor. nunc qua ratione, quod instat,

Confieri possit, paucis, aduerte, docebo.

Venatum Aeneas, vna' que miserrima Dido

aperuerit, no-
cte tectum.

In nemus ire parant, ubi primos crastinus ortus 25

Extulerit Titan, radijs' que *retexerit orbem.

His ego nigrantem commista grandine nimbum,

Dum trepidant ala, saltus' que indagine cingunt,

Desuper infundam, & tonitru calum omne ciebo.

nubium cali-
gine.

Diffugient comites, & *nocte tegentur opaca. 30

eadem verba
158.

Speluncam Dido, dux & Troianus eandem

Deuenient. adero, & *tua si mihi certa voluntas,

Connubio

Connubio iungam stabili, propriam' que dicabo.

Hic Hymenæus erit. Non aduersata petenti

Annuat, atque dolis risit Cytherea repertis.

Oceanum interea surgens aurora reliquit:

5 It portis, *iubare exorto, delecta iuuentus:

Retia rara, plaga, lato venabula ferro:

Massyli' que ruunt equites, & odora canum *vis.

Reginam thalamo cunctantem ad limina primi

Pœnorum expectant: ostro' que insignis, & auro

10 Stat sonipes: ac frena ferox spumantia mandit.

Tandem progreditur, magna stipante caterua,

Sidoniam picto chlamydem circumdata lymbo:

Cui pharetra ex auro, crines nodantur in aurum,

Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

15 Nec non & Phrygiæ comites, & *letus Iulus

Incedunt ipse ante alios pulcerrimus omnes

Infert se socium Aeneas, atque agmina iungit.

*Qualis, ubi hibernam Lyciam, Xanti' que fluentia Apoll. Arg. 10.

Deserit, ac Delum maternam inuisit Apollo:

20 Instaurat' que choros, misti' que altaria circum

Cretes' que, Dryopes' que fremunt, picti' q. Agathyrsi:

Ipsè iugis Cynthi graditur, molli' que *fluentem

Fronde premit crinem fingens, atque implicat auro:

Tela sonant humeris. haud illo *segnior ibat

25 Aeneas: tantum egregio decus enitet ore.

Postquam altos vetum in montes, atque inuia lustra;

Ecce ferè saxi deiectæ vertice capræ

Decurrere iugis. alia de parte patentes

Transmittunt cursu campos, atque agmina cerui

30 Puluerulenta fuga glomerant, montes que relinquunt.

At puer Ascanius medijs in vallibus acri

Gaudet equo, iam' que hos cursu, iam præterit illos

F Spuman-

lucifero.

plus significat,
quàm multi-
tudo, vt ait
Seruius.

more puerorū.

vnguentatum.

deformior. nā
virtus, & pul-
critudo inuicē
vsurpantur.
quod notauit
Seruius.

Spumantem' que dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fuluum descendere monte leonem.
Interea magno misceri murmure calum,

Incipit: insequitur commissa grandine nimbus.

Et Tyrii comites passim, & Troiana iuuentus,

Dardanius' que nepos Veneris diuersa per agros

Tecta metu petiere: ruunt de montibus amnes.

Speluncam Dido, dux & Troianus eandem

Deueniunt. prima & Tellus, & pronuba Iuno

Dant signum. fulsere ignes, & conscius aether

Connubij, summo' que *ulularunt vertice nymphae.

Ille dies primus leti, primus' que malorum

Causa fuit. neque enim spes, fama' ue mouetur,

Nec iam furtiuum Dido meditat'ur amorem:

Coniugium vocat: hoc pratexit nomine culpam.

Extemplo Libya magnas it fama per vrbes,

Fama, *malum, quo non aliud velocius ullum:

Mobilitate viget, vires' que acquirit eundo,

Parua metu primo, *mox sese attollit in auras;

Ingreditur' que solo, & caput inter nubila condit.

Illam terra parens, ira irritata deorum,

Extrema (ut perhibent) Cæo, Encelad' que sororem

Progeniit, pedibus celerem, & pernicipibus alis,

Mostrū horrēdū, ingēs: cui quot sunt *corpore pluma,

Tot vigiles oculi subter, (mirabile dictu)

Tot lingua, totidem ora sonant; tot subrigit aures:

Nocte volat celi medio, terrā' que per umbram,

Stridens, nec dulci declinat lumina somno.

Luce sedet custos, aut summi culmine tecti,

Turribus aut altis, & magnas territat vrbes,

Tam ficti, prauī' que tenax, quā nuntia veri.

Hæc tum multiplici populos sermone replebat.

Gaudens

vt in ijs nu-
ptijs, quas
mors secutura
esset.

definitio famę.

Hom. in Il. 45.
& Callima-
chus.

non ipsius, sed
omnium cor-
poribus: vt si
diceret, quot
sunt arena.

- Gaudens, & pariter facta, atque infecta canebat:
 Venisse Aeneam, Troiano à sanguine cretum,
 Cui se pulcra viro* dignetur iungere Dido.
 Nunc hiemem inter se luxu, quam longa, fouere,
 5 Regnorum immemores, turpi que cupidine captos.
 Hæc passim dea fœda virum diffundit in ora:
 Protinus ad regem cursus detorquet Iarbam:
 Incendit que animum dictis, atque aggerat iras.
 Hic Ammone satus, raptâ Garamantide nympâ,
 10 Templâ Ioui* centum latis immania regnis,
 Centum aras posuit, vigilem que sacraverat ignem,
 Excubias diuim aternas, pecudum que cruore
 Pingue solum, & varijs florentia limina fertis.
 Is que* amens animi, & rumore accensus amaro,
 15 Dicitur ante aras, media inter numina diuim,
 * Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.
 * Iupiter omnipotens, cui nunc Maurisia pictis
 Gens epulata toris Lenæum libat honorem,
 Adspicis hæc? an te genitor, cum fulmina torques,
 20 Nequidquam horremus? ceci que in nubibus ignes
 Terrificant animos, & inania murmura miscent?
 * Femina, que nostris errans in finibus urbem
 Exiguam pretio posuit, cui litus arandum,
 Cui que loci leges dedimus, connubia nostra
 25 Reppulit, ac dominum Aenean in regna recepit.
 Et nunc ille* Paris cum semiuero comitatu
 Meonia mentum mitra, crinem que madentem
 Subnixus, raptò potitur: nos munera templis
 Quippe tuis ferimus, famam que fouemus inanem.
 30 Talibus orantem dictis, aras que tenentem
 Audit omnipotens, oculos que ad mœnia torfit
 Regia, & oblitos fama melioris amantes.

quasi superior
inferiori.

finitus nume-
rus pro infi-
nito.

vt & amator,
& barbarus.

Hom. in ll. 8.
Hom. in. ll. 8 r.

inuidiam quæ-
rit à sexu.

inuidiam quæ-
rit à persona.

Homerus in
ll. 86.

Tunc sic Mercurium alloquitur, ac talia mandat.

qui Mercuriū
vehant.

Vade age, nate, voca *Zephyros; & labere pennis,
Dardanium' que ducem, Tyria Carthagine qui nunc
Exspectat, satis' que datas non respicit vrbes,

Hom. in Il. 14.

*Alloquere, & celeres defer mea dicta per auras.

Non illum nobis genitrix pulcerrima talem
Promisit, Graiūm' que ideo bis vindicat armis;

quæ aliquando
multa pareret
imperia.

Sed fore, qui *gravidam imperijs, bello' que fremētē
Italiam regeret, genus alto à sanguine Teucris
Proderet, ac totum sub leges mitteret orbem.

Si nulla accendit tantarum gloria rerum,

Nec super ipse sua molitur laude laborem:

Ascanio'ne pater Romanas invidet arces?

Quid struit? aut qua spe inimica in gente moratur?

Nec prolem Ausoniam, & Lauinia respicit arua?

Naviget. hæc summa est: hic nostri nuntius esto.

Homer. in
Od. 42.

*Dixerat: ille patris magni parere parabat.

Imperio: & primūm pedibus talaria nectit

Aurea, que sublimem alis, siue equora supra,

Seu terram, rapido pariter cum flamine portant.

caduceum ei
ab Apolline
donatum.

Tum *virgam capit. hæc animas ille euocat Orco

Pallentes, alias sub tristia tartara mittit:

Dat somnos, adimit' que, & lumina morte resignat.

Illa fretus agit ventos, & turbida tranat

Nubila. iam' que volans apicē, & latera ardua cernit

Atlantis duri, calum qui vertice fulcit;

Atlantis, cinctum assidue cui nubibus atris

Piniferum caput, & vento pulsatur, & imbri:

Nix humeros infusa tegit: tum flumina mento

Precipitant senis, & glacie riget herrida barba.

leni volatu.

Hic primūm *paribus nitens Cyllenius alis

Constitit: hinc toto præceps se corpore ad undas

Misit,

- Misit, * aui similis, quæ circum litora, circum
 Piscosos scopulos humilis volat æquora iuxta.
 Haud aliter terras inter, cælum' que volabat,
 Litus arenosum Libyæ, ventos' que secabat,
 5 * Materno veniens ab auo Cyllenia proles.
 Vt primùm alatis tetigit magalia plantis:
 Aeneam fundantem arces, ac tecta nouantem
 Conspicit, atque illi stellatus iaspide fulua
 Ensis erat: Tyrió' que ardebat murice * lana
 10 Demissa ex humeris: diues quæ munera Dido
 Fecerat, & tenui telas discreuerat auro.
 Continuò inuadit. Tu nunc Carthaginis alta
 Fundamenta locas, pulcram' quæ uxorius urbem
 Exstruis, heu regni, rerum' que oblite tuarum.
 15 * Ipse deùm tibi me claro demittit Olympo
 Regnator, cælum, & terras qui numine torquet:
 Ipse hæc ferre iubet celeres mandata per auras,
 Quid struis? aut qua spe Libycis teris otia terris?
 Si te nulla mouet tantarum gloria rerum,
 20 Nec super ipse tua moliris laude laborem:
 Ascanium surgentem, & spes hæredis Iuli
 Respice; cui regnum Italia, Romaná' que tellus
 Debentur. Tali Cyllenius ore locutus,
 Mortales visus medio sermone reliquit,
 25 Et procul in tenuem ex oculis euauit auram.
 At verò Aeneas adspectu obmutuit amens;
 Arrectá' que horrore comæ; & vox faucibus hæsit.
 Ardet abire fuga, dulces' que relinquere terras,
 Attonitus tanto monitu, imperió' que deorum.
 30 Heu quid agat? quo nunc reginam * ambire furentem
 Audeat affatu? quæ prima exordia sumat?
 Atque animum nunc huc celerem, nunc diuidit illuc,

mergo.

natus enim
Maia, Atlantis
filia.toga duplex,
amictus augu-
ralis.

uxori seruiens.

Hom. in Il. 163.
117.

Hom. in Il. 271.

blanditijs cir-
cumuenire.

In partes que rapit varias, per que omnia versat.
 Hac alternanti potior sententia visa est.
 Mnesthea, Sergestum que vocat fortem q. Cloanthū:
 Classē aptent taciti, socios ad litora cogant;
 Arma parent; & que sit rebus causa nouandis, 5
 Dissimulent: sese interea, quando optima Dido
 Nesciat, & tantos rumpi non speret amores,
 Tentaturum aditus, & que mollissima fandi
 Tempora, qui rebus * dexter modus. ocys omnes
 Imperio lati parent, ac iussa facessunt. 10
 At regina dolos (quis fallere possit amantem?)
 Presensit, motus que excepit prima futuros,
 Omnia tuta timens. * eadem impia fama furenti
 Detulit, armari classē, cursum que parari.
 Seuit inops animi, totam que incensa per urbem, 15
 Bacchatur: qualis commotis excita sacris
 Thyas, ubi audito stimulant Trieterica Baccho
 Orgia, nocturnus que vocat clamore Citharon.
 Tandem his Aeneam compellat vocibus ultro.
 * Dissimulare etiam sperasti perfide tantum 20
 Posse nefas? tacitus que mea decedere terra?
 Nec te noster amor, nec te data dextera quondam,
 Nec moritura tenet crudeli funere Dido?
 Quin etiam hiberno moliris sidere classē:
 Et medijs properas aquilonibus ire per altum, 25
 * Crudelis. quid, si non arua aliena, domos que
 Ignotas peteres, & Troia antiqua maneret,
 Troia per undosum peteretur classibus æquor?
 Me ne fugis? per ego has lacrymas, dextrā q. tuā te,
 Quando aliud mihi iam misera nihil ipsa * reliqui, 30
 Per connubia nostra, per inceptos hymenaos,
 Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quidquam
 Dulce

Homerus in
Il. 14.

optimus rebus
euentus.

que & larba
nuntiauerat.

Apoll. Arg. so.

in te ipsum
odio mei.

iam enim &
pudorem, &
regnū neglexi.

Dulce meum; miserere domus labentis, & istam
 Oro (si quis adhuc precibus locus) exue mentem.
 Te propter Libycæ gentes, Nomadumque tyranni
 Odere, insensu Tyry: te propter eundem
 5 Extinctus pudor, & qua sola sidera adibam,
 Fama prior cui me moribundam deseris hospes?
 Hoc solum nomen quoniam de coniuge restat.
 Quid moror? an mea Pygmalion dum mœnia frater
 Destruat? aut captam ducat Getulus Iarbas?
 10 Saltem si qua mihi de te suscepta fuisset
 Ante fugam soboles; si quis mihi paruulus aula
 Luderet Aeneas, qui te tantum ore referret:
 Non equidem omnino capta, aut deserta viderer.
 Dixerat. ille Iouis monitis immota tenebat
 15 Lumina, & obnixus curam sub corde premebat:
 Tandem pauca refert. Ego te, quæ plurima fando
 Enumerare vales, numquam regina negabo
 Promeritam: nec me meminisse pigebit Elisa,
 *Dum memor ipse mei, dum spiritus hos reget artus.
 20 Pro re pauca loquar. Nec ego hanc abscondere furto
 Speravi: ne finge fugam: nec coniugis unquam
 Prætendi tædæ, aut hæc in fœdera veni.
 Me si fata meis paterentur ducere vitam
 Auspicijs, & sponte mea componere curas:
 25 Urbem Troianam primum, dulcesque meorum
 Reliquias colerem, & Priami tecta alta manerent,
 Et recidiva manu posuissem Pergama victis,
 Sed nunc Italiam magnam Gryneus Apollo,
 Italiam Lycia iussere capeffere sortes.
 30 Hic amor, hæc patria est. si te Carthaginis arces
 Phœnissam, Lybicæque ad spectus detinet urbis:
 Quæ tandem, Ausonia Teucros consideret terra,

quasi dicat, ut si
 te non possum,
 tui saltem ima-
 ginem habere.

Hom in Il. 102.
 subaudi pro-
 festionem, aut
 Seruius.

post casum re-
 stituta.

quandoquidē
 fatis promit-
 titur.

Invidia est? & nos fas extera querere regna.
Me patris Anchisæ, quoties humentibus umbris
Nox operit terras, quoties astra ignea surgunt,
Admonet in somnis, & turbida terret imago:
 quã illi infero
 e i debito. *Me puer Ascanius, capitis que *iniuria cari,* 5
Quem *regno Hesperia fraudo, & fatalibus aruis,
Nunc etiam interpretres diuûm, Ioue missus ab ipso,
(Testor utrumque caput) celeres madata per auras
Detulit: ipse deum manifesto in lumine vidi
Intrantem muros, vocem que his auribus hausi. 10
 Homerus in
 ll. 102.
 irata. ** Desine me que tuis incendere, te que querelis.*
Italiam non sponte sequor.
Talia dicentem iam dudum * auersa tuetur,
Huc illuc voluens oculos, totum que pererrat
Luminibus tacitis, & sic accensa profatur. 15
 Hom. in ll. 174. ** Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus auctor,*
Perfide, sed duris genuit te cantibus horrens
Caucasus, Hircanæ que admorunt vbera tigres.
Nam quid dissimulo? aut qua me ad maiora reseruo?
Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit? 20
Nû lacrymas victus dedit? aut miseratus amatẽ est?
 quid prius,
 quid posterius
 dicam. *Qua quibus * anteferam? iam iam nec maxima Iuno,*
Nec Saturnius hæc oculis pater adspicit æquis.
Nusquam tuta fides. eiectum, litore egentem
Excepi, & regni demens in parte locani: 25
Amissam classem, socios à morte reduxi.
Heu furijs incensa feror: nunc augur Apollo,
Nunc Lycia sortes, nunc & Ioue missus ab ipso
Interpres diuûm fert horrida iussa per auras.
Scilicet is superis labor est, ea cura quietos 30
Sollicitat. * neque te teneo, neque dicta refello.
I, sequere Italiam ventis: pete regna per undas:

Spero

- Spero equidem medys, si quid pia numina possunt,
 Supplicia *hausurum scopulis, & nomine Dido luiturum.
 Sape vocaturum. sequar atris ignibus absens:
 Et, cum frigida mors anima seduxerit artus:
 5 Omnibus umbra locis adero: dabis improbe poenas.
 Audiam, & haec manes veniet mihi fama sub imos.
 His *medium dictis sermonem abrumpit, & auras cum Aeneas
 Aegra fugit, se' que ex oculis auertit, & aufert, multa dicere
 Linqvens multa metu cunctantem, & multa parante pararet.
 10 Dicere. suscipiunt famulae, collapsa' que membra
 Marmoreo referunt thalamo, stratis que reponunt.
 At pius Aeneas, quanquam lenire dolentem
 Solando cupit, & dictis auertere curas,
 Multa gemens, magno' que animum labefactus amore,
 15 Iussatamen diuim exsequitur, classem que reuifit.
 *Tum vero Teucricum incumbunt, & litore celsas ob regis praesentiam.
 Deducunt toto naues: natat, uncta carina:
 Frondeutes que ferunt remos, & robor a siluis
 Infabricata fuga studio.
 20 Migrantes cernas, tota' que ex urbe ruentes:
 Ac veluti ingentem formicae farris aceruum
 Cum populant, hiemis memores, tecto' que reponunt,
 It *nigrum campis agmen, praedam' que per herbas hemistichium
 Conuectant calle angusto: pars grandia trudent, Ennij de ele-
 25 Obnixae frumenta humeris: pars agmina cogunt: phantis ait Ser-
 Castigant' que moras: opere omnis semita feruet. uius esse.
 Quis tibi tunc Dido cernenti talia sensus?
 Quos ue dabas gemitus? cum litora feruere late
 Prospiceres arce ex summa, totum' que videres
 30 Misceri ante oculos tantis clamoribus aequor?
 *Improbe amor quid non mortalia pectora cogis? Apoll. Arg. 81.
 Ire iterum in lacrymas, iterum tentare precando

*Cogitur & supplex animos submittere amanti;
Ne quid inexpertum frustra moritura relinquat.*

Anna, vides toto properari litore circum:

*Vndique conuenere: vocat iam carbasus auras,
Puppibus & lati nautæ imposuere coronas.* 5

pro, timere. vt
suprà.

*Hunc ego si potui tantum * sperare dolorem,
Et perferre, soror, potero: misera hoc tamen unum
Exsequere, Anna, mihi. solam nam perfidus ille
Te colere, arcanos etiam tibi credere sensus:*

faciles. vt, Et
quæ mollissi-
ma tempora
fandi.

Sola viri * molles aditus, & tempora noras. 10

I soror, atque hostem supplex affare superbum.

Non ego cum Danais Troianam excindere gentem

Aulide iuravi, classem'ue ad Pergama misi,

Nec patris Anchisæ cineres, manes'ue reuelli. 15

Cur mea dicta negat duras demittere in aures?

Quò ruit? extremum hoc misera det munus amanti:

Exspectet facilem' que fugam, ventos' que ferentes.

Non iam coniugium antiquum, quod prodidit, oro.

quod illi pul-
crum videtur.

Nec * pulcro vt Latio careat, regnum'q. relinquat: 20

Tempus inane peto, requiem, spatium' que furori,

Dum mea me victam doceat fortuna dolere.

Extremam hanc oro veniam; (miserere sororis).

sola morte.

Quã mihi cum dederis cumulata, * morte relinquã.

Talibus orabat, tales' que miserrima fletus 25

Fert' que, refert' que soror. sed nullis ille mouetur

Fletibus, aut voces vllas tractabilis audit.

Fata obstant, placidas' que viri deus obstruit aures.

Ac veluti annosam valido cum robore quercum

Hom. in Il. 13. 1.

Alpini boreæ nunc hinc, nunc flatibus illinc 30

Eruere inter se certant: it stridor, & altè

Consternunt terram, concusso stipite, frondes:

Ipsa heret scopulis, & quantum vertice ad auras

Aethæ-

Aethereas, tantum radice in tartara tendit:

*Haud secus assiduis hinc, atque hinc vocibus heros
Tunditur, & magno persentit pectore curas.*

Mens immota manet, *lacrymae voluuntur inanes.

5 *Tum verò infelix fatis exterrita Dido*

Mortem orat: tædet cæli conuexa tueri.

Quo magis inceptum peragat, lucemque relinquat;

Vidit, thuricremis cum dona imponeret aris,

(Horrendum dictu) latices nigrescere sacros,

10 *Fusa que in obscenum se vertere vincta cruorem.*

Hoc visum nulli, non ipsi effata sorori.

Præterea, fuit in tectis de marmore templum

Coniugis antiqui, miro quod honore colebat,

Velleribus niveis, & *festa fronde reuinctum.

15 *Hinc exaudiri voces, & verba vocantis*

Visa viri, nox cum terras obscura teneret:

Sola que culminibus ferali *carmine bubo

Sape queri, & longas in fletum ducere voces.

Multa que præterea vatum prædicta priorum

20 *Terribili monitu horrificant. agit ipse furem*

In somnis ferus Aeneas: semper que relinqui

Sola sibi, semper longam in comitata videtur

Ire viam, & Tyrios desertæ querere terra.

*Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus,

25 *Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas:*

Aut Agamemnonius *scenis agitat us Orestes,

Armatam facibus matrem, & serpentibus atris

Cum fugit, ultrices que sedent in limine Diræ.

Ergo, ubi concepit furias evicta dolore,

30 *Decreuit que mori, tempus secum ipsa modum que*

Exigit, & mastram dictis aggressa sororem

Consilium vultu tegit, ac spem fronte serenat.

Inueni

ipsum, non An-
næ, aut Dido-
nis.

diuina, ut si nu-
men coleret.

nam tacentis
bubonis felix
omen est.

Euripides Bac-
chis, & Aſchy-
lus Eumenidib.
tragedijs cele-
bratus, frequen-
ter actus.

antiquè, pro
gratulari.

fufinet, regit,
vt fuprà, Cælū,
& terras qui
numine tor-
quet.

gladium.

fabaudi, quàm
congerint
morte Sichæi.

cupreffo.

*Inueni, germana, viam, (*gratare forori)
Quæ mihi reddat eum, vel eome foluat amantem.
Oceani finem iuxta, ſolem que cadentem
Vltimus Aethiopum locus eſt: vbi maximus Atlas
Axem humero *torquet ſtellis ardentibus aptum. 5
Hinc mihi Maſſyla gentis monſtrata ſacerdos,
Heſperidum templi cuſtos, epulas que draconi
Quæ dabat, & ſacros ſeruabat in arbore ramos,
Spargens humida mella, ſoporiferum que papauer.
Hæc ſe carminibus promittit ſoluerè mentes, 10
Quas velit; aſt alijs duras immittere curas;
Siftere aquam fluijs, & vertere ſidera retro:
Nocturnos que ciet manes. mugire videbis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos. 15
Teſtor, cara, deos, & te, germana, tuum que
Dulce caput, magicas inuitam accingier artes.
Tu ſecreta pyram tecto interiore ſub auras
Erige, & *arma viri, thalamo que fixa reliquit
Impius, exuuias que omnes, lectum que ingalem, 20
Quo perij, ſuper imponas. abolere nefandi
Cuncta viri monumeta iubet, monſtrat que ſacerdos.
Hæc effata, ſilet: pallor ſimul occupat ora.
Non tamen Anna nouis pratexere funera ſacris
Germanam credit; nec tantos mente furores 25
Concipit; aut grauiora timet, *quàm morte Sichæi.
Ergo iuſſa parat.
At regina, pyra penetrali in ſede ſub auras
Erecta ingenti, tedis atque ilice ſecta,
Intendit que locum fertis, & fronde coronat. 30
Funerea: ſuper exuuias, enſem que relictum,
Effigiem que toro locat, haud ignara futuri.
Stant aræ circum, & crines effuſa ſacerdos*

Tercen-

- **Tercentum tonat ore Deos, Herebum' q. Chaos' que,*
Tergeminam' que Hecaten, tria virginis ora Diana.
Sparserat & latices simulatos fontis Auerni:
Falcibus & messe ad lunam quæruntur abenis
 5 *Pubentes herba nigri cum *lacte veneni.*
Queritur & nascentis equi de fronte reuulsus,
Et matri præreptus amor.
Ipsa mola, manibus' que pijs altaria iuxta,
Vnum exuta pedem vinclis, in veste recincta,
 10 *Testatur moritura deos, & conscia fati*
Sidera. tum, si quod non æquo fœdere amantes
Cura numen habet, iustum' que memor' que precatur.
 **Nox erat; & placidum carpebant fessa soporem*
Corpora per terras: siluæ que, & sæua quierant
 15 *Æquora: cùm medio voluuntur sidera lapsu:*
Cùm tacet omnis ager: pecudes, pictæ que volucres,
Quæ que lacus late liquidos, quæ que aspera dumis
 **Rura tenent, somno posita sub nocte silenti*
Lenibant curas, & corda oblita laborum.
 20 *At non infelix animi Phœnissa, nec umquam*
Soluitur in somnos, oculis' ue, aut pectore noctem
Accipit. ingeminant cura: rursus' que resurgens
Sœuit amor, magnó que irarum fluctuat aestu.
Sic ad eò insistit, secum' que ita corde volutat.
 25 *En quid agam? *rursus ne procos irrisa priores*
Experiar? Nomadum' que petam connubia supplex,
Quos ego sum toties iam dedignata maritos?
Iliacas igitur classes, atque vltima Teucrum
 30 *Iussa sequar? quia ne auxilio iuuat ante leuatos?*
Et bene apud memores veteris st at gratia facti?
Quis me autem (fac velle) sinet? ratibus' q. superbis
Irrisam accipiet? nescis heu perdita, nec dum

refertur ad verbum, tonat, nõ ad, Deos.

succum nigrũ intelligit, qui exprimitur ex illis herbis.

Apoll. Arg.

Homerus in Il. 204.

non iterũ, sed, vicissim.

Laome-

quia per iusu-
randum Lao-
medon fecellit
Neptunum, &
Apollinem, qui
Troiam illi cō-
diderant.

Sichæi coniu-
git est enim
Sichæo, pro Si-
chæio.

Il. 14. 264.

pro quolibet
veto. nam Ze-
phyris de Afri-
ca nauigari nō
potest.
festinus.

ob illud quod
est infra: Ferte
citi flammæ.

Homerus in Il.
14.

Laomedontea sentis *periuria gentis?
Quid tum? sola fuga nautas comitabor ouantes?
An Tyrijs, omni que manu stipata meorum
Insequar? & quos Sidonia vix urbe reuelli,
Rursus agam pelago, & ventis dare vela iubebo? 5
Quia morere, ut merita es, ferro que auerte dolorem.
Tu lacrymis euicta meis: tu prima furentem
His, germana, malis oneras, atque obycis hosti.
Non licuit thalami expertem sine crimine vitam
Degere more fera: tales nec tangere curas? 10
Non seruata fides, cineri promissa *Sichæo?
Tantos illa suo rumpebat pectore questus.
Aeneas celsa in puppi, iam certus eundi,
Carpebat somnos, rebus iam rite paratis.
Huic se forma dei vultu redeuntis eodem 15
Obtulit in somnis, rursus que ita visa monere est,
Omnia Mercurio similis, vocem que, colorem que,
Et crines flauos, & membra decora iuuenta:
*Nate dea, potes hoc sub casu ducere somnos?
Nec, que circumstent te deinde pericula, cernis 20
Demens? nec *Zephyros audis spirare secundos?
Illa dolos, dirum que nefas in pectore versat,
Certa mori; vario que irarum fluctuat aestu.
Non fugis hinc *præcepis, dum præcipitare potestas?
Iam mare turbari trabibus, seuas que videbis 25
Collucere *faces, iam feruere litora flammis,
Si te his attigerit terris aurora morantem.
Eia age rumpe moras: varium, & mutabile semper
Femina. sic fetus, nocti se immiscuit atra.
Tum verò Aeneas subitis exterritus umbris, 30
*Corripit è somno corpus, socios que fatigat:
Præcipientes vigilate viri, & confidite transtris:

Soluite

Soluite vela citi: deus aethere missus ab alto
 Festinare fugam, tortos' que incidere funes,
 Ecce iterum stimulat sequimur te, sancte, deorum
 Quisquis es; imperio' que * iterum paremus ouantes.

5 Adsis o, placidus' que iuues, & sidera caelo
 Dextra feras dixit, vagina' que eripit enssem
 Fulmineum, stricto' que ferit retinacula ferro.
 Idē omnes simul ardor habet: rapiunt' que, ruunt' q.
 Litora deseruere: latet sub classibus equor:

10 Adnixi torquent spumas, & carula verrunt.

Et * iam prima nouo spargebat lumine terras
 Titboni croceum linquens Aurora cubile.

Regina è speculis ut primum * albescere lucem
 Vidit, & equatis classē procedere velis,

15 Litora' que, & vacuos sensit sine remige portus;
 Ter' que quater' que manu pectus percussa decorum,
 Flauentes' que abscissa comas. pro Iupiter, ibit
 Hic, ait, & nostris illuserit aduena regnis?

Non arma expedient, tota' que ex urbe sequentur,

10 Diripient' que rates alij naualibus? ite,
 Ferte citi flammās, date vela, impellite remos.

Quid loquor? aut ubi sum? que mentē insānia mutat?
 Infelix Dido, nunc te fata impia tangunt.

Tum decuit, cū scepra dabas. en dextra, fides' que,

25 Quem secum patrios aiunt portare penates,
 Quem subiisse humeris confectum etate parentem.
 Non potui abreptum diuellere corpus, & undis
 Spargere? non socios? non ipsum absumere ferro

30 Ascanium? patrijs' que epulandum apponere mensis?

Verū anceps pugna fuerat fortuna: fuisset:

Quem metui moritura? faces in * castra tulissem:

Implesem' que foros flammis: natum' que, patrem' que

Cum

iam enim pa-
 ruerat præpa-
 rationē nauig-
 giorum.

Homerus in Il.
 114.

figura hypalla-
 ge non enim
 albescit lux, sed
 luce albescunt
 omnia.

Homerus in Il.
 38.

classē, ut, Nō
 castra moue-
 mus.

à matronis in
eius sacris.

Homerus in
Od. 11.

imploravit ab
Euandro, &
Tarchonte.

quasi ad poste-
ros loquitur.
infert enim ge-
nus omne futu-
rum.
Hannibalem
intelligit, qui
vastavit, mul-
tisque cladibus
Italiam afflixit.

quia dijs infe-
ris sacrificantes
aspergebantur
aqua: vt lib. vi.
Spargens rore
leui.

Cum genere extinxem: memet super ipsa dedissem.
Sol, qui terrarum flammis opera omnia lustras,
Tu' que harum interpret curarum, & conscia Iuno,
Nocturnis' que Hecate trinijs *ululata per vrbes,
Et dira vltices, & dij morientis Elise,
Accipite hæc, meritum' que malis auertite numen,
Et nostras audite preces. si tangere portus
Insandum caput, ac terris adnare necesse est;
Et si fata Iouis poscunt, hic terminus hæret:
At bello audacis populi vexatus, & armis,
Finibus extorris, complexu auulsus Iuli,
Auxilium *imploret; videat' que indigna suorum
Funera; nec, cùm se sub leges pacis iniqua
Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur.
Sed cadat ante diem, mediâ que inhumatus arena. 15
Hæc precor: hanc vocẽ extremã cum sanguine fundo.
Tum *vos ô Tyrii stirpem, & genus omne futurum
Exercete odijs, cineri' que hæc mittite nostro
Munera: nullus amor populis, nec fœdera sunt.
Exoriare *aliquis nostris ex ossibus vltor, 20
Qui face Dardanijs, ferro' que sequare colonos,
Nunc, olim, quocunque dabunt se tempore vires.
Litora litoribus contraria, fluctibus undas
Imprecor, arma armis; pugnent ipsi que nepotes.
Hæc ait, & partes animum versabat in omnes, 25
Inuisam quarens quamprimum abrumpere lucem.
Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichæi:
(Namque suam patria antiqua cinis ater habebat.)
Annam cara mihi nutrix huc siste sororem:
Dic, corpus properet fluuiali *spargere lympa, 30
Et pecudes secum, & monstrata piacula ducat:
Sic veniat. tu' que ipsa pia tege tempora vitta.

Sacra

Sacra Ioui Stygio, que rite incepta paravi,
 Perficere est animus, finem que imponere curis,
 Dardanijs que rogam capitis permittere flamma.
 Sic ait, illa gradum studio celerabat anili.

5 At trepida, & cœptis immanibus effera Dido
 Sanguineam voluens aciem, maculis que trementes
 Interfusa genas, & pallida morte futura,
 Interiora domus irrumpit limina, & altos
 Conscendit furibunda rogos, enses que recludit

10 Dardanium, *non hos questum munus in usus.
 Hic, postquam Iliacas vestes, notum que cubile
 Conspectit, paulum lacrymis, & mente morata,
 Incubuit que toro; dixit que nouissima verba:
 Dulces exuuia, dum fata, deus que sinebant,

15 Accipite hanc animam, me que his exsoluite curis.
 Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi:
 Et nunc magna mei sub terras ibit *imago.
 Urbem præclaram statui: mea moenia vidi:
 Ultra virum, *pœnas inimico à fratre recepi.

20 Felix, heu nimium felix, si litora tantum
 Numquam Dardania tetigissent nostra carina.
 Dixit & os impressa toro, moriemur inulta?
 Sed moriamur, ait: sic sic iuuat ire sub umbras.
 Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto

25 Dardanus, & nostræ secum ferat omnia mortis.
 Dixerat: atque illam media inter talia ferro
 Collapsam adspiciunt comites, enses que cruore
 Spumantem, sparsas que manus. it clamor ad alta
 Atria: concussam bacchatur fama per urbem.

30 Lamentis, gemitu que, & femineo ululatu
 Tecta fremunt: resonat magnis plangoribus ather:
 *Non aliter, quam si immissis ruat hostibus omnis

non enim ideo
 reliquerat eum
 Aeneas, ut eo
 in suam necem
 vteretur Dido.

umbra corpo-
 tis post obitu.

nulla. n. auari
 pœna grauior,
 quam amittere
 pecuniã, cuius
 causa scelus
 commiserat.

Homerus in B.
 200.

G

Car

Carthago, aut antiqua Tyros, flammæ que firentes
 Culmina per que hominū voluātur, per que deorum.
 Audyt exanimis; trepidō que exterrita cursu,
 Vnguibus ora soror* fœdans, & pectora pugnis
 Per medios ruit, ac morientem nomine clamat. 5
 Hoc illud germana fuit? me fraude petebas?
 Hoc rogos iste mihi, hoc ignes, aræ que parabant?
 Quid primum deserta querar? comitem ne sororem
 Spreuisti moriens? eadem me ad fata vocasses:
 Idem ambas ferro dolor, atque eadem hora tulisset. 10
 subaudi, rogos. His etiam* struxi manibus, patrios que vocavi
 Voce deos, sic te ut posita crudelis abessem?
 Extincti te, me que, soror, populum que, patres que
 Sidonios, urbem que tuam.* date, vulnera lymphis
 permitte, aut, date aquam. Abluam; & extremus si quis super halitus errat, 15
 rogi. Ore legam, sic fata* gradus euaserat altos;
 Semianimem que sinu germanam amplexa fouebat,
 Cum gemitu, atque atros siccabat veste cruores.
 Illa graues oculos conata attollere, rursus
 Deficit: infixum stridet sub pectore vulnus. 20
 Ter sese attollens, cubitō que innixa, leuauit:
 Ter reuoluta toro est; oculis que errantibus alto
 Quæsiuit calo lucem, ingemuit que reperta.
 Tum Iuno omnipotens longum miserata dolorem,
 quia non natu- * Difficiles que obitus, Irim demisit olympo, 25
 ra, non fato,
 sed casu perie-
 rat. Que luctantem animam, nexos que resoluere artus.
 Nam, quia nec* fato, merita nec morte peribat,
 Seruij error. Sed misera ante diem, subito que accensa furore,
 Nondum illi flauum Proserpina vertice crinem
 Abstulerat, Stygiō que caput damnauerat Orco. 30
 Hom. in II. 163. Ergo Iris croceis per cælum roscida pennis,
 Mille trahens varios aduerso sole colores,
 Deuolat,

*Deuolat, & supra caput adstitit. hunc ego Diti
Sacrum iussa fero, te que isto corpore soluo.
Sic ait, & dextra crinem secat: omnis & vnà
Dilapsus * calor, atque in ventos * vita recessit.*

anima receden-
te, corpus fri-
get. vitam au-
tem pro anima
posuit, vt lib. 4.
Georg. Tenuis
nascentem ac-
cersere vitas.

G. FABRICII OBSERVATIONES IN
QUATVOR PRIORES LIBROS
AENEIDOS.

Pag. 2. v. 21. *Ille ego.* Priores quatuor versus sine dubio Virgilij sunt, sed (vt interpretes aiunt) à Tucca, & Varro sublatis: qui rectè an secus id fecerint, alio fortasse loco dicemus. 4.6. *Nec posse.* Donatus legit, Non posse, sensu eodem, affectu vehementiore. 5.2. *& tollere vento.* Donato placuit, Et tollere ventos: & eodem modo citat Helenius, supra illud, Quo non arbiter Adriæ maior; tollere, seu ponere vult freta. 6.24. *ia fortis Achate.* Charisius mutata declinatione, Achati. 7.20. *magno in populo.* Hoc rectum, & sonorum: contra illos, qui epitheton ad seditionem referunt, & genus mutant, Ac veluti magna in populo cum sæpe coorta est Seditio. 8.11. *Antea si quem.* Antea, à proprio *Αντεις*: aliter enim numerus non constat. vt, Pecti nihil me, sicut antea, iuuat. In sequenti dictione diuersitas inter veteres. Seruius legit, si quem, ait que esse vetus *παρὲλκον*, quo vtantur Lucilius, & Terentius. Ex Charisio constat quosdam legere, si quâ, pro, si quo in loco. Ego à Seruio nolui hoc loco discedere. 9.31. *cum Iuppiter.* Duplici littera scribitur antiqua cõsuetudine, vt in nummo argenteo Neronis, I V P P I T E R C V S T O S. & antiquo auctoris incerti epigrammate, I V P P I T E R A S T R A. F R E T V M N E P T V N V S. T A R T A R A P L V T O. R E G N A P A T E R N A T E N E N T T R E S T R I A, Q V I S Q V E S V V M.

11.2. *urbem, & promissa Lauini.* Alij copulam omitunt, vt sequentia sint *ἐπιεγγυησις*: urbem, moenia Lauinij.

feres ad sidera. Alludit ad vaticinium Ennianum: Vnus erit, quem tu tolles in carula cæli. Hoc Virgilius ad Æneam retulit, Ovidius ad Romulum. Versus ex Ennio citatur à Varrone. 12.2. *Accipies. Vetustum. Adspicies.*

10. *Vt terre, vt que noua.* Ita in vet. lib. in alijs, *Vt terræ, atque.*

14.18. *Italiam quero, & genus ab.* Distinctio nostra appositionem, vt vocant, duplicem habet. Patriam ab Ioue, propter oraculum: genus ab Ioue, propter Dardanum. Ita in tertio: *Da mœnia fessis, Et genus.* 15.30. *veniendi*

posse. Aldini codicis lectionem retineo. alijs, *veniendo exposcere, quod reiicio.* 16.33. *Aerea cui gradibus surg.*

Ad vrbs Romanæ præclara ædificia sui temporis interdum alludit, vt hoc loco ad Pantheum, in quo in hunc vsque diem æneæ trabes & valuæ conspiciuntur. Ad Iani Gemini sacellum æneum, lib. 7. Sunt geminæ belli portæ, sic nomine dicunt, Centum ærei claudunt vectes. Ad Apollinis Palatini templum marmoreum, lib. 6. Tum Phœbo, & Triuiæ solido de marmore templa Institutam. Ad Augusti palatium, & porticum *ἐκατόστυλον*, lib. 7. Tectum augustum, ingens, centum sublime columnis. 18. 8. *permissum*

agnouit Ach. Præsens tempus, quod in alijs libris est, conuenientius est picturæ. 20.29. *Vrbem, quam statuo, vest.*

Rectius per interrogationem, & subiectionem. ita enim Seruius, & Terentij interpres: quamuis aliter Diomedes.

23.11. *cum peteret.* Vulgati habent, *peterent.* quod & ad numeros aptius, & ad inuidiam atrocius. 24. *mea*

magna potentia solus. Distinguendum contra multorum citationes temerarias, vt dictio Solus pertineat ad posteriora, Solus nate. 24.26. *aurea cōposuit sponda.* Aurea, vtrum

regina, an sponda? Si sponda, dactyli analysi obseruanda est. Vel in pedem peregrinum, quod figuratè fit ob numerum superfluum, vt hoc loco. vel in anapestum: vt, Fluuiorum rex Eridanus: vel in proceleusmaticum: vt, Intexunt abiete costas. De hoc nonnihil dictum in eo libro, quæ de virtutibus, & vitijs carminis Elegiaci scripsimus. 31.

ordine longo Cura penum str. Donatus, Seruius, Charisius legunt, longam Cura penum struere: & quia penus longa est, rectè structores ait esse curiosos & dispositos. 25.15.

insideat quant. Seru. & in hunc locum, & in lib. 7. *Insidat, veram*

ram agnoscit lectionē, quæ & ἀρχαϊσµὸν & ἐλλωισµὸν habet.

26.20. Omnibus errātem terris, & fluct. In quibusdam exemplaribus transposita sunt verba: sed ordinē priorem apud Helenium reperi, ideo nihil muto. 29.22.

& super ipsi Dardan. Hanc lectionem, uti in Aldino est, ita retinui. 25. fuerint quæcūque. Considerādo elegi, Fuerit quodcunque.

30.6. Pauper in arma, pater. Id est, imbellis: contrā, Acremq̄. in prælia Turnum. An potius paupertas militiæ causa fuit? ut Achæmenides de se fatetur l. 3. & senex Comicus in Heautontimorum. 32.9. vestrum Testor numen. Manuscriptum, Vestæ testor numen: minus rectè. Receptus à Priamo Sīnon τῶ διασυρµῶ deos inuocat: per ignes enim & Vestales possunt intelligi, hoc est, Troiani: & Græcorum quoque, ad quos mactandus erat, ideo certum nomen non exprimendum. Quod Seruius adfert de sideribus, alienum ab hoc loco est. Conuenit Sinoanis factum cum Risacis, qui eodē decepit iuramento Darium in Sacas expeditionem facientē. ut est apud Polyenū lib.7.

33.8. Hanc tamen imm. In vetusto, Hanc adeo immensam. 22. Hic aliud. Donat. Huc aliud. 34. 18. clypeiq̄. sub. Clypeū qui deducunt ἀπὸ τῆ γλύφειν, ut Plinius, Græcam vocalem retinent: qui ἀπὸ τῆ κλέπειν, quod corpus subducatur ac tegatur, ut non nulli Græmatici, scribunt simpliciter. 35.19. serobore promūt. Nō produnt, ut alij, sed promunt: alibi enim, nota conduntur in aluo. 21. Demissum lap. Nonius, dimissum. & dimittere interpretatur desuper mittere. 38.2. maximus armis. In alijs, annis. rectè. sequitur enim: Iphitus æuo iam grauior. 30. Quōdam etiam victis. Legitur &, Quēdam. Sed illa generalis sententia sapientior, quæ aduerbio significatur, nec aliter legit Helenius. 39.22. Arma dabunt. Seruius: Arma dabunt ipsi. Perturbati hominis est, suis ipsum respondere interrogationibus: ut, Sic cōsic iuuat ire sub vmbra.

42.30. rumpunt aditus. Manuscriptū, rapiunt aditus. 43. 21. simulacra tenebāt. Ita lego de Ouidij versu, qui hunc imitatus locum l3. Met. ita canit:

Dardanidas matres patriorum signa deorum
Dum licet amplexas, succensaque templa tenentes,
Inuidiosa trahunt victores præmia Graij.

G 3

Iamque

45.6. *Tamque adeo*. Duo & viginti versus in hoc loco sunt à quibusdam sublatis, quòd cum ijs, quæ in Deïphobi historia lib.6. scribuntur, non cohæreant. Ibi enim Helenâ non in arce deprehensam, sed proditionis adiutricem in mariti cubiculo fuisse dicitur. Videmus tamen poetas non raro diuersa scribere, non ignoratione historiæ, sed dissensionibus eorû scriptorû, quos sequuntur. 46.9. *verum inclementia diuûm*. Quâto maiorẽ vim habet illa κατ' ἀναφορὰν βεβαίωσις, quæ est in libris antiquis, Diuûm inclementia, diuûm Has euertit opes. quam lectionem Terentianus interpres in Andriam apertè asserit. 48.4. *peritureq. addere Troie Teque tuosque*. Ex interpretatione Donati aliam ipsum secutum lectionem apparet: quam cum non sequendam censeam, nec adferam quidem in medium. 63.23. *enixæ tulimus*. id est, subiugatæ & labore exercitæ, vt Nonius duobus locis exponit. Seruij enim interpretatio non placet. In alijs est aduerbiû, enixè, vt grauitas seruitij exprimitur. 67.1. *prudẽtia vati, Siq.* Melior hæc est distinctio, prudẽtia, vati Si qua fides: vt prudentia ad Heleni experientiam, fides ad diuinandi scientiam referatur. 3. *Præque omnibus vnum*. Manuscripti lectio est, Pro omnibus: eandem approbantibus Diomede, & Donato. Ille pro omnibus idem esse ait, quod ἕως πάντων, hic pro omnibus, exponit, pro cõmodo omnium desideriorum. 9. *Cum meam*. Alij, Cumarum urbem. vt, classes inuectas Tiberidis vndam. 71.22. *mutat latus*. Mutare latus, vt arma, & vestem mutare, non dicitur. Vera autem lectio est: Motat latus, vt sit frequentatiuum à moueo. 23. *recti siluis*. Magis hoc Virgilianû est, quàm si addatur præpositio, in. 72.22. *Nomine Achæm*. Scripsi, Nomẽ Achæmenides. 29. *dictu affabilis*, id est, sermone non explicabilis, sed lectio, affabilis, rector est. nam & faciem Cyclopi tyrânicam, & morû vastitatem tribuit talem, vt nemo illum posset, & sine cõsternatione intueri, & absq. periculo alloqui: ἄγριον, ἕτε δίκας εὐ εἰδότα, ἕτε θέμιστας. vt Homer. inquit. 73.11. *terebramus*. Donatus, Tenebramus: nulla auctoritate. nos terebramus, ex Homero & Euripide. Homerus enim, ἐν φθαλλῶν δινέοργον. Euripides: τορνεύει, ἔλκει. 27. *hanc primum ad lit.* Donat. legit, Hanc partem ad litora,

id

id est, ad huius regionis litora: & habet aliquid antiquitatis hic sermo. Lucret. 3. Non minimam partem formidine mortis aluntur.

74. 5. *Solamenque mali.* Hemistichiū quod vulgo adijcitur, miror vnde irrepsit: magis etiam, cur hactenus permanerit. nam & interpretes omittunt, & libri antiqui: nec est vlla fistulæ apud Homerum mentio. Theocritus tamen, & Ouid. cum eam Galateā sectantem inducunt, fistulæ meminerunt. Ait autem poëta oues voluptati fuisse videnti, quæ nunc solatio essent cæco.

29. *leti discrimine paruo.* Ita Seruius in 9. legit, supra illud, & morti pretendere muros.

77. 12. *que me suspensam insōnia.* Apollonij est, *δειλὴ ἐγὼν οἶόν με βαρῆς ἐφόβησαν ὄνειροι.* Vnde lectionem vulgatam antefero ei, quam esse antiquæ elocutionis admonet interpres.

30. *quàm te violē, aut tua iura resoluā.* Aruntius, Charisius, Diomedes, cuncti indicatiuū agnoscunt: Antè pudor, quàm te violo, aut tua iura resoluo. vt sit illi Terentiano simile, Omnia experiri certū est prius, quàm pereo. Pacuu. Iliona, Dij me etsi perdunt, tamē esse ad vitam expetunt, Quod prius, quàm pereo, spatium vlciscendi danunt. In libro Seruij manuscr. quem à viro doctissimo, & in omni officij genere amando Volfgango Fusio accepi, eadē lectio integra & incorrupta mansit.

80. 1. *Magnum, & memorabile numen.* Mutanda est & lectio, & distinctio, Magnum & memorabile nomē. & referendū ad sequētia, Vna dolo diuūm. Ouid. 10. Met. habebis Hippomene victo magnū & memorabile nomē.

13. *Libycas auerteret oras.* Antiqua cōsuetudine dictū. vt, Abducimus tuam Bacchidē. Vsitatius enim foret, aduerteret, & adducimus. Afranius in Simul. Sæuū ferre te hęc, simul & gnatam ab illo abducere. Virg. 2. Aen. Quod pelago & curuis secū aduexere, pro adducere & auexere. Obseruarunt hoc itidem antiqui Grāmatici.

81. 13. *Cui pharetra ex auro.* Pro aurea pharetra: vulgatam enim lectionē repudio. Vtuntur hac adiectiui circumscriptione poëtæ in ijs, quæ materiam significant, vt hoc loco: item quæ habitū, vt equites in armis, pro armatis equitibus, 11. Aen. itē quę locum, vt puer ex aula, pro aulico puero, apud Horatium. De hoc in lib. De Syntaxi partium orationis apud Græcos, adolescentes studiosos admonui.

83. 28. *rapto*

pto potitur. Manuscriptum, raptu. Raptum vel raptio, est violenta iniurię perpetratio. Raptus est stuprum ipsum: illud causę, hoc effectus. 85.5. *Materno veniens ab auo.*

Omissus in quibusdam hic versus, & posse omitti videtur.

24. *Mortales visus.* In manuscr. Cyllenius ore locutus Mortalis. $\beta\epsilon\sigma\sigma\omega\ \alpha\upsilon\delta\ \epsilon\iota\ \epsilon\omicron\iota\kappa\alpha\delta\varsigma$. Ita in 9. Sic orsus Apollo Mortalis, medio adspectus sermone reliquit. 88.24. *eiectum litore, egentem Exc.* Primum tempestatis, alterum inopię. ita enim distinctio facienda est, vel ex simili loco Comici: Apud Andrum eiectus, tum ille egens. 89.1. &

nomine Dido Sape voc. Dido, si $\mu\iota\mu\eta\tau\iota\kappa\acute{o}\nu$, vocatius est: si simplex, accusatius: vt, luctificā Alecto. 92.22. *viri monumenta iubet.* Alij iuuat, vt non ad Massylę voluntatem, sed ad Didonis referatur cupiditatem. 93.19. *Lenibant curas.* Hic quoque versus in exemplaribus non nullis omissus. 25. *En quid agam.* In manuscr. En quid ago.

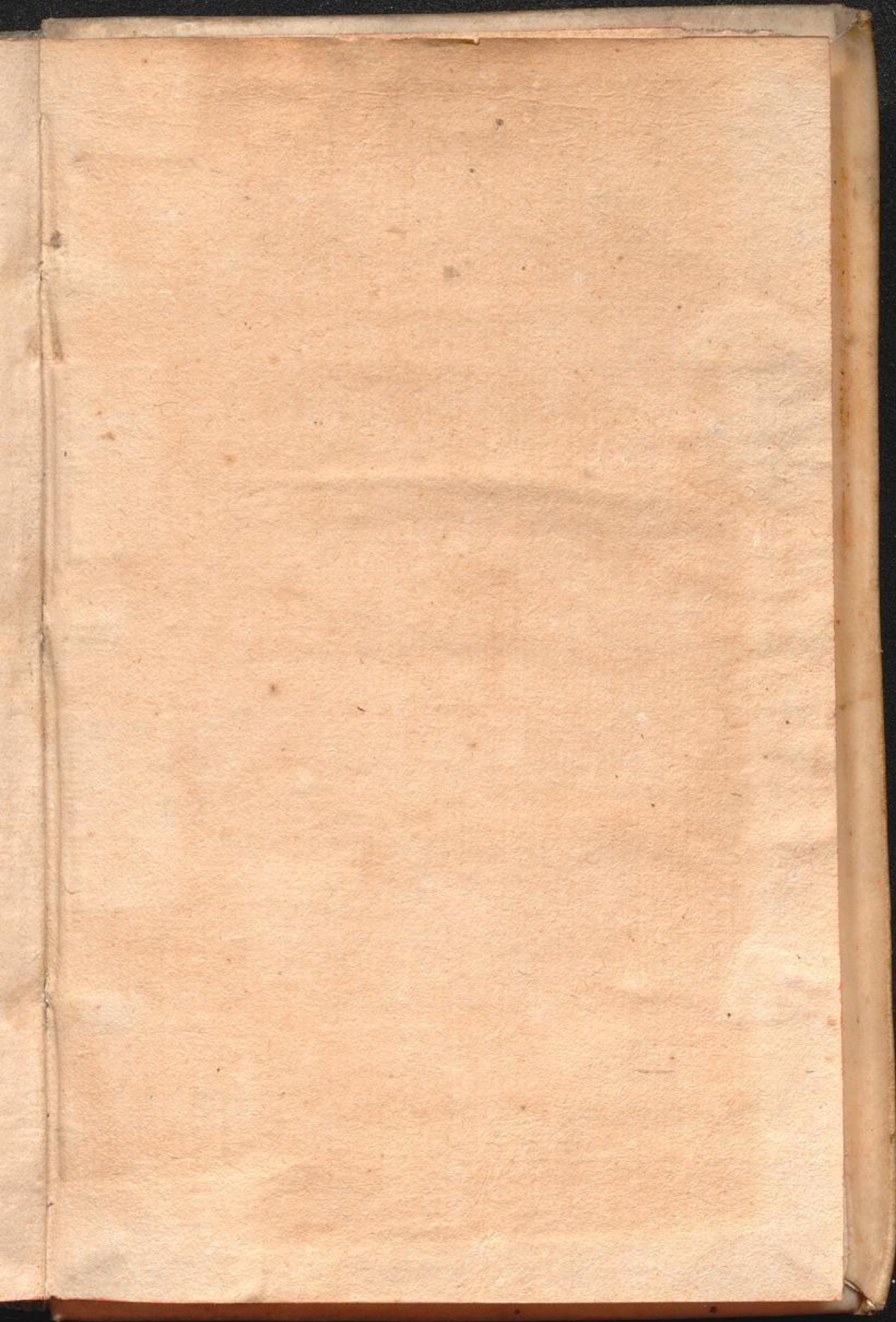
Donatus in Eunuchum legit, Heu, pro, En, quod non probo. & de huius particulę vsu in Hecyram diximus.

98.9. *trepidoq. exterrita cursu.* Donat. ita distinguit, vt à rumore dolētis perturbatęq. affectum discriminet. 23. *ingemuitque reperta.* Donatus legisse viderur, Repertā. Eadē diuersitas apud Cic. in Catone maiore: Senectutem vt adipiscantur omnes optant, eandem accusant adeptam. ita in manuscriptis duobus: alij enim legunt, adepti.

AD LECTOREM.

Quod te in primis admonitum volebam; numeri, quibus Manutius insignia Homeri, & aliorum Gręcorum loca à Virgilio imitatione expressa, notauit, ad Aldinę, & si bene memini, Cephaleanę impressonis chartas referendi sunt. Pag. 61. versu 17. ad marginem pro, *puiceis*, reponę, *paniceas* ex Seruio, & alio Virgilij loco *Aen.* 7. *Heus etiam mensas consumimus,* &c. quod vitium, dum reliqua, que in editionē P. Manutij irrepserunt, castigamus, nos fugit. Vale.

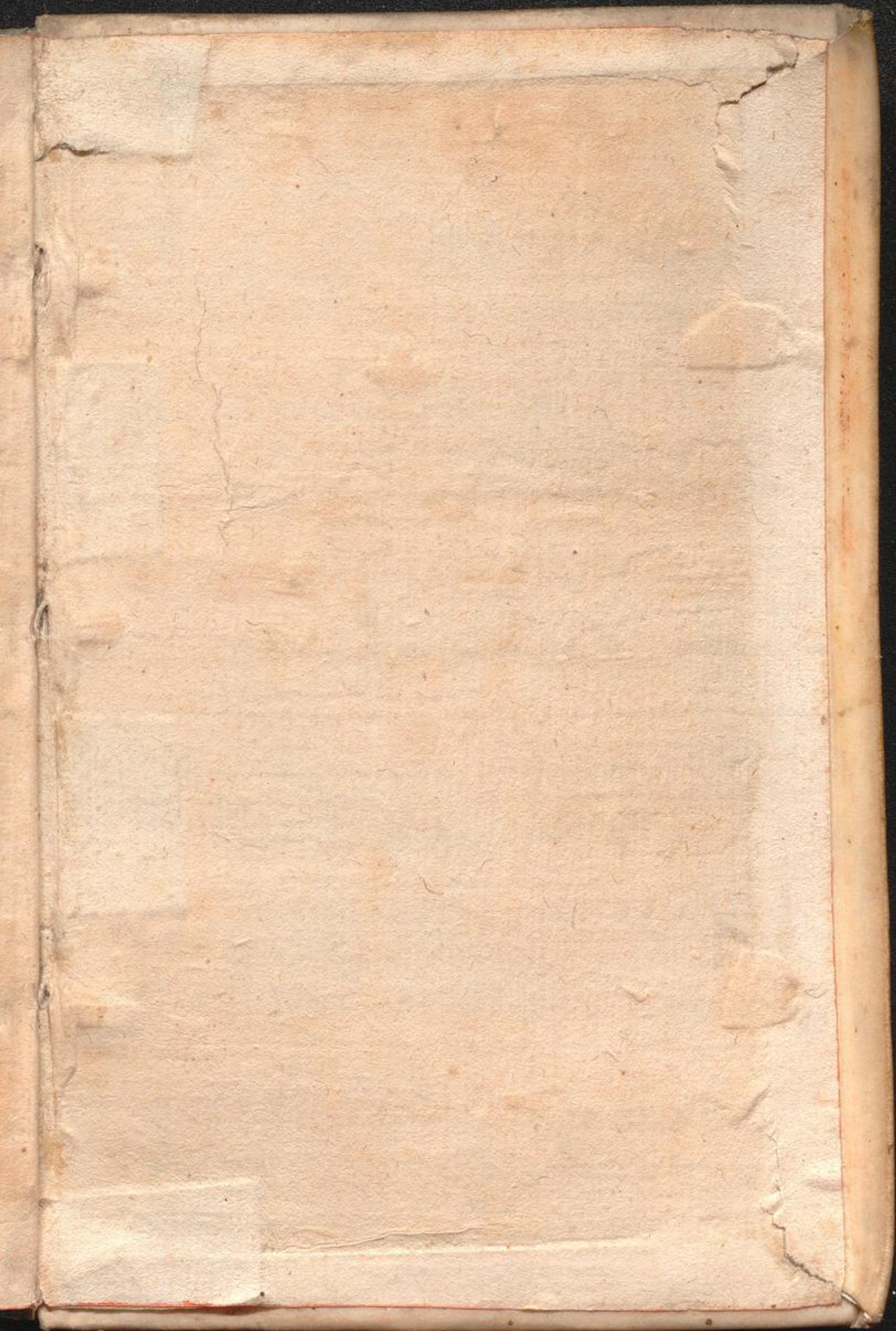

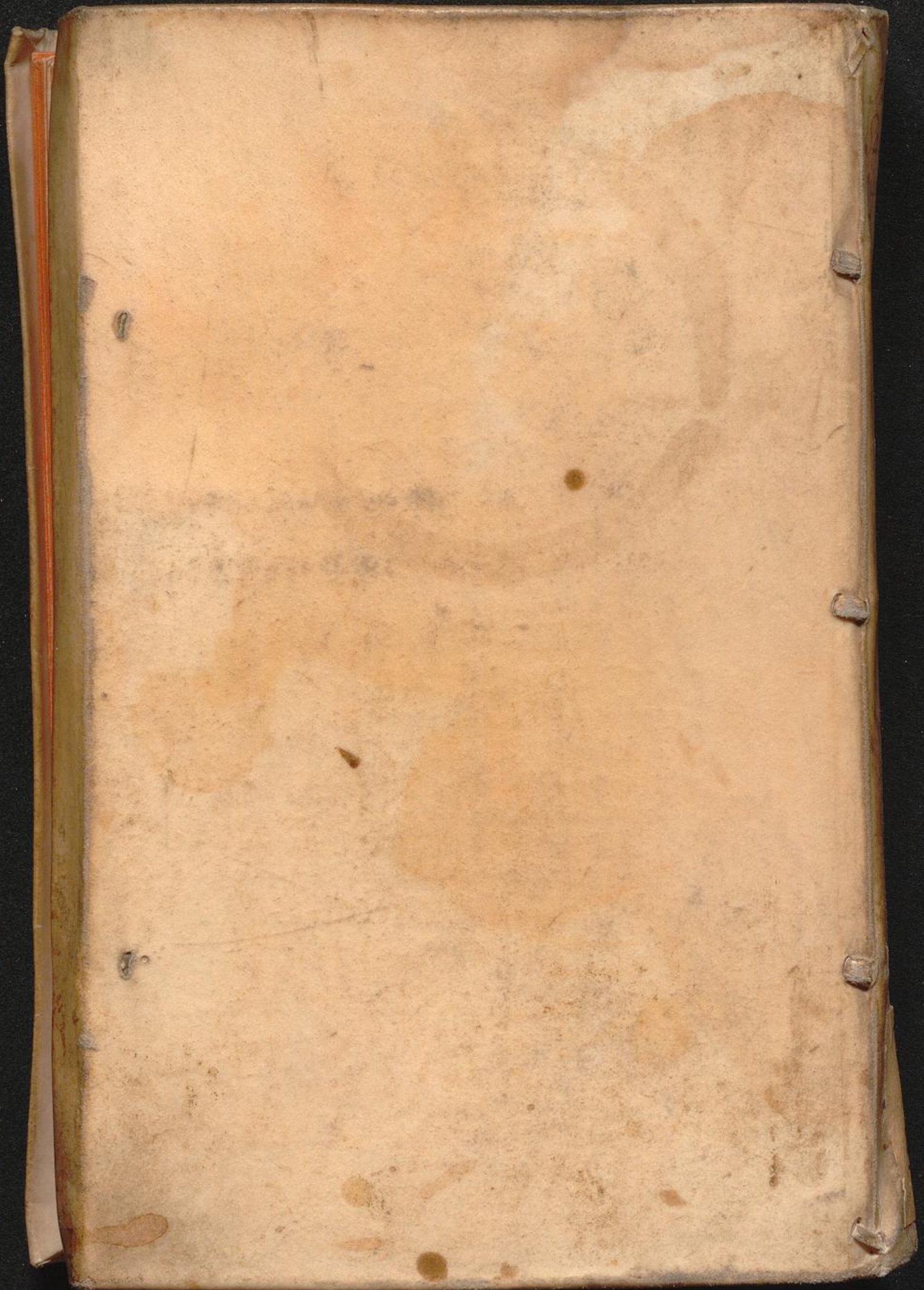

Hilleshemu
Sacrarum Au-
tigitatu monu-
menta

Joan. B. ...
Got. alia

Th

5809

Summa
Arithmetica
Algebra